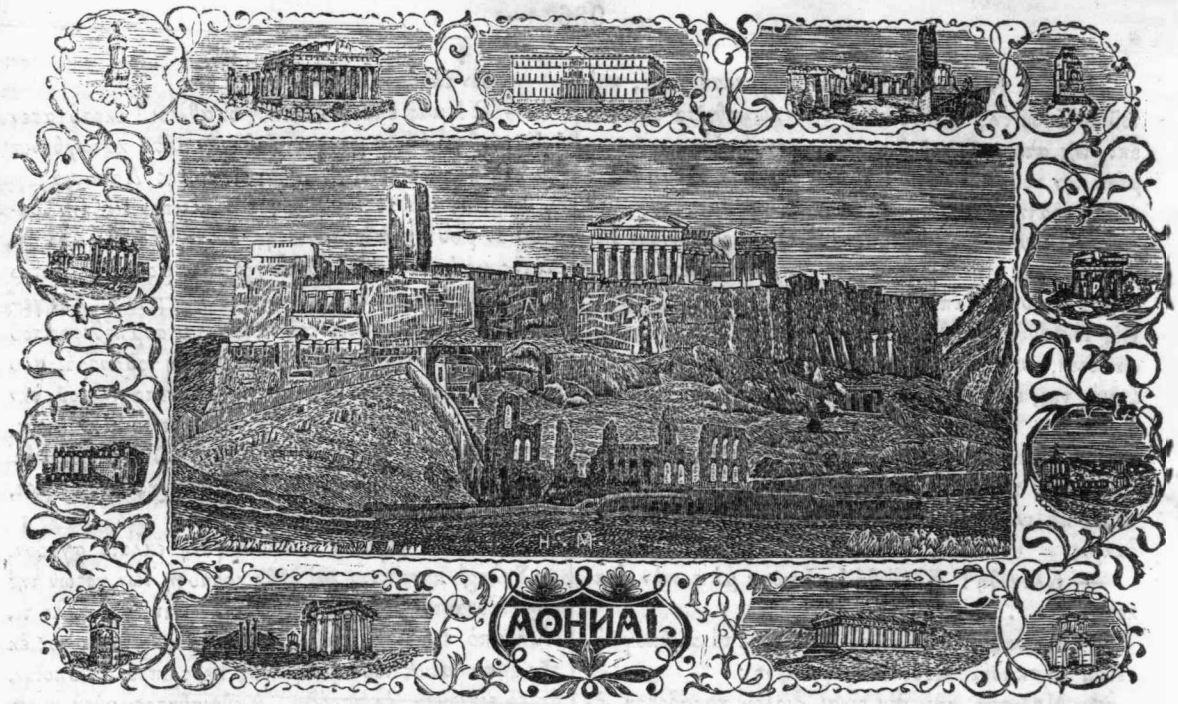

Η ΕΣΤΕΡΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΔΩΝ.

Φυλλάδ. 66. *Τόμος.* Γ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 15 ΜΑΪΟΥ 1850.

ΣΥΖΥΓΟΣ ΚΑΙ ΕΡΑΣΤΗΣ.

Ἑλληνικὸν διήγημα.

Α.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 184 . . . ὁ Κ. Κλεωνίδης μετὰ τῆς συζύγου του Ἀσπασίας παρευρίσκοντο ἐντὸς τοῦ θεωρείου των εἰς τὸ Ἰταλικὸν τῶν Ἀθηνῶν θέατρον, τὸ πρῶτον ἀνεγερθὲν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην τῆς ποιήσεως καὶ τῶν τεχνῶν, μετὰ παρέλευσιν πολλῶν αἰώνων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τὸ θέατρον τοῦτο, πρὸ ἑνὸς ἢ δύο ἐτῶν οἰκοδομηθὲν, δὲν ἦτον, ὡς κατήντησεν ἔπειτα μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν Βουλευτικῶν παραστάσεων, ἐρειπωμένον καὶ ἄφωνον, ἀλλ' ἤκμαζεν ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητι αὐτοῦ καὶ παρεῖχε πολλὴν μὲν ἡδονὴν εἰς ἅπαν τὸ γυναικεῖον φύλλον, καὶ ἰδίως εἰς τὸ ὡραῖον μέρος αὐτοῦ, ἄκραν δὲ εὐχαρίστησιν εἰς τὴν νεολαίαν, πολλὴν δὲ ἐνόχλησιν καὶ στενοχωρίαν εἰς τοὺς οἰκογενειάρχας καὶ τοὺς συζύγους, ὧν οἱ μὲν ἠναγκάζοντο νὰ δαπανῶσιν ὑπὲρ τὰς δεινάμεις των, ἵνα εὐχαριστῶσι τὴν πολυάριθμον πολλάκις οἰκογένειάν των, οἱ δὲ νὰ καρδιοκτυπῶσι, φρουροῦντες, ὡς πανόπται Ἄργοι τὰ θέλγητρα τῶν συζύγων αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν, περὶ ἧς λέγομεν, ὅλοι εὐχαρίστως ἐξεπλήρουν τὸ ἑαυτῶν μέρος, διότι παριστάνετο ἡ *Λουκία τοῦ Λαμερμοὺρ*, τὸ θελκτικὸν τοῦτο τοῦ Δονιζέτη μουσούργημα, ἐν ᾧ ὅλα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὰ σφοδρότερα πάθη ἐκφράζονται ὑψίστως καὶ ἐξαισίως. Ἡ ἐπικατάρατος ὑπερηφία, συνακολουθουμένη ὑπὸ μίσους πατροπαραδότου, ὁ κρύφιος ἔρως δύο τρυφερῶν καρδιῶν, τὸ γλυκύτερον τῶν παθῶν· ἡ ἐκδίκησις, ἡ ἀπόγνωσις τέλος καὶ ἡ ἐριννὺς τῆς παραφροσύνης, ὅλα ταῦτα τὰ πάθη, ὅλα ταῦτα τὰ αἰσθήματα, εὗρον τὰς ἀκροτάτας, οὕτως εἰπεῖν, χραυγάς των εἰς τὸ μελόδραμα τοῦτο.

Ἡ δευτέρα πρᾶξις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει, καὶ ἡ εὔμορφος Ἀσπασία, περιπαθῶς ἀφεσκομένη εἰς τὸ μελόδραμα τοῦτο, ὡς πᾶσα εὐαίσθητος γυνὴ, ἤκουε μετ' ἀδιασείστου προσοχῆς, ὅτε ἡ σύζυγός της, ἰδὼν τὴν ὥραν του, ἠγέρθη, καὶ,

— Ἠξεύρεις, Ἀσπασία, εἶπεν, ὅτι πρέπει νὰ ἰδῶ τὸν δικηγόρον μας; ἀνάγκη λοιπὸν νὰ σ' ἀφήσω, ψυχή μου, πρὸς στιγμὴν, ἂν μὲ τὸ συγχωρῇς.

Ἡ γυνὴ ἔνευσεν εἰς σημεῖον συγκαταθέσεως, καὶ τοῦ συζύγου της ἐξελθόντος, ἐπαγκωνισθεῖσα ἐκ νέου ἐπὶ τῆς στεφανῆς τοῦ θεωρείου, ἠκροάτο ἤδη περισπωμένη τὸν νοῦν καὶ ἀόριστον περιπλανῶσα βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου, τὸ θαυμάσιον μελόδραμα.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἔστρεψε κατὰ τύχην τὸ σύννουν ὄμμα της πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ θεωρείου, καὶ ἀφῆκεν αἴφνης κραυγὴν ἐκπλήξεως, τρόμου καὶ ἴσως χαρᾶς. Εἰς τὸ βάθος τοῦ θεωρείου, τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀφήσει, φαίνεται, ὑπανεῳγμένην τὴν θύραν ἀναχωρῶν ὁ συζυγός της, ἐκάθητο ἀνήρ τις, τοῦ ὁποίου τὸ ἀστράπτον ὄμμα ἦτο προσηλωμένον ἐπ' αὐτῆς· Μετὰ δὲ τὴν πρώτην ταύτην ἔκπληξιν, ἡ γυνὴ ἐγερθεῖσα ἔτεινε τὴν χεῖρα της πρὸς τὸν παρείσακτον νέον, καὶ ἔπειτα ἔπεσεν πάλιν ἐπὶ τοῦ καθίσματός της ὠχρὰ καὶ ὑπόδακρυς,

— Κλεάνθη! Κλεάνθη! εἰποῦσα μὲ φωνὴν διακεκομένην . . . .

— Ἀσπασία! ἀπήντησεν οὗτος μὲ τόνον ἀπογνώσεως, Ἀσπασία! εἶσθε ὑπανδρευμένη;

— Μάλιστα, καὶ δὲν εἶναι δίολου παράδοξον ἐπειδὴ σεῖς ἐσπεύσατε πρῶτος νὰ δώσετε τὸ καλὸν παράδειγμα, εἶπεν ἐκείνη πεισμωμένη.

— Ἐγώ! ἐγώ! ἀπεκρίθη ὁ Κλεάνθης. Τίς σᾶς εἶπε! τὸ τρομερὸν αὐτὸ ψεῦδος; . . Δύνασθε νὰ πιστεύσετε, Ἀσπασία, ὅτι, ἀφ' ἧς σᾶς ἠγάπησα, μίαν κἂν ἡμέραν, μίαν ὥραν, μίαν στιγμὴν ἔπαυσα ἀπὸ τὸ νὰ σᾶς συλλογίζωμαι καὶ νὰ σᾶς λατρεύω. Τίς σᾶς εἶπε τοῦτο, πρὸς Θεοῦ;

— Ὁ πατήρ μου μ' ἐβεβαίωσε τοῦτο, ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ τοῦ Κλεωνίδου.

— Τοῦ Κλεωνίδου! τοῦ συζύγου σας! λοιπὸν διὰ τοῦ ψεύδους καὶ τοῦ δούλου κατώρθωσεν αὐτὸς νὰ σᾶς νυμφευθῇ; . . .

— Ὦ ναί! Κλεάνθη, Ναί! βλέποντες τὸ ἀμετάτρεπτον τῆς γνώμης μου, διὰ νὰ μὲ πείσωσι, μὲ εἶπον ὅτι ὑπανδρεύθης. Ὅτι κατὰ τὴν εἰς τοὺς παρισίους διατριβήν σου ἔρως ἀσημάντου τινος γυναικὸς σὲ παρέσυρε τοσοῦτον, ὥστε δὶς ἐμονομάχησες χάριν αὐτῆς, καὶ ὅτι τέλος ἀνεχώρησες μετ' αὐτῆς ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα σου, τὸ Βυζάντιον τὴν ἐνυμφεύθης, πρὸς σκάνδαλον ὅλων τῶν συγγενῶν σου καὶ φίλων. Ἀκούουσα ταῦτα ἠσθάνθην τοσοῦτον μῖσος καὶ ἀποστροφὴν πρὸς σέ, ὅσην ἄλλοτε ἀγάπην, καὶ μᾶλλον ἀπὸ ὁρμὴν ἐκδικήσεως ἀπεφάσισα νὰ νυμφευθῶ τὸν ἀσήμαντον Κλεωνίδην, διότι ἂν καὶ εἶναι ἀδελφὸς συμβούλου ἐπικρατείας καὶ προστατεύεται ἀπὸ μεγάλα μέρη, ἐζήτησε διὰ τῶν χρημάτων μου νὰ προαχθῇ, καὶ ὄχι διὰ τῆς ἱκανότητός του εἰς τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ στάδιον. Ἔπειτα πόσον δυσανάλογον τὸ συνοικέσιόν μας! ἐκεῖνος πλησιάζει τοὺς *σαράντα*, ἐγὼ δὲ μόλις εἶμαι δεκαοκτὼ ἐτῶν. Ὦ θεέ μου! θεέ μου!

— Αὐτὸς λοιπὸν ἔπλασεν, ὅτι ἐνυμφεύθην! ὦ τὸν ἀσυνείδειτον! καὶ σὺ τὸ ἐπίστευσες, Ἀσπασία;

— Καὶ μὲ ἔγραψες κἂν διόλου, διὰ νὰ γνωρίζω τὰ κατά σέ.

— Καὶ μόνον ἅπαξ σ' ἔγραψα, Ἀσπασία;

— Δὲν ἔλαβα οὔτε ἓν γράμμα σου.

— Ὦ! μᾶς ἔπαιξαν λοιπὸν οἱ ἄθλιοι! ἐκραύγασεν ὁ Κλεάνθης· ὁποία μεταχειρίσθησαν μέσα καταχθόνια διὰ νὰ μᾶς χωρίσωσιν! Εἶσαι δυστυχὴς Ἀσπασία;

— Καὶ μὲ τὸ ἐρωτᾶς; δὲν ἔλειπεν εἰς τὴν δυστυχίαν μου παρὰ ἡ βεβαιότης, ὅτι ἀγαπῶμαι ἀπὸ σέ. Αὐτὸς μὲ ὑπανδρεύθη διὰ τὰ χρήματά μου, ὁ δὲ πατήρ μου μ' ἐθυσίασεν, ἐθυσίασε τὴν νεότητά μου εἰς τὴν γεροντικὴν ματαιότητάτου τοῦ νὰ λέγεται συμπέθερος τοῦ Κ. Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας... Ὅλη τοῦ ἀνδρός μου ἡ φροντὶς ἤδη ἀφιεροῦται εἰς τὴν κατάστασίν μου, τὴν διπλασιασθεῖσαν διὰ τοῦ θανάτου θείου μου τινός, ὥστε καὶ τὴν ὥραν ταύτην εἶναι εἰς τοῦ δικηγόρου δι' ὑπόθεσίν μας τινά . . . . Ὦ! τί δυστυχὴς ὅπου εἶμαι, Κλεάνθη μου, δυστυχὴς διὰ πάντα!

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ ὡραία γυνὴ ἔκλαιε σχεδόν. Σκληρὰ παράπονα καὶ λήθη τοσαύτη τῶν χρεῶν της δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ προέλθωσιν ἀπ' ἄλλο τι, εἰμὴ ἀπὸ ἐρωτικὴν ἔξαψιν, διεγερθεῖσαν αἴφνης ὡς ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ προσφιλοῦς προσώπου, τὸ ὁποῖον, ἃ τὸ εἴπωμεν ἐν παρόδῳ, ἡ εὐαίσθητος αὐτὴ κυρία εἶχε σχεδὸν λησμονήσει πρὸ τούτου, ὡς λησμονεῖ πᾶσα γυνὴ τὸν ἀπόντα ἐραστήν της.

Καὶ ὅμως, οἱ δύο οὗτοι νέοι πρὸ ἑνὸς ἀκόμη ἔτους ἠγαπῶντο τοσοῦτον περιπαθῶς! Κατὰ τὰς ἀμοιβαίας διαβεβαιώσεις των, ἂν ποτε περίστασις τις ἔμελλε νὰ τοὺς χωρίσῃ, ἤθελον ἀφεύκτως προτιμήσει τὸν θάνατον, παρὰ τὸν σκληρὸν των χωρισμόν. Ὁ εἷς ἄνευ τοῦ ἄλλου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ζήσωσι, καὶ περὶ τούτου ὡρκίσθησαν μυριάκις εἰς τὰς συνεντεύξεις των, εἰς τὰς φλογερὰς ἐπιστολάς των, ἀλλὰ τίς δὲν γινώσκει τῶν ἐρωτικῶν τούτων ὅρκων τὴν μονιμότητα καὶ τὴν ἰσχύν! Ποσάκις τῆς ζωῆς μας δὲν ἐπιωρκήσαμεν τοὐλάχιστον κατὰ τοῦτο ὅλοι ἡμεῖς!

Ἀλλ' ὅστις ἤκουε τὸν διάλογον, ὃν ἀνωτέρω ἀναφέραμεν τῶν δύο ἐραστῶν μας, ἤθελε νομίσει ὅτι εἰς τοὺς νέους τούτους διετηρήθη ἀκμαῖον τὸ πρῶτον καὶ τὸ γλυκύτερον αἴσθημα τῆς καρδίας. Παρετηρήθη πολλάκις ὅτι οἱ χαρακτῆρες οἱ πλέον πρὸς ἀλλήλους συμπαθεῖς, εἶναι οἱ μάλιστα ἀντιθέτως διακείμενοι. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι ἀληθὴς μετά τινα περίοδον χρόνου, ὅταν δηλαδὴ ἡ συνήθεια τῆς συμβιώσεως συνεκέρασε τὸν ἕνα διὰ τοῦ ἄλλου τοὺς χαρακτῆρας δύο ὑποκειμένων, ἅτινα δεσμοὶ ἀδιάλυτοι συνέδεσαν. Ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀληθές, ὅτι πάντοτε σχεδὸν αἱ ἰδιότητες αὗται, ἂν κατ' ἀρχὰς συνδέωσιν, βραδύτερον ὅμως γεννῶσιν τὴν ἀποστροφήν.

Ἰδοὺ πόθεν ἐπήγασε καὶ ὁ τασοῦτον διακαὴς ἔρως τοῦ Κλεάνθους καὶ τῆς Ἀσπασίας. Ἀμφότεροι ἦσαν ζωηροὶ, διάπυροι, ταχεῖς καὶ εὐκόλως ὑπείκοντες εἰς τὰς πρώτας των ὁρμάς. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς μικρᾶς, τὴν ὁποίαν εἴδομεν ἀνωτέρω, συνδιαλλεξεώς των.

Ἀνατραφεῖσα ὡς ὅλαι τῆς ἐποχῆς μας αἱ νέαι, ὄχι εἰς τ' αὐστηρὰ ἤθη τῶν πρὸ ἡμῶν Ἑλληνίδων, ἀλλὰ, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἡμιευρωπαϊκὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν λαμβάνουσιν οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι μας, δηλαδὴ ἀνατροφὴν ἐπιπόλαιον, καὶ ἂν ἐλευθέριον, ἀλλὰ στερουμένην

τῆς λεπτότητος ἐκείνης καὶ ἠθικῆς βάσεως ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ διακρίνεται ἡ καλὴ εὐρωπαϊκὴ ἀνατροφὴ, ἡ Ἀσπασία δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ εἰς τὰς πρώτας τοῦ πρώτου παρουσιασθέντος νέου θωπείας, καὶ χωρίς παντάπασι ν' ἀναλογισθῇ ἂν ἦτο πιθανὸν τὸν νέον ἐκεῖνον νὰ κάμῃ σύντροφον τῆς ζωῆς της, παρεδόθη δι' ὅλης τῆς περιπαθείας ζωηρᾶς καὶ νεαρᾶς καρδίας, εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ πάθους της. Ὁ δὲ Κλεάνθης εἶχεν ὅλα τὰ προσόντα, ἐκεῖνα ἅτινα ἐλκύουσι συνήθως τὰς γυναῖκας· ἐξωτερικὸν χαρίεν, συμπεριφορὰν ἀνειμένην καὶ κομψὴν, πνεύματος ἐπιπολαιότητα, καὶ ἐν ἑνὶ πανθ' ὅσα οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκπαιδευομένων σήμερον ἐν Εὐρώπῃ νεανίσκων μας ἀποκτῶσι κατὰ πρῶτον, ἀδιαφοροῦντες, ἂν ἐκ τῆς εἰς τὰ ἐξευγενισμένα ἔθνη διατριβῆς αὐτῶν δὲν ὠφελήθησαν βασιμωτέρας ἄλλας ὠφελείας.

Κατὰ τὴν ἰδέαν λοιπὸν τῆς Ἀσπασίας, ἠδήκησεν αὐτὴν μεγάλως ὁ πατὴρ νυμφεύσας αὐτὴν μὲ ἄνθρωπον, κατέχοντα μὲν κοινωνικὴν θέσιν, ἀλλ' ἀσυμπαθῆ πρὸς αὐτὴν, καὶ διαρρήξας σκληρῶς δύο καρδίας ὑπὸ τοῦ τροφεροτέρου συνδεδεμένας ἔρωτος!

Οἱ αὐτοὶ σχεδὸν διαλογισμοὶ ἐτάραττον καὶ τὸν νέον, ἀδημονοῦντα ἤδη πολὺ πλέον διὰ τὴν ἀποτυχίαν του ὅταν ἔμαθεν, ὅτι ἡ Ἀσπασία παρὰ τὸν ἔρωτά της ἠδύνατο νὰ τῷ φέρῃ καί τι πραγματικώτερον καὶ θετικώτερον, μίαν καλὴν προῖκα! Οἱ ἄνδρες, ὡς ἄνθρωποι βάσιμοι, δὲν παραβλέπουσιν ἐν μέσῳ καὶ αὐτῶν τῶν ἐρωτικοτέρων ὀνειροπολήσεών των, τὸ ὅλως ὑλικὸν τοῦτο ἀντικείμενον.

Ἕκαστος δὲ τῶν ἐραστῶν, εἰς ταύτας καὶ τοιαύτας βεβυθισμένος σκέψεις, μένεα ἔπνεον ἀμφότεροι, μένεα καὶ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν αἰτίων τοῦ σκληροῦ, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, χωρισμοῦ των. Ἡ πεῖρα δὲν ἦλθεν εἰσέτι νὰ τοὺς ἐξάξῃ τῆς ἀπάτης των, καὶ ἠγνόουν, νέοι καὶ ἄπειροι, ὅτι τὸ αἴσθημα τοῦ ἔρωτος, ὅσον φλογερώτερον καὶ ὁρμητικώτερον, τοσοῦτον εἶναι ἐφήμερον καὶ ἀψίκορον· παρέρχεται αὐτὸ ταχυπετές, καὶ τότε, φεῦ! τὸ διαδέχεται ἡ ψυχρότης, ἡ ἀπάτη, αὐτὴ ἡ ἀποστροφὴ, καὶ πάντα τ' ἀνήκεστα ἐκεῖνα παθήματα, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι δυστυχεῖς διὰ παντὸς τοσούτους συζύγους, οἵτινες εἰς τὰς πρώτας τοῦ ὑμαιναίου ἡμέρας ἐπίστευσαν εἰς ἀτελεύτητον ἀγάπης καὶ εὐτυχίας αἰῶνα! . . .

B.

Εἰς τὰ κατ' ἔρωτα γινόμενα συνοικέσια, τὰ θλιβερὰ ταῦτα καὶ μωρὰ ὡς ἐπιτοπλεῖστον συναρμολογήματα, τὰ πάντα ἐθυσιάσθησαν εἰς τὴν τοσοῦτον ἐφήμερον ἐκείνην ἔξαψιν τῶν αἰσθήσεων, ἥτις συχνάκις παρῆλθεν ἤδη καθ' ἣν στιγμὴν ἡ λύσις τοῦ ἐρωτικοῦ δράματος τελευτᾷ εἰς δεσμοὺς ἀδιαλύτους· αἱ συζεύξεις αὗται τὸ συχνότερον εἶναι ἕνωσις δύο παραφρονούντων ἐξ ἔρωτος ὑποκειμένων. Ἐσυμβουλεύθησαν μόνον τὸ ἀπερίσκεπτον πάθος των καὶ παρεῖδον τ' ἀναπόφευκτα τῆς συγγενείας, τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τῆς καταστάσεως προσόντα. Διὰ τοῦτο, ἂν ἤμην πατὴρ, ἤθελα συμβουλεύει καθεκάστην τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας μου ν' ἀποφεύγωσι τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο καὶ πλάνον αἴσθημα, καὶ θωρακίζοντες τὰ στήθη των διὰ τοῦ ἀτρότου τῆς ἀναισθησίας θώρακος, νὰ φέρωσιν ἅπασαν αὐτῶν τὴν εὐαισθησίαν καὶ ἀγάπην εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Ὑμεναίου· Ἤθελα τοῖς εἰπεῖ, ὅτι προτιμότερα μυριάκις τὰ γενόμενα διὰ *προξενειῶν* συνοικέσια, ὡς περισσοτέραν παρέχοντα πιθανότητα ἐπιτυχίας. Οἱ μεσολαβοῦντες προξενηταί, ἢ προξενήτριαι ἔχουσι τοὐλάχιστον τὴν ἱκανότητα νὰ συναρμολογῶσι τὰ πάντα μεταξὺ τῶν δύο συμβαλλομένων οἰκογενειῶν, τὴν κατάστασιν δῆλον ὅτι, τὴν κατ' ἐπιφάνειαν ἀναλογίαν καὶ ὅσα ἄλλα, παρεκτὸς πάντοτε τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς πραγματικῆς ἀναλογίας· τὸ συνοικέσιον δι' αὐτοὺς εἶναι πρᾶγμα κατ' οὐδὲν διαφέρον παντὸς ἄλλου συμβολαίου· Εἶναι φιλοσοφικὸν, ἀληθῶς εἰπεῖν, τὸ τοιοῦτον, καὶ οἱ προξενηταὶ ἀποβαίνουσιν οὕτω φιλοσοφικώτεροι τοῦ Βαλζὰκ περὶ τὴν *φυσιολογίαν τῆς ὑπανδρείας*· Εὐτυχῆ λοιπὸν ἂν τὰ συμβαλλόμενα μέρη ἐπέτυχον!

Παρ' ἡμῖν, χάριτι θείᾳ, εἶναι σπάνια τὰ κατ' ἔρωτα συνοικέσια, καὶ τούτου ἕνεκα σπανιώτερα τὰ ἐκ τῶν συζυγιῶν δυστηχήματα, μόλην τὴν ἀπελπισίαν, τὴν ὁποίαν εἴδομεν ἀνωτέρω εἰς τὴν καλὴν Ἀσπασίαν.

Ὁ ἐρωτόληπτος λοιπὸν νεανίας, ἰδὼν ὅτι δὲν ἐλησμονήθη καὶ ἔχων τὴν κεφαλὴν μεστὴν ἀπὸ μυθιστορικὰ συμβάντα, ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῇ αὐτῶν· ἐγνώριζεν, ὅτι καὶ ἡ Ἀσπασία του, ὡς νέα λαβοῦσα τὴν ἀνάλογον παίδευσιν, δὲν ἦτον ἄμοιρος μυθιστορικῶν ἀναγνώσεων, αἵτινες τόσον εὐκόλως ταράττουσι τὰς νεανικὰς κεφαλὰς, καὶ ἤλπιζε μεγάλως νὰ τὴν σύρῃ εἰς τὰ σχέδιά του. Ἐνθυμηθεὶς λοιπὸν περιπαθεῖς τινας μυθιστορικὰς φράσεις,

— Ἀσπασία, τῆς λέγει, ἄλλη σωτηρία δι' ἡμᾶς δὲν μένει, εἰμὴ νὰ φύγωμεν.

«Ἄς ὑπάγωμεν νὰ ζήσωμεν εἰς ἄγνωστον τιναγωνίαν τῆς γῆς, μακρὰν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀδικιῶν του, καὶ διὰ μόνου τοῦ ἐρωτός μας ὑπάρχοντες. Ὦ! ἀπόδος μοι τὴν εὐτυχίαν, ἣν μοὶ ἀφῄρεσες Ἀσπασία! Ἀλλὰ τί; διστάζεις; . . . δισταζεις Ἀσπασία; δὲν μὲ ἀγαπᾶς! . . . .

Καὶ ἡ κυρία δὲν ἐδίσταζε μὲν, τὰ πάντα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἤθελε θυσιάσει διὰ νὰ μὴ ζῇ πλέον ἀπεχωρισμένη τοῦ *νέου τῆς καρδίας της*, ἀλλὰ πῶς ν' ἀποφασίσῃ τοιοῦτον βῆμα;

— Θεέ μου! νὰ φύγωμεν λέγεις, Κλεάνθη! διὰ νὰ εἰποῦν ἔπειτα, ὅτι ἀτίμασα τὴν οἰκογένειάν μου, νὰ φέρω εἰς ἀπελπισίαν τὸν καλὸν καὶ γηραιὸν πατέρα μου καὶ τὸ ὄνομά μας ν' ἀντηχήσῃ εἰς τὰς ἐφημερίδας . . . μὲ ὄνειδος καὶ καταισχύνην. Ὄχι Κλεάνθη μου! Τοῦτο εἶναι καὶ κακὸν καὶ δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν ἐκδίκησίν μου . . . .

— Ἀχ φιλτάτη Ἀσπασία! Καὶ ἐγὼ ἔχω ὅσην καὶ σὺ ἀνάγκην ἐκδικήσεως· ἀλλὰ πῶς μέλλει γενέσθαι; . . . Νὰ τὸν καλέσω εἰς μονομαχίαν, νὰ τὸν φονεύσω καὶ ἔπειτα νὰ σὲ νυμφευθῷ, ἀλλὰ γίνεται καὶ τοῦτο; ὁ κόσμος δὲν θὰ μὲ θεωρήσῃ φονέα του καὶ σὲ συγγενοχόν μου; λοιπὸν ἄλλο μέσον δὲν μᾶς

μένει παρὰ ἡ φυγή. Εἰς τὰς θελκτικὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου, ἐν μέσῳ ἰάσμων καὶ ῥοδωνιῶν, ἔχω ἀγροτικόν τι οἴκημα, περιβρεχόμενον ἀπὸ τὰ ῥεύματα τοῦ Καταστένου, ἐλθὲ ἐκεῖ νὰ ὑπάγωμεν καὶ νὰ ζήσωμεν βίον εὐδαίμονα· Σὺ θέλεις πληροῖ δι' ἐμὲ τὴν μοναξιὰν ἐκείνην, καὶ ἡ ζωή μας θέλει διατρέχει ἥσυχος ὡς ὁ ῥύαξ τῆς ἐρήμου.

Ὁ ἀναγνώστης βλέπει, ὅτι ὁ νεανίας μας δὲν ἐσφετέριζετο ποιήσεως ἢ μᾶλλον μνημονικοῦ, παρῳδῶν τὸν Γέτην τὸν Λαμαρτὶν ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλον ποιητήν.

Ἡ νέα ἐνέδιδεν ἴσως ἔπειτα ἀπὸ τὴν θελκτικὴν ἐκείνην τοῦ ἐραστοῦ της εἰκόνα, ἐὰν δὲν ἦτο γυνή, ἥτις ὅταν ἅπαξ νομίσῃ ἑαυτὴν ἠδικημένην, ζητεῖ ἐκδίκησιν· γνωρίζετε τὰς γυναῖκας.

— Ὄχι! Κλεάνθη μου, εἶπε μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν, δὲν εἶναι φρόνιμον τοῦτο.

«Μετὰ σοῦ καὶ εἰς τὰς ἐρήμους αὐτὰς εἶμαι ἑτοίμη νὰ ζήσω,, ἀλλὰ διατὶ νὰ μὴ μένωμεν ὑπὸ τὸν γλυκὸν αὐτὸν τῆς φιλτάτης μας Ἑλλάδος οὐρανόν; Δὲν ἔχω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Κηφησσίαν τὸ ὡραιότερον ἀγροκήπιον, μὲ τὰ ῥόδα του καὶ τοὺς ἰάσμους του, τὰς κυπαρίσσους του καὶ τὰς λεύκας του, καὶ τὴν βρύσην του; Ὅταν σὲ νυμφευθῶ, τίς μᾶς ἐμποδίζει ἐκεῖ ν' ἀποσυρθῶμεν καὶ μακρὰν τῆς Ἀθηναϊκῆς αὐτῆς τύρβης, νὰ ζῶμεν ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον;

— Ἂς γένῃ, γλυκυτάτη μου Ἀσπασία, ὅπως λέγεις, ἀλλὰ πῶς θέλει κατορθωθῇ τοῦτο; τί μέσον πρέπει νὰ μεταχειισθῶ διὰ νὰ σὲ ἀποσπάσω ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ *τυράννου σου*;

Καὶ ταῦτα λέγων ἠτένισε περιπαθῶς τὴν Ἀσπασίαν, ἡ δὲ προσήλωσεν ἐπίσης ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὡραῖα ὄμματά της, καὶ ὡς ν' ἀποτελείωσε τὸ βλέμμα ὅ,τι εἷς ἑκατέρου αὐτῶν ἐπῆλθε τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ὅπερ δὲν ἐτόλμα νὰ προφέρῃ ἡ γλῶσσα. Κατὰ τὴν βραχείαν ἐκείνην τῶν βλεμμάτων βολὴν καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν σιγὴν, λογισμὸς κακοῦργος συνελήφθη ἐν τῇ καρδίᾳ των. Θὰ φανῇ βεβαίως παράδοξον τοῦτο εἰς τὸν ἀναγνώστην, γινώσκοντα τὴν ἡμερότητα τῶν ἑλληνικῶν ἠθῶν, κατὰ τοῦτο πολὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν διαφερόντων· ἀλλ' ἂς ἐνθυμηθῇ, ὅτι τὸ πάθος παρασύρει πολλάκις πρὸς στιγμὴν καὶ αὐτοὺς τοὺς πλέον ἀγαθοὺς καὶ ἠθικοὺς, καὶ τότε τὰ πάντα μᾶς φαίνονται δυνατὰ καὶ ὅσια. Ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βίῳ στιγμαὶ ὀλέθριαι καὶ μόρσιμοι, οὕτως εἰπεῖν, καθ' ἃς τὸ ἔγκλημα προβάλλει τὴν δυσειδῆ κεφαλήν του, τὴν ὁποίαν καθωραΐζουν εἰς τὰ ὄμματά μας τῆς ψυχῆς μας οἱ σπαραγμοί· Τὸ ἔγκλημα τότε ὄχι μόνον μᾶς φαίνεται ὡραῖον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον καὶ εὐκατόρθωτον, καὶ τοιοῦτον ἦν τὸ φρόνημα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐκυριεύθησαν σιωπηλῶς τὴν ὥραν ἐκείνην, οἱ δύο ἐρασταί.

Διὰ τοῦ βλέμματος λοιπὸν ἐκείνου συνενοήθησαν οἱ νέοι οὗτοι, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων βεβαίως νὰ διακοινώσωσιν εἰς ἀλλήλους τὸν στοχασμόν των· ὁ Κλεάνθης πρῶτος διέκοψε τὴν σιωπήν.

— Βλέπω, λοιπὸν, ὅτι ὅλα τὰ καλὰ αὐτὰ σχέδιά μας εἶναι καθαρὰ ὀνειροπολήματα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἐγὼ τώρα πάλιν σὲ χάνω, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔρχεται ὁ εὐτυχὴς Κλεωνίδης σου, διὰ νὰ ἦναι πλησίον σου.

— Τοὐλάχιστον ὄχι ἀπόψε, ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, θὰ ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἔπειτα ἀναχωρεῖ.

— Ἀναχωρεῖ! . . . ἀνέκραξεν ὁ Κλεάνθης, παρακολουθῶν παντοτε τὴν ἰδέαν του, καὶ διὰ ποῦ;

— Θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ κυνῆγι, μέ τινας φίλους του, οἵτινες θέλουν τὸν περιμένει ἔξωθεν τῆς πόλεως.

Τὸ περιστατικὸν λοιπὸν τοῦτο συνέτρεχε θαυμασίως τὰ σχέδια τοῦ ἐραστοῦ. Πρόκλησις εὐλογοφανὴς εἰς μονομαχίαν εἴς τι ἀπέχον τῆς πόλεως μέρος, μὲ φίλους του μόνον τινας ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς μάρτυρες, ἦτον ὁ καταλληλότερος τρόπος τοῦ νὰ καταστήσῃ τὴν Ἀσπασίαν χῆραν, καὶ οὕτω νὰ τὴν νυμφευθῇ ἔπειτα.

— Οὕτω πρέπει νὰ γένῃ εἶπεν ὁ Κλεάνθης, οἰονεὶ ἀποκρινόμενος εἰς τὸν λογισμόν του.

— Ναί, βεβαία! ἀπήντησεν ἡ Ἀσπασία, ἐννοήσασα τὸν λογισμόν του, πρέπει νὰ μένω ἐλευθέρα διὰ νὰ σὲ νυμθευθῶ.

— Ἐλευθέρα! ἐλευθέρα! Ἀσπασία μου, ἀντέκοψεν ὁ Κλεάνθης μὲ ἦχον φωνῆς ἀποφασιστικόν· Εἷς τῶν δύω μας πρέπει ν' ἀποθάνῃ.

— Καὶ, ἐπρόσθεσεν ἡ ἀπερίσκεπτος γυνὴ, δὲν πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ εὐθὺς, οἰονεὶ οὖσα βεβαία, ὅτι ὁ εἷς οὗτος δὲν θέλει εἶσθαι ὁ Κλεάνθης της.

— Ὄχι, ὄχι! θὰ σὲ ἰδῶ, πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ, ὦ! Ἀσπασία μου. Αὔριον εἰς τὰς ἑπτὰ τῆς πρωΐας θέλω περάσει ἀπὸ τὴν ὁδόν σας, σὺ δὲ ἔσσ εἰς τὸ παράθυρόν σου, διὰ νὰ σὲ ἰδῶ κἂν μακρόθεν.

— Ἂς εἶν' οὕτω.

Καὶ σκευωρηθέντος τοιουτοτρόπως τοῦ κακουργήματος, οἱ συνένοχοι δὲν εἶχον πλέον τί νὰ εἴπωσιν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Ἠγέρθη λοιπὸν ὁ Κλεάνθης καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα τῆς ἐρωμένης του ἠσπάσθη αὐτὴν τρυφερῶς καὶ ἐξῆλθεν.

Γ.

Ἡ Ἀσπασία, ἐξελθόντος τοῦ Κλεάνθους, εἶδε τὴν ὥραν της· ἐπλησίαζεν ἡ ἑνδεκάτη, ὥστε αἱ ποικίλαι ἐκεῖναι συγκινήσεις της, ὁ ἔρως της, ὁ ἀνανεωθὴς μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς ἐκ τῆς αἰφνηδίου ἐμφανίσεως τοῦ ἀρχαίου ἐραστοῦ της, τὸ αἱματηρὸν τούτου σχέδιον, ὅπερ ἔμελλεν, ἐντὸς ὀλίγου ἴσως, νὰ φέρῃ ἀνατροπὴν ὁλόκληρον εἰς τὴν ζωὴν αὐτῆς, ὅλα ταῦτα *τὰ μεγάλα* εἰς τὸν γυναικεῖον βίον γεγονότα, μόλις ἡμισείαν ὥραν διήρκεσαν.

Ἐν τούτοις ἡ παράστασις ἐπλησίαζε νὰ τελειώσῃ, καὶ μόλις τότε ὁ Κλεωνίδης ἐπέστρεψεν παρὰ τῇ συζύγῳ του.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, Κυρία, εἶπεν εὐγενῶς ὁ ἀνήρ· ἐβράδυνα ὀλίγον, ἀλλὰ πταίει αὐτὸ τὸ πολύλογον σύστημα τῶν δικηγόρων μας καὶ τὰ ἀτελείωτα ἄρθρα τῆς Δικονομίας μας. Ἐξ αἰτίας τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ἡ ὑπόθεσίς μας περιπλέκεται, Ἀσπασία.

Ἡ Ἀσπασία οὐδὲ ἠκροάζετο τὴν δικηγορικὴν στομυλίαν τοῦ ἀνδρός της. Ὀλίγον ἐφρόντιζεν αὐτὴ τὴν ὥραν ἐκείνην περὶ τῶν συμφερόντων της, καὶ ἄλλη βεβαίως ἐνασχόλησις κατεξουσίαζεν ἤδη ὅλην αὐτῆς τὴν διάνοιαν. Στραφεῖσα δὲ αἴφνης πρὸς τὸν Κλεωνίδην,

— Αἰωνίως, κύριε, μὲ ζαλίζετε, εἶπεν ἀδημονοῦσα, μὲ τὰς ὑποθέσεις σας καὶ τοὺς δικηγόρους σας· ἄλλο τίποτε φαίνεται δὲν γνωρίζετε παρὰ ταῦτα· Σᾶς ἀφῆκα, νομίζω, πληρεξούσιον νὰ κάμετε ὅπως ἐγκρίνετε *περὶ τῶν ὑποθέσεών μας*. . . .

Ὁ δυστυχὴς Εὐγενίδης, ἐννοῶν, ὅτι ἡ γυνή του, εἶχε δικαίαν τινα ἐπ' αὐτοῦ ὑπεροχὴν, διότι τῷ ἔφερε *πλουσίαν προῖκα*, δὲν ἠθέλησεν, ἴσως καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ κάμῃ πρὸς τὴν κυρίαν τὰς ἀνηκούσας παρατηρήσεις. Ἄλλως τε, ὁ Εὐγενίδης ἦτον φύσει ἡμέρου χαρακτῆρος· οὔτε δύσκολον εἶχε τὸ ἦθος, οὔτε τυραννικὸς ἦτο τὰς ἀπαιτήσεις. Ἕτοιμος νὰ παραβλέψῃ καὶ νὰ θεραπεύσῃ ἀκόμη πάσας τὰς μικρὰς καὶ ἀβλαβεῖς γυναικείας ἰδιοτροπίας, αὐστηρότατος ὅμως ἦτο φύλαξ τῆς τιμῆς του. Ἐγνώριζε μὲν ὅτι δὲν ἠγαπᾶτο παρὰ πολὺ ὑπὸ τῆς συζύγου του, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν τὸν ἠνόχλει. Ὡς δόγμα τῆς συζυγικῆς θρησκείας, ἐπρέσβευεν ὅτι ἡ γυνὴ ἀδύνατον μέχρι τέλους νὰ μὴν ἀγαπήσῃ τὸν σύζυγόν της, ὅταν οὗτος δὲν εἶναι τέρας τι δυσειδείας, δὲν ἔχῃ ἦθος δύστροπον, δὲν εἶναι δὲ πρὸ πάντων γελοῖος καὶ ἠξεύρει νὰ διασώζῃ τὴν περιουσίαν αὐτῆς.

Ὁ Εὐγενίδης δὲν εἶδε μὲν Εὐρωπαϊκὸν κόσμον· γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἁπλῶς ἐν Ἑλλάδι, καὶ οὐδέποτε αὐτῆς ἐξελθὼν, ἀλλ' εὐφυὴς ὤν, ἔλαβε γνῶσιν καὶ πεῖραν ἱκανὴν τοῦ κόσμου· ἔπειτα, τίς δὲν ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἡμετέρα κοινωνία καί τοι μικρὰ καὶ περιωρισμένη, δὲν εἶν' οἰονεὶ μικρόκοσμός τις, παριστῶσα ἐν ὀλίγοις πᾶσαν τὴν ποικιλίαν τῶν μεγαλητέρων κοινωνιῶν; Πρὸς τὰς ἄλλας του λοιπὸν σπουδὰς, ὁ ἡμέτερος Κλεωνίδης ἐμελέτησε καλῶς καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ὑπανδρείας.

« Μὴ γίνεσαι ὀχληρὸς εἰς τὴν γυναῖκά σου, ἦτον ἡ δοξασία αὐτοῦ, κατ' οἶκον φαίνου φαιδρὸς πάντοτε καὶ φιλόφρων· οὔτε ζηλότυπος σφόδρα, οὔτε ἀδιάφορος δεικνύου· ἐκ διαλειμμάτων φέρε τῇ γυναικί σου ἀπὸ κἀνὲν πολύτιμον δῶρον, ὅπερ μάλιστα ἐννοήσῃς ὅτι ἐπιθυμεῖ, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι τάχιον ἢ βράδιον θέλει σὲ ἀγαπήσει. »

Ἐκ τοιούτων ἀρχῶν ὁρμώμενος, ὁ κύριος οὗτος ἐνυμφεύθη τὴν Ἀσπασίαν, μονογενῆ θυγατέρα πλουσίου τινος Πελοποννησίου, ὅστις, ὡς τοῦτο συνέβη εἰς πολλοὺς, τὴν κατάστησιν αὐτοῦ κατήρτησε κατὰ τὸν ἀγῶνα, ἐνῷ ἄλλοι κατέστρεφον αὐτὴν, ἀλλ' ὅμως ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀγωνιστὴς, καὶ εἶχε δὲν ἠξεύρω ποῖον βαθμόν.

Ὁ Κλεωνίδης ἐγνώριζε τὴν κλίσιν τῆς νέας πρὸς τὸν ἥρωά μας Κλεάνθην, ἀλλὰ σπουδάσας ἐκ πείρας τὴν γυναικείαν καρδίαν καὶ ἠξεύρων, ὅτι πᾶσα ἐντύπωσις, πᾶν αἴσθημα ταχέως ἐξαλείφεται ἀπ' αὐτῆς, ἅμα τύχῃ ἀντιπερισπασμοῦ τινος, ἤλπιζεν ὅτι ἡ κυρία, ἂν δὲν ἐλησμόνησε, δὲν ἤθελε ὅμως βραδύνει νὰ λησμονήσῃ τὸν Κλεάθην της, καὶ ὅτι ἡ συνήθεια τῆς μετ' αὐτοῦ συμβιώσεως ἔμελλε ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἀπουσίαν τῆς ἀγάπης. Εἶπε λοιπὸν καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ πράξῃ κακόν τι ἦτο συγχωρημένον νὰ πλάσῃ ψεῦδος, δι' οὗ ν' ἀποκτήσῃ τὴν χεῖρα καὶ τὴν προῖκα μιᾶς ὄχι ἀσχήμου νέας, τὴν ὁποίαν ἦτο κρῖμα νὰ λάβῃ ἄλλος, καθ' ὃν καιρὸν μάλιστα αἱ μὲ καλὰς προῖκας νέαι ἐν Ἑλλάδι ἦτο σπανιότης, καὶ δὲν ἤρχοντο τοιαῦται εἰμὴ ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Ἴστρου καὶ τοῦ Προύθου.

Ἔχων λοιπὸν πεποίθησιν εἰς τὸ ἀλάνθαστον τῆς μεθόδου του, περιέμενε μετὰ στοϊκῆς ὑπομονῆς τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ νέα σύζυγός του ἤθελε προσέλθῃ αὐθόρμητος πρὸς αὐτὸν καὶ ζητήσει νὰ τῷ φανῇ ἀρεστή.

Ἡ παράστασις ἐτελείωσε καὶ οἱ σύζυγοι ἀναβάντες εἰς τ' ὄχημά των, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, σιωπηλοὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ.

— Μὲ κακίζει ἀπόψε, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Κλεωνίδης, προέρχεται βεβαίως τοῦτο, διότι τὴν ἐγκατέλειψα μόνην καὶ διότι μετὰ μίαν ὥραν πάλιν τὴν ἀφίνω Ἄρα σημειόνει τὸ τί κάμνω καὶ δυσαρεστεῖται διὰ τὴν ἀπουσίαν μου. Ἐξαίρετον σύμπτωμα . . . ἄριστος οἰωνός!

Ποσάκις οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ σύζυγοι λανθάνονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τὰς σκέψεις των

Ὁ Εὐγενίδης ἐν τούτοις ἀποχωρισθεὶς τῆς γυναικός του, μετέβη εἰς τὸ ἰδιαίτερον δωμάτιόν του, ἐνεδύθη τὴν κυνηγετικήν του στολὴν, προσήρτησε περὶ τὸν ὦμον κομψότατόν τι *ταγάρι*, καὶ λαβὼν τὸ πυροβόλον ἦν ἕτοιμος νὰ κινήσῃ διὰ ν' ἀγρεύσῃ ὅλας τὰς πέρδικας καὶ τοὺς λαγωοὺς τῆς Ἀττικῆς. Θέλων μ' ὅλα ταῦτα νὰ φανῇ εὐγενὴς καὶ τρυφερὸς πρὸς τὴν γυναῖκά του, δὲν ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ τὴν ἀποχαιρετήσει· εἰσελθὼν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἀφοῦ πρότερον, κατὰ τὸ νόμιμον, ἔκρουσεν ἐλαφρῶς τὴν θύραν, καὶ ἔλαβε τὴν ἄδειαν τῆς εἰσόδου,

— Ἐστοχαζόμην, κυρία, εἶπε κομψευόμενος καὶ εὐθυμῶν, ὅτι ἀκόμη δὲν θὰ ἐπλαγιάσετε καὶ ἦλθα νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω. Τὸ κεφάκι σας λοιπόν· καὶ καλὴν ἐντάμωσιν· αὔριον χωρὶς ἄλλο θὰ ἔχετε κυνῆγι, κἂν ἀσημένια βόλια χρειασθῇ νὰ μεταχειρισθῶ . . . .

Ἡ γυνὴ δὲν ἦτο βεβαίως εἰς κατάστασιν νὰ παραδοθῇ εἰς τοῦ Μορφέως τὰς ἀγκάλας. Ἦτον ἐπόμενον νὰ ταράττωσιν αὐτὴν παντοῖα καὶ σφοδρὰ αἰσθήματα. Οὐ μόνον ἡ ἰδέα τῆς μελετηθείσης δολοφονίας σχεδὸν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς ἀπιστίας πρὸς ἄνθρωπον, μετὰ τοῦ ὁποίου ὡρκίσθη ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων νὰ συμβιώσῃ καὶ νὰ συνδέσῃ τὴν τύχην της, ἦτον ἱκανὴ νὰ κρατῇ αὐτὴν ἀνήσυχον καὶ νὰ τῇ ἐμπνεύσῃ ἀποστροφὴν καθ' ἑαυτῆς.

Ὅταν μᾶς ἀδικήσῃ τις, ἢ τοὐλάχιστον νομίζομεν ὅτι ἠδικήθημεν, εὐκόλως συλλαμβάνομεν τὰς τρομερωτέρας ἀποφάσεις, καὶ σχέδια ἐκδικήσεως . . . Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως ὀπισθοδρομοῦμεν, ἐννοοῦντες ὁποῖον τι μέλλομεν νὰ πράξωμεν.

Εἰς ποιαύτην εὑρίσκετο κατάστασιν καὶ ἡ Ἀσπασία, ὅτε εἰσῆλθεν ἀπροσδοκήτως καὶ ὁ σύζυγός της. Εὐτυχῶς δ' αὐτὴν, τὴν ἁγνὴν καρδίαν της δὲν εἶχε διαφθείρει ἡ κατὰ κόρον καὶ ἄνευ ἐκλογῆς ἀνάγνωσις τῶν

μυθιστορημάτων, ἐκείνων μάλιστα, εἰς ἃ ἡ μίανσις τῆς κοίτης, ἡ ἐντελὴς τῆς γυναικὸς ἀνεξαρτησία, οἱ ἄτροποι ἔρωτες, ὁ φόνος αὐτὸς ἀποθεοῦνται καὶ ἐν μοίρᾳ ἀρετῶν καὶ ἡρωϊσμοῦ τίθενται. Ἂν πρὸς στιγμὴν παρεσύρθη τῆς ὁδοῦ τοῦ καθήκοντος ὡς ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νέου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον, διότι ἠγάπησεν οὖσα ἄπειρος ἀκόμη, ἐφρόνει ὅτι ἤθελεν ἀγαπᾷ αἰωνίως, δὲν ἐδράδυνεν ὅμως νὰ ἐπανέλθῃ εἰς ἑαυτήν. Συνέλαβε λοιπὸν τότε φρίκην πρὸς ἑαυτήν· ἐλεγχομένη ὑπὸ τοῦ συνειδότος καὶ μετανοοῦσα, ἦτον ἑτοίμη νὰ προσπέσῃ εἰς τοῦ συζύγου της τοὺς πόδας καὶ τὰ πάντα νὰ τῷ φανερώσῃ, ζητοῦσα ἔλεος....

Ἀλλ' ἀπαυδήσασα ἐξ ὅλων τῶν συγκινήσεων ἐκείνων, ἔπεσεν ἄτονος ἐπί τινος ἀνακλίντρου, καὶ

— Δὲν θὰ φύγῃς, εἶπεν μὲ φωνὴν ἐκλελειπυίαν πρὸς τὸν ἄνδρα της, μὴ φύγῃς σὲ ἱκετεύω.

— Ὦ Θεέ μου! Τί ἔχεις Ἀσπασία; δὲν εἶσαι καλά, θέλεις νὰ κράξω;....

— Ὄχι, σὲ παρακλῶ, μὴ κράζῃς κανένα, δὲν ἦτο τίποτε, εἶπεν ἡ γυνὴ συνελθοῦσα, ἀλλὰ σὲ ἱκετεύω μὴ φύγῃς.

— Πλὴν μὲ περιμένουν.

— Ὦ! ναί, σὲ περιμένουν, ὑπέλαβεν ἡ γυνὴ μετὰ συγκινήσεως.

— Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ γνωρίζεις, Ἀσπασία, ἄφησέ με νὰ ὑπάγω. Λόγον τιμῆς ἔδωκα εἰς πέντε ἓξ πέρδικας, Κυρία, ἐπρόσθεσεν ὁ Κλεωνίδης μὲ τὸν συνήθη τῶν ἀστείσμῶν τρόπον του, καὶ δὲν δύναμαι νὰ κάμω ἀλλέως, πρέπει νὰ ὑπάγω.

— Κ' ἐγὼ θέλω νὰ μένῃς, ἐπανέλαβεν ἤδη μὲ ὕφος ἐξουσιαστικὸν, ἡ νέα γυνή, κυριευθεῖσα ἀπὸ τὸ βίαιον τοῦ χαρακτῆρός της.

— Φαίνεται, ἐσκέφθη ὁ Εὐγενίδης, νὰ ἐρθάσαμεν ἐκεῖ ποῦ ἐζητοῦσαμεν· αὐτὴ μὲ ἀγαπᾷ ἀπὸ χθές βεβαίως καὶ ἴσως κυριεύεται ἀπὸ ζηλοτυπίας· ἂς ἴδωμεν.

Καὶ τῳόντι· τὸ πρῶτον τῆς ἀγάπης μιᾶς γυναικὸς γνώρισμα εἶναι ἡ ζηλοτυπία, καὶ ὅταν αὕτη ἐμφωλεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν της, δὲν ἐκριζοῦται εὐκόλως. Ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχε φθάσει ἐκεῖ ὅπου ἐφρόνει ὁ καλὸς κἀγαθὸς σύζυγος. Ἡ γυνή του εἶχε τὸν λόγον της, μὴ θέλουσα νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ, καὶ ἐνόμισεν, ὅτι εἰς ἣν εὑρίσκετο θέσιν, τῇ ἦτο συγκεχωρημένον, διὰ παντὸς ἐπαγωγοῦ καὶ δελεαστικοῦ μέσου, νὰ κρατήσῃ τὸν σύζυγον πλησίον αὐτῆς. Ἦτον, ὡς προείπομεν, καὶ νέα καὶ εὔμορφος, καὶ ὥς ὅλαι αἱ γυναῖκες, ἐγνώριζεν ἄριστα τὴν τέχνην τοῦ θέλγειν καὶ δελεάζειν. Ἤρχισε λοιπὸν θωπευτικώτατα νὰ ἐρωτᾷ τὸν σύζυγόν της περὶ τῆς συνδιαλέξεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ δικηγόρου, ἔφερε τὸν λόγον μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἔπειτα περὶ τοῦ μέλλοντός των, καὶ ἀπὸ ὁμιλίας εἰς ὁμιλίαν ἔρθασεν εἰς τὰς πλέον ἐνδομύχους λεπτομερείας τῆς ἀμοιβαίας ζωῆς των, τῶν ἀμοιβαίων των αἰσθημάτων.

— Σεῖς π. χ., Κύριε, τὸν ἠρώτησεν ἀποτόμως, σεῖς μὲ ἀγαπᾶτε;

— Εἰς τόσον βαθμὸν, Κυρία, ὥστε ἂν ἐγνωρίζετε τὸ τί ἔπραξα διὰ νὰ σᾶς ἀπολαύσω ἠθέλατε ἀφεύκτως μὲ ἀφήσει ν' ἀναχωρήσω διὰ τὴν Πεντέλην καὶ ἀκόμη καὶ διὰ τὸ Κάϊρον.

— Δὲν τὸ πιστεύω, πλὴν ἂς ἀκούσω.

— Σεῖς ἀγαπούσετε τὸν Κλεάνθην, Κυρία Ἀσπασία, πλὴν ἐγὼ τὸν ἔπλασα ἄστατον, ὕπανδρον, διὰ νὰ σᾶς συζευχθῶ.... Τώρα λοιπὸν μ' ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς;....

Καὶ ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως, ἡ καλὴ Ἀσπασία, πνιγογένη ὑπὸ τῶν λυγμῶν, ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ συζύγου της.... ὅστις δὲν ἐσυλλογίσθη πλέον περὶ κυνηγίου.

Δ.

Ὁ μὲν λοιπὸν Κλεωνίδης ἀντὶ τοῦ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰ ἀρειμάνια σχέδια τοῦ ἀντιζήλου του, εὗρε τέλος τὴν ὁποίαν περιέμενεν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν ἐνδόμυχον ἐκείνην μετὰ τῆς γυναικός του συνδιάλεξιν, ὁ δὲ Κλεάνθης, ἅμα ἐξῆλθε τοῦ θεάτρου μετέβη εἰς τὴν κατοικίαν ὅπως ἑτοιμασθῇ διὰ τὴν ὁποίαν διενοεῖτο ἐπιχείρησιν. Ἀλλ' ὁ νέος δὲν ἦτο διεφθαρμένος, καὶ δεύτεραι σκέψεις παρέστησαν αὐτῷ ὅλην τὴν φρίκην τοῦ διανοήματός του. Ἡ μονομαχία, ὅπως τὴν ἐσχεδίαζεν, ἦτον αὐτόχρημα δολοφονία, καὶ τότε κατὰ πρῶτον ἐσκέφθη πῶς παρεδέχθη τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη καὶ ἐφρίξε· τῷ ἐφάνη αὐτὴ ὡς ἄλλη τις Κλυταιμνήστρα, ἧς ἤθελε γενῇ αὐτὸς ὁ Αἴγισθος.

— Ὦ! ἀνέκραξε, τί ἔμελλα νὰ πράξω! Λοιπὸν ἂν ὑπανδρευόμην αὐτὴν τὴν γυναῖκα, καὶ ἂν ἔπειτα ἤθελε ποτὲ παύσει τοῦ νὰ μ' ἀγαπᾷ, ἄλλος δὲ ἤθελεν ἔχει τὴν ἀγάπην της, θὰ ἔπραττε καὶ πρὸς ἐμὲ ὅ,τι κάμνει τώρα εἰς τὸν σύζυγόν της....

Εἰς ταύτας καὶ τοιαύτας σκέψεις διήνυσεν ὁ Κλεάνθης ὅλην τὴν νύκτα, χωρὶς ν' ἀποφασίσῃ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κατωφλίου τῆς οἰκίας του.

Ὅταν δὲ ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ χρυσόνῃ τὰς κορυφὰς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ νὰ χέῃ τὰς ἀφθόνους μετοπωρινὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τῆς κοιμωμένης πόλεως τοῦ Θησέως, ἐνθυμηθεὶς, ὅτι κατὰ τὴν χαρμόσυνον ἐκείνην ὥραν τῆς πρωΐας, ἡ Ἀσπασία ἔμελλε νὰ τὸν περιμένῃ εἰς τὸ παράθυρόν της, ἐπιστρέφοντα μὲ χεῖρας ἴσως καθῃμαγμένας καὶ δολοφόνους, ἐκ περιεργείας ἁπλῆς κινούμενος διευθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν της.

Ἡ δὲ γυνὴ, ἥτις διὰ τῆς ἐνσταλαχθείσης ἤδη πρὸς τὸν σύζυγόν της ἀγάπης, ἐπανέλαβεν ὅλην αὐτῆς τὴν ἀθωότητα, ἵστατο καὶ αὐτὴ ἐκ περιεργείας εἰς τὸ παράθυρον.

— Ὁποῖον μέτωπον ὠχρὸν καὶ στυγνὸν, εἶπε καθ' ἑαυτὴν, ἅμα εἶδε τὸν Κλεάνθην μακρόθεν ἐρχόμενον. Πόσον εἶναι περίλυπος ὅτι ἐψεύσθη εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ἐλπίδα του· ὦ θεέ μου! μὲ φαίνεται ὡς τίγρις, τῆς ὁποίας διέφυγε τὸ θήρευμα.

Ὁ δὲ Κλεάνθης ἰδὼν καὶ αὐτὸς τὴν γυναῖκα περιμένουσαν εἰς τὸ παράθυρόν της,

— Περιμένει, εἶπε, προσδοκᾷ τὴν ἐπιστροφήν μου, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν φέρωσιν κηλίδας αἵματος αἱ χεῖρές μου! ὦ φρίκη!

Καὶ ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον του, ἐσταμάτησεν, ἔρριψε βλέμμα περιφρονήσεως ἐπὶ τῆς οἰκίας ἐκείνης καὶ ἀπεμακρύνθη διὰ παντὸς ἀπὸ γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ἐγκληματίαν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Ὁ Κλεωνίδης οὐδέποτε ἔμαθε τὸ δράμα ἐκεῖνο, ὅπερ διεδραματίσθη τοσοῦτον πλησίον του, καὶ ἔμεινεν ἐξ ἐκείνης τῆς ἑσπέρας ἔτι πλέον πεπεισμένος, ὅτι ὁ καλήτερος τρόπος τοῦ νὰ ζήσωμεν εὐδαιμόνως μετὰ τῆς γυναικός μας, εἶναι νὰ συζευχθῶμεν γυναῖκα ἥτις δὲν μᾶς ἠγάπησεν.

Ἡ δὲ εὔμορφος καὶ καλὴ Ἀσπασία ἀπορυγοῦσα τὸν δεινὸν ἐκεῖνον πειρασμὸν, εὗρε τῳόντι πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὴν πρὸς τὸν σύζυγόν της ἀφοσίωσιν καὶ πίστιν, καὶ ἐπρέσβευεν ἀδιστάκτως, παραινοῦσα καὶ τὰς φίλας της, ὁσάκις ἔβλεπέ τινα αὐτῶν διανοουμένην νὰ ἐγκαταλείψῃ ἢ ν' ἀπατήσῃ τὸν σύζυγόν της, ὅτι καλήτερον καὶ ὁσιώτερον ΕΡΑΣΤΗΝ ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ *παρὰ τὸν ἴδιον* ἑαυτῆς ΣΥΖΥΓΟΝ.

ΦΑΙΔΩΝ.

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ.

ΠΕΡΙ ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ.

Διήγησις δύο Γάλλων περιηγητῶν.

Ἀναχθέντες ἀπὸ Μασσαλίας κατὰ μῆνα Αὔγουςον, καὶ ἐν τῷ παράπλῳ χαιρετήσαντες μὲν τὴν νῆσον Κύρνον, θαυμάσαντες δὲ τὴν καρποφορωτάτην γῆν τῆς Σικελίας, καὶ ἀναπολήσαντες εἰς τὴν μνήμην τοὺς εὐγενεῖς ἱππότας τῆς Μελίτης, καὶ τοὺς μύθους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπέναντι τῆς Κρήτης, κατεπλεύσαμεν τέλος εἰς Ἀλεξάνδρειαν εἴκοσι ἡμέρας μετὰ τὴν ἀπὸ Γαλλίας ἀναχώρησίν μας.

Τὸ ὄνομα τῆς Ἀλεξανδρείας διεγείρει πληθὺν μεγάλων καὶ σεμνῶν ἀναμνήσεων. Πόρρωθεν ἡ πόλις αὕτη παρίσταται εἰς τὴν φαντασίαν ἐνδεδυμένη ὅλην τὴν γοητείαν τῆς ἀρχαίας λαμπρότητός της. Ἐπειδὴ ἡ παράδοσις παραβλέψασα εἴτι σκαιὸν καὶ βάναυσον ὑπάρχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου μόνην διέσωσε τὴν δόξαν ἥτις στίλβει καὶ ἐκθαμβοῖ τὰς ὄψεις. Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ μέγας ὑπῆρξε θεμελιωτὴς αὐτῆς, ὅτι οἱ Πτολεμαῖοι ἐβασίλευσαν ἐν αὐτῇ, ὅτι εἶδε τὸν Καίσαρα καὶ τὴν Κλεοπάτραν, ὅτι περιβόητος σχολὴ φιλοσοφίας ἤκμασεν ἐν αὐτῇ, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἠρίθμησεν ἐν αὐτῇ πολλοὺς ἐπισκόπους· ταῦτα εἶναι περίπου ὅσα ἠξεύρομεν καὶ ὅσα θέλομεν νὰ ἠξεύρωμεν περὶ τῆς Ἀλεξανδρείας· πρὸς τὸ ὡραῖον μόνον πέφυκεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν νὰ συλλαμβάνῃ ἔρωτα. Ἀλλ' ἡ Ἀλεξάνδρεια σήμερον τί σώζει ἐκ τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου της; οὐδ' ἴχνος, οὐδὲ σκιάν! Εὐάριθμα τινα συντρίμματα ἀρχαίων μνημείων, αἱ λεγόμεναι βελόναι τῆς Κλεοπάτρας, ἡ στήλη τοῦ Πομπηίου ἵστανται ἔτι ὀρθὰ ἐν μέσῳ πεδιάδος ἀμμώδους, ὡς κατακόμβαι πληττόμεναι ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ κύματα.

Μετὰ δίμηνον περίπου διατριβὴν ἀφήσαμεν τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ διανύσαντες ὅλην τὴν μακρὰν διώρυγα, τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς ἐπονομάσας αὐτὴν Μαχμουτιὲν, ἔπειτα δὲ ἀναπλεύσαντες τὸν Νεῖλον, τὸν ἀκαλαρρέιτην ποταμὸν, ἤλθομεν εἰς Κάϊρον, πόλιν ἐξόχως Ἀσιατικὴν, γείτονας ἔχουσαν τὰς Πυραμίδας.

Ἐπεσκέφθημεν τὰς ἀγνώστους χώρας τῆς Ἐρήμου Ἀραβίας, τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, τῆς Νουβίας καὶ τοῦ Σεννάαρ. Ἐπληρώσαμεν καὶ ἡμεῖς φόρον θαυμασμοῦ εἰς τὰ ἐκπληκτικὰ μνημεῖα τῶν ἑκατομπύλων Θηβῶν ἅπερ ὁ χρόνος ἠυλαβήθη, περιεπλανήθημεν ἐν μέσῳ τῶν πολυαρίθμων μαύρων φυλῶν τῶν διαιτωμένων μεταξὺ Νείλου καὶ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἱκανὸν χρόνον διετρίψαμεν εἰς τὴν Ταϊρὰν τὴν δικαίως ἐπικαλουμένην ὁ Λειμὼν τῆς Ἀραβίας. Τὴν δὲ 5 Ἰαντουαρίου 1845 εἴμεθα εἰς Τζεδδάν.

Ἐκεῖθεν ἑτοιμάσαντες τὰ πρὸς τὸν πλοῦν ἐπιτήδεια, ἐμβήκαμεν εἰς πλοῖον καὶ ἐπισκεφθέντες τοὺς διαφόρους λιμένας τῶν ἀνατολικῶν αἰγιαλῶν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὴν Γονφούδαν, τὴν Τζεζὰν, τὴν νῆσον Κάμειρον καὶ τὴν Λοείαν, ἐρθάσαμεν εἰς Ὀδειδάν. Ἐκεῖ ἀφήσαμεν τὴν θαλασσαν θέλοντες νὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Ἰεμέν. Διετρίψαμεν δὲ ἰδιαιτέρως εἰς Βεὶτ-Ελ-Φακὶ ἥτις χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τῶν καφφέδων τοῦ Ἰεμὲν, καὶ εἰς Ζεβὶδ τὴν κτισθεῖσαν ὑφ' ἑνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρουν-ἀλ-Ρασχὶδ, καὶ ἥτις ἦτο κοινὸν καταγώγιον καὶ διατριβὴ τῶν Μωαμεθανῶν σοφῶν. Ἐζητήσαμεν νὰ ἴδωμεν τὸν ἀρχηγόν των καὶ παρευρέθημεν εἰς μίαν συνέλευσιν τῶν σοφῶν τούτων Ἀράβων. Τοὺς διηγήθημεν τὰ θαύματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας, αὐτοὶ δὲ ἔμειναν κεχηνότες καὶ ἐκστατικοὶ νὰ ἀκούωσι τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης, ἐπειδὴ τὴν ἐνόμιζον στάσιμον παντχοῦ ὡς παρ' αὐτοῖς. Ὅταν ἐσηκώθημεν ν' ἀναχωρήσωμεν μᾶς κατεφίλουν τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας καὶ μᾶς προέπεμψαν ἕως ἔξω ἐπιφωνοῦντες Ἀλλὰχ ἀκ μπάρ! Μέγας εἶναι ὁ Θεός. Οἱ σοφοὶ οὗτοι ἔχουσι μίαν πλουσίαν βιβλιοθήκην συγκειμένην ἀπὸ βιβλία Ἀραβικὰ ὅλα πολυτιμότατα. Πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἐξ Ὀδειδὰν ἀναχώρησίν μας ἤμεθα εἰς Μόκαν. Ἡ πόλις αὕτη διαπρέπει διὰ τὴν χαρίεσσαν κατασκευὴν τῶν οἴκων καὶ τσαμίων της.

Μετὰ ταῦτα ἐναυλώσαμεν ἀκάτιον ἀναχωροῦν εἰς Μασσαουὰχ καὶ τὴν πρώτην Ἀπριλίου ἐκάμαμεν πανία. Μολονότι δὲ τὸ πηδάλιον τοῦ ἀγεφυρώτου πλοίου μας ἐθρυμματίσθη ἀπὸ τὴν βίαν τοῦ ἀνέμου, ἐφθάσαμεν αἰσίως εἰς τὴν νῆσον Μασσαουὰχ τὸν μόνον τῆς Ἀβυσσινίας λιμένα. Ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς ὅστις ἦτο κύριος ὅλων τῶν ἀκτῶν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ

μερὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμάς· ἀντεπροσωπεύετο εἰς Μασσαουὰχ ἀπὸ ἕνα Μαμελοῦκον ὀνόματι Χασσὰν, καὶ τίτλον φέροντα καϊμακάμου ἢ τοποτηρητοῦ. Ὁ διοικητὴς οὗτος, χάρις εἰς τὸ ὁποῖον ἐφέραμεν φιρμάνιον τοῦ Πασσᾶ τῆς Αἰγύπτου, μᾶς ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην περιποίησιν.

Ἐνομίσαμεν ἔργον προνοίας ν' ἀφήσωμεν εἰς τὴν νῆσον ἓν μέρος τῶν πραγμάτων μας. Μετὰ ταῦτα ἀπέβημεν εἰς τὸ χωρίον Ἀρκέκον κτισμένον ἐπὶ τῆς Ἀφρικανῆς παραλίας, καὶ διὰ τῆς κοιλάδος Χιλλόης προέβημεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας μὴ φέροντες μεθ' ἡμῶν ἄλλο εἰμὴ τὰ ὅπλα μας, ἓν ὡρολόγιον, μίαν ναυτικὴν πυξίδα καὶ τινα τέχνης Εὐρωπαϊκῆς ἀντικείμενα, δῶρα διὰ τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀβυσσινίας.

Δὲν ἠθελήσαμεν ν' ἀκολουθήσωμεν τὰ ἴχνη τῶν εὐαρίθμων περιηγητῶν ὅσοι πρὸ ἡμῶν ἦλθον εἰς τοὺς τόπους τούτους, ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐκτείνωμεν, εἰ δυνατὸν, τὰ ὅρια τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων ἐκλέξαμεν ἐπίτηδες τοὺς ὀλιγώτερον φοιτωμένους δρόμους, παρουσιασθέντες δὲ εἰς λαοὺς ἡμιαγρίους πώποτε μὴ ἰδόντας ἄνθρωπον λευκὸν εὕρομεν ὑποδεξίωσιν ἐνθουσιώδη, παντοῦ προξενοῦντες θαυμασμὸν καὶ εὐχαρίστησιν. Πόσον ὡραία εἶναι ἡ λευκὴ ὄψις σας! μᾶς ἔλεγον οἱ Ἀβυσσινοί. Ἡμεῖς εἴμεθα μαῦροι, ἔχομεν τὸ δουλικὸν χρῶμα· ἡμεῖς ἀληθῶς ἐπλάσθημεν ἀπὸ πηλὸν. σεῖς δὲ οἱ λευκοὶ ἐδημιουργήθητε ἐξ ἄλλης τινος τιμιωτέρας ὕλης, ἐπειδὴ ποῦ ὑπάρχει πηλὸς οὕτω καθαρὸς διὰ νὰ κατασκευασθῇ ἐξ αὐτοῦ σάρξ τόσον ὡραία; Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας ἐδείκνυον τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμὸν ὡς καὶ οἱ ὑπήκοοί των· ὡς ἐκεῖνοι θεωροῦσιν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀνήκοντας εἰς φυλὴν ὑποδεεστέραν τῆς ἡμετέρας τῶν Εὐρωπαίων, καὶ δοξάζουσιν ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Χὰμ, τὸν ὁποῖον κατηράσθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Διετρίψαμεν χρόνον τινὰ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τιγρὲ μίαν τῶν ἐπισημοτέρων τῆς Ἀβυσσινίας χωρῶν, ὅτε καὶ ἐσυνοδεύσαμεν εἰς μίαν του ἐκστρατείαν τὸν βασιλέα ὅστις συνέλαβε πρὸς ἡμᾶς θαυμαστὴν ἀγάπην. Οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν ὡπλισμένοι μὲ δόρατα καὶ ἀσπίδας δὲν ἦσαν συντεταγμένοι, ἀλλ' ἔκαμνον ἀτάκτους ἐπιδρομάς. Κατελαφυραγώγουν δὲ καὶ ἔκαιον ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας δι' ὧν διήρχοντο καὶ ἔσφαζον ἀνηλεῶς τοὺς ἀθλίους κατοίκους. Μετὰ πᾶσαν δὲ νίκην ὁ βασιλεὺς συνεκρότει συμπόσιον ὅπου ἐφίλευε δαψιλῶς τοὺς συνδαιτημόνας μὲ τεμάχη ὠμοῦ κρέατος βοείου· τότε οἱ ἀριστεύσαντες κατὰ τὴν μάχην εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ μεθυσθῶσι δημοσίᾳ μὲ ὑδρόμελι καὶ οἶνον.

Οἱ Ἀβυσσινοὶ εἶναι χριστιανοὶ, καὶ μέλη τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Εἰς ἐπίσκοπος Κόπτης στελλόμενος παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἔχει τὴν ἀνωτάτην πνευματικὴν διεύθυνσιν τοῦ κλήρου. Οἱ ἐγχώριοι, δεισιδαίμονες ὡς πᾶς ἄγριος καὶ ἀμαθὴς λαὸς, ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς ἱερεῖς των δύναμιν ὑπεράνθρωπον· πιστεύουσιν εἰς τὰ περίαπτα καὶ τὰς μαγείας, καὶ πολὺ φοβοῦνται τὴν ἀπὸ τῶν γοήτων ἐπήρειαν. Ὅταν καταληφθῇ τις ἀπὸ ἐπιληψίαν τὸν νομίζουσι θῦμα τοιαύτης μαγείας· ἄλλοι δὲ φρονοῦσιν ὅτι ἔχει δαιμόνιον. Διὰ τοῦτο ἐξορκίζουσι τοὺς τοιούτους ἢ μεταχειρίζονται φάρμακόν τι ὄχι πολὺ ἀνώδυνον· δέροντες αὐτοὺς ἀνηλεῶς καὶ νομίζοντες ταύτην θεραπείαν ἀρίστην. Εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν ὑπάρχουσι μοναστήρια καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Οἱ ἱερεῖς δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον, οἱ μοναχοὶ ὄχι. Ἐπικρατεῖ δὲ καθ' ὅλην τὴν χώραν μεγάλη ἀκολασία ἠθῶν· οὐδένα χαλινὸν γνωρίζουσι οὐδ' αὐτὸν σχεδὸν τῆς συγγενείας. Τὸ πολίτευμα τῶν Ἀβυσσινῶν εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος. Τὸ παλαιὸν βασιλικὸν γένος ἐκπεπτωκὸς σήμερον θέλει ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὸν Σαλωμῶντα διὰ τῆς βασιλίσσης τῆς Σάβας Μακέδας. Οἱ δικασταὶ ἔχουσι μίαν μετάφρασιν τοῦ κώδηκος τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ταύτην συμβουλεύονται ὁσάκις δυσχερής τις περίστασις παρουσιασθῇ. Οἱ νόμοι τῶν Ἀβυσσινῶν εἶναι δρακόντειοι· τὴν ὠμότητα, καὶ ὅμως οἱ ἀνδροφόνοι δύνανται νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ζωὴν δίδοντες ὡρισμένον ποσὸν χρημάτων. Ὑπάρχουν δὲ εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν καὶ τόποι ἱεροὶ, ἄσυλα ὅπου οἱ κλέπται καὶ οἱ φονεῖς προσφεύγοντες μένουσιν ἀκαταδίωκτοι. Στάσεις ἐμφύλιοι ταράττουσι συχνὰ τὸν δυστυχῆ αὐτὸν τόπον· ἑνότης κἀμμία δὲν ὑπάρχει· ἐνῷ δὲ ἡ γῆ εἶναι τόσον εὔφορος, οἱ ἐγχώριοι εὑρίσκονται πολλάκις ἐκτεθειμένοι εἰς τὰ δεινὰ τοῦ λιμοῦ.

Ἀφοῦ οἱ στρατοὶ διελύθησαν κατὰ κώμας, διότι ἤγγιζεν ὁ χειμὼν, διέβημεν τὸν Ταχαζὲν ὅστις μετὰ τὸν Κυανοῦν Νεῖλον εἶναι ἡ ἀξιολογωτάτη τῆς χώρας, συρροὴ ὑδάτων, καὶ περιήλθομεν ἐφεξῆς τὴν ὀρεινὴν καὶ δυσχείμερον Σεμὲν, τὴν Οὐαγάραν τὴν ἔχουσαν ἄφθονα κτήνη καὶ νομὰς, καθὼς καὶ τὴν χώραν τοῦ Βεγεμιδὲρ ἥτις τρέφει ἀγαθοὺς ἵππους. Πέραν τῆς Σεμὲν ὁ βοῦς ἐπωλεῖτο πέντε δραχμὰς, καὶ μὲ τόσην τιμὴν ἠγόραζες ἑκατὸν πεντήκοντα ὄρνιθας.

Καταντήσαντες εἰς τοὺς τέρμονας τοῦ Βεγεμιδὲρ διέβημεν τὸν ποταμὸν Βαχίλον, εἰς ὃν οὐδεὶς τῶν περιηγητῶν ἐτόλμησε πρὸ ἡμῶν νὰ προσπελάσῃ, καὶ θαρσαλέως ἐπεφάνημεν εἰς τὰς ἀγρίας φυλὰς τὰς διαιτωμένας ἀναμέσον τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ τοῦ Οὐαχέτου ὅστις εἶναι ὁ ὅρος τοῦ βασιλείου Ἰφάτ. Καί τοι δὲ γνωρίζοντες τοὺς κινδύνους ὅσοι μᾶς ἐπερίμενον δὲν κατωκνήσαμεν ποσῶς, ἐπειδὴ ἀπὸ Μασσαουὰχ μέχρι τοῦ Βαχίλλου ἄλλο δὲν ἠκούομεν νὰ μᾶς λέγωσιν εἰμὴ τοῦτο· ὅτι ἂν τολμῶμεν νὰ προχωρήσωμεν ὡς τοὺς Γάλλους θέλομεν κινδυνεύσει, θέλουν μᾶς λησταύσει, μᾶς φονεύσει, μᾶς ἀκροτηριάσει. Ἐντούτοις ἡμεῖς πεποιθότες εἰς τὸν Πανάγαθον Θεὸν ὅστις ὡς καλὸς πατὴρ τοσάκις ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τῶν κινδύνων, προέβημεν μόνοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν φοβερῶν ἐκείνων λαῶν.

Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἡ πολλὴ πεποίθησις ἔκαμεν νὰ τρέξωμεν τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον. Χασσὰν-Δουλὸ, ὁ βάρβαρος ἀρχηγὸς μιᾶς τῶν φυλῶν ἐκείνων διέταξε νὰ μᾶς ἐκδύσωσι τὰ φορέματάμας ἐπιβρίψας δὲ εἰς τὴν γύμνωσίν μας ἄθλιον ῥάκος λινοῦν μᾶς κατεδίκασεν εἰς θάνατον. Ὁ ἰδορυφόροι αὐτοῦ μᾶς ἀπήγαγον εἰς τὴν φυλακὴν, καλύβην τινὰ περικυκλωμένην μὲ περιτείχισμα· Εἷς δεσμοφύλαξ καὶ τρεῖς στρατιῶται ἐτάχθησαν νὰ μᾶς φυλάττωσιν. Ἐξ

ἡμέρας διήλθομεν ἐν τοιαύτῃ φοβερᾷ ἀγωνίᾳ ἀναμένοντες ἀπὸ στιγμὴς εἰς στιγμὴν τὸν θάνατον. Ἀλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Χασσὰν, Ζαλλιὰ ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ μᾶς ἐχαρίσθη ἡ ζωή. Μετὰ ἓξ ἡμέρας ἦλθον καὶ μᾶς ἀνήγγειλαν ὅτι ἡμεθα ἐλεύθεροι· Παρουσιάσθημεν τότε εἰς τὴν εὐεργέτιδα ἡμῶν διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν. Ἐκείνη δὲ μᾶς ἐνεχείρισε μόνη τὰ χειρόγραφά μας, τὸ μόνον πρᾶγμα ὅπερ κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Χασὰν νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ.

Ἀντὶ ὅμως νὰ μικροψυχήσωμεν δι' ὅσα ἐπαθομεν ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας, βέβαιοι ὄντες τοῦ λοιποῦ ὅτι τὰ ὁποῖα ἐφορροῦμεν ῥάκη δὲν ἤθελον διεγείρει κάνενὸς θνητοῦ τὴν πλεονεξίαν.

Μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν τὸν ποταμὸν Οὐαχὲτ, διαβάντες δὲ πέραν ὡδεύσαμεν πρὸς τὰ ὑπερκείμενα τοῦ ποταμοῦ ὄρη· εἰς τὰς κορυφὰς αὐτῶν εὕρομεν ἕνα φιλόξενον ἡγεμόνα ὅστις ἔδειξε πολὺν πρὸς τὰ δεινά μας οἶκτον καὶ ἀνεκούφισεν αὐτὰ τὸ κατὰ δύναμιν. Οἱ Γάλλαι, αἱ ἄγριαι φυλαὶ τὰς ὁποίας εἴχομεν διαβῆ, ἐπρέσβευον τὸν Μωαμεθανισμὸν, ἤδη δὲ εὑρισκόμεθα ἐν μέσῳ φυλῆς Χριστιανικῆς, εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰφάτ.

Ἐπεσκέφθημεν τὰς ἐπαρχίας τῆς χώρας ταύτης, τὴν Ἄννα Μαρίαν, τὸ Ἰεγουλέτον κ.τ.λ. Εἰς Ἀγολαλὰν κατελύσαμεν παρά τινι βασιλεῖ ὀνόματι Σαλὲ-Σελασσὶ, καὶ μετέβημεν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν πρωτεύουσάν του τὸ Ἀγκυβὲρ, ἥτις κεῖται μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης μοίρας τοῦ βορείου πλάτους. Εὑρισκόμεθα δὲ τότε εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Χόα. Ἀφοῦ διετρίψαμεν χρόνον τινὰ ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθωμεν· ἀλλ' εἴχομεν τὴν κακὴν τύχην ν' ἀρέσωμεν πολὺ εἰς τὸν βασιλέα, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ φύγωμεν. Τί περιποιήσεις δὲν μετεχειρίσθη διὰ νὰ μᾶς πείσῃ νὰ λησμονήσωμεν τὴν Γαλλίαν! Πλὴν ὅλα ἀπέβησαν μάταια· ἐπειδὴ ἡ Γαλλία ἀπὸ τὸ Ἀγκοβὲρ βλεπομένη μᾶς ἐφαίνετο ἔτι ὡραιοτέρα καὶ θελκτικωτέρα.

Ὁ Σαλὲ-Σελασσὶ εἶναι τεσσαρακοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν, εὔρωστος τὴν κρᾶσιν, στιβαρὸς τὸ σῶμα, καὶ ὅμως ἡ ἐπιδερμὶς τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν αὐτοῦ εἶχεν ἀβρότητα πολλὰ σπανίαν εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν. Πεπεισμένος ὡς πάντες οἱ Ἀσιανοὶ ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ ἦναι κάτοχοι πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης, ἐθαύμαζεν ὅτε τὸν ἐλέγομεν ὅτι δὲν δυνάμεθα εἰς τίποτε νὰ τῷ γίνωμεν χρήσιμοι, καὶ ἀμφίβαλλε περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν λόγων μας.

Ὁ βασιλεὺς οὗτος εὑρίσκει μεταξὺ τῶν πολεμικῶν ἔργων του καιρὸν νὰ ἐνασχολῆται περὶ τὰς βιομηχανικὰς τέχνας τῶν ὁποίων εἶναι θερμὸς θιασώτης. Τὸ παλάτιόν του εἶναι ἐντὸς πλήρες ὑφαντῶν, τορνευτῶν, οἰκοδόμων καὶ τεχνιτῶν οἵτινες κατασκευάζουσι πυρίτιδα, ἢ διορθόνουσι τὰ ὅπλα, ἢ τορνεύουσι καὶ ἐργάζονται τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν ἐλέφαντα. Ἐξέρχονται δὲ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τούτων ὑφάσματα ὡραῖα, ξίφη, ἀσπίδες καὶ ἄλλα σκεύη πολεμικά. Καὶ ἡ θεραπεία αὐτὴ τοῦ βασιλέως συνίσταται τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοιούτους τεχνίτας, πρὸς οὓς ἀπονέμει τὴν μεγίστην τιμὴν καὶ εὔνοιαν.

Ὁ Σαλὲ-Σελασσὶ εἶχε πάντοτε αὐτὴν τὴν ὑποψίαν ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ κατείχομεν μεγάλα μυστήρια περὶ τὰς μηχανικὰς τέχνας· ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν μᾶς παρεκάλεσε μίαν τῶν ἡμερῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν, καὶ μᾶς περιήγησεν ὁ ἴδιος εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἐντὸς τοῦ παλατίου του ἐργαστηρίων. Ὅταν εἰσηρχόμεθα εἰς αὐτὰ οἱ τεχνῖται οἵτινες εἰργάζοντο καθήμενοι, ἀνίσταντο ἀπὸ σέβας, ὁ δὲ βασιλεὺς μᾶς ἐδείκνυε τὰ ἔργα των. Πανοῦργος ὡς τὸν ἀρχαῖον Ὀδυσσέα ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἤλπιζεν ὅτι πρὸς τὴν θέαν τῶν τεχνουργημάτων ἠθέλομεν παραχθῆ καὶ λύσει τὴν ἐχεμύθειαν· ἀλλ' ἡμεῖς συναντιλήπτορα ἔχοντες τὴν ἄγνοιαν, ἡμεθα ἐνταῦτῷ καὶ φρονιμώτεροι τοῦ Ἀχιλλέως, ὥστε αἱ ἀπόπειραι τοῦ Σαλλὲ-Σελασσὶ ὅλαι ἀπέβησαν εἰς μάτην.

Βλέπων ὁ βασιλεὺς ὅτι τίποτε ἀπ' ἡμᾶς δὲν εἶχε νὰ κερδήσῃ καὶ ὅτι πάντοτε ἀνθιστάμεθα ἐπιμόνως εἰς τὰς ὀρέξεις του ἀπεφάσισε πλέον νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἐλευθέρους· ἐπειδὴ ἦτο φύσει ἀγαθὸς καὶ δὲν ἐσκόπευε ποτὲ μὲ τὴν βίαν νὰ μᾶς κρατήσῃ.

Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν ἀπὸ Χόαν καὶ διευθυνόμενοι πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ ἀφήσαμεν ὀπίσω τοὺς ἡμέρους τὰ ἤθη Γαλλα-Βορένας οἵτινες χωρίζονται ἀπὸ τὸ Γοζὰμ ὑπὸ τοῦ Νείλου ποταμοῦ, διέβημεν κολυμβῶντες τὸν βρύοντα κροκοδείλων καὶ ἱπποποτάμων ποταμὸν καὶ διήλθομεν βραδυποροῦντες τὸ Γοζὰμ χώραν ἀξιόλογον διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν της. Διαπλεύσαντες δὲ καὶ αὖθις τὸν Νεῖλον εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Βεγενδὲρ. Ἐκεῖθεν μετέβημεν εἰς Μασσαουὰχ, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Τζεδὰ καὶ Κάϊρον καὶ Ἀλεξάνδρειαν.

Ο ΘΕΟΣ ΒΕΡΓΑΣ.

—o—

Εἷς φίλος μου Μασσαλιώτης Λουδοβῖκος Βέργας τ' ὄνομα ἔπλεε χάριν περιηγήσεως καὶ ἐμπορίας εἰς τὴν Σουμάτραν ἐπὶ τῆς ὡραίας *Ἐραβλίδος*· οἱ τρεῖς ἱστοὶ τῆς νηὸς ὑψοῦντο ὡς τρεῖς ὀβελίσκοι ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἥτις ἐπαρουσίαζε τότε ἐντελῆ καὶ φρικώδη γαλήνην. Παράδοξον πρᾶγμα αὐτὴ ἡ θάλασσα! ἀπαίσιος καὶ τρομερὰ καὶ ὅταν ἀναπαύεται· ἀπαίσιος ἀκόμη καὶ τρομερὰ καὶ ὅταν ἀγρίως συνταράσσεται. Ἡ θάλασσα λοιπὸν ἦτο τότε λεία ὡς κάτοπτρον ὑπὸ τὴν τρόπιδα τῆς *Ἐραβλίδος* καὶ οἱ ναῦται δακνόντες ἀπὸ ἀγανάκτησιν τὰς χεῖρας ἔλεγον· τὶ τρομερὰ γαλήνη! Ἡ Ἐραβλὶς ἐν τούτοις ἵστατο ὑπερήφανος καὶ ἀκίνητος.

Τὰ δίπυρα, ἁλατισμένα κρέατα, αἱ ὄρνιθες, ἡ κοκκολάτα καὶ ἐν γένει ὅλη αὐτὴ ἡ ὑλικὴ προμήθεια τοῦ πεινῶντος ναύτου εἶχον ἐκλείψει. Καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς ἀναλήψεως ἐξημέρονεν ἤδη. Πῶς νὰ πανηγυρίσωμεν νηστικοὶ τὴν ἑορτὴν ταύτην; Μάτην διέτρεξαν ἐρευνῶντες ὅλας τὰς γωνίας τῆς Ἐραβλίδος· παντοῦ ἔλλειψις καὶ πεῖνα.

Τέλος πάντων ὁ μάγειρος, Μαῦρος ἐκ τῆς νήσου Μαδαγάσκαρ ὅστις ἐγαυρία διότι ὠνομάζετο Ποσειδῶν ἀνεκάλυψεν ἕνα, τὸν τελευταῖον βεβαίως, ἀλεκτρυόνα, ὅστις σύννους ἐφώλευεν εἰς μίαν τοῦ πλοίου κεραίαν, θρηνῶν τὸ ἐρημωθὲν χαρέμιόν του.

Ἀλαλαγμὸν χαρᾶς ἔβαλον τότε ὅλοι οἱ τοῦ πληρώματος καὶ τὰ πρόσωπα ἐφαιδρύνθησαν· ἤρχισαν δὲ οἱ μὲν νὰ μαδῶσι τὸ ἀθῶον πτηνόν, οἱ δὲ νὰ ἑτοιμάζωσι τὴν τράπεζαν.

Ἡ εὐωδία τοῦ ὀβελοῦ (σούβλας) ἀνήρχετο εὐφρόσυνος καὶ πάντες ἀνέπνεον μεθ' ἡδονῆς τὴν ἀναπτυσσομένην κνίσσαν· ὁ δὲ πτωχὸς πλοίαρχος παρεδίδετο εἰς τὸν ὕπνον μέχρι τοῦ γεύματος, διασκεδάζων τὴν πεῖναν διὰ τοῦ ὕπνου, ἐνῷ ὁ ὑποπλοίαρχος ἠγρύπνει περὶ τὸ μαγειρεῖον ὅπως ἐμποδίζῃ πᾶσαν ἀπόπειραν ὑπαγορευομένην ἀπὸ τὴν πεῖναν τὴν ἀείποτε κακὴν ταύτην σύμβουλον, *Malesuada fames*.

Ἀλλ' αἴφνης, ταλαίπωρος ἀνθρωπότης! φωνὴ ἀπελπισίας, σπαραξικάρδιος φωνὴ ὡς ἂν προήρχετο ἀπὸ ἄνθρωπον ὑπ' ὄρεως δηχθέντα ἀντήχησε καὶ διέσεισε τὸ μετάλλινον μαγειρεῖον ἔνθα ὁ ἀλεκτρυὼν ἐψήνετο· ὁ δυστυχὴς Ποσειδῶν οὗτινος τὸ ἐβένινον πρόσωπον κατέστη κάτωχρον ἀπὸ φρίκην ἐξῆλθε σύρων τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Ἐν τῷ ἅμα ὅλοι οἱ τοῦ πληρώματος ὑπέθεσαν ὅτι ὁ Μαῦρος κατεβρόχθισε τὸ πτηνόν, διαμελίζων βαθμηδὸν αὐτὸ ὡς διὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ δηθεν, καὶ ὅτι ἤρχετο ζητῶν ἔλεος καὶ συγχώρησιν διὰ τὴν ἀναικανόμητον αὐθάδειαν τοῦ στομάχου του.

Φεῦ! εἴθε κἂν νὰ συνέβαινε τοῦτο! ἀλλ' ὁ πτωχὸς μάγειρος δὲν ὑπέπεσεν εἰς τοιοῦτον ἁμάρτημα. Λέγεται ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ προσοχὴ ἐπιφέρει πολλάκις τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ὡς καὶ ἡ ἀπροσεξία εἰς τὸ ὑπούργημα τῶν μαγείρων. Ὁ πετεινὸς ἐκάη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων, γενόμενος βορὰ ἀνθράκων.

Μαθὼν τοῦτο ὁ ὑποπλοίαρχος ἀφῆκε κραυγὴν ὡς τίγρις στερηθεῖσα τὴν λείαν αὐτῆς καὶ δράξας πλατεῖαν μάχαιραν ὥρμησε κατὰ τοῦ δυστυχοῦς Ποσειδῶνος, ὅτε ὁ φίλος μου Λουδοβίκος Βέργας τυχὼν καὶ οὗτος μετὰ τῶν ἐπιβατῶν ἐρρίφθη ἔμπροσθεν τοῦ μαύρου διὰ ν' ἀποτρέψῃ τὴν θανατηφόραν πληγήν. ὁ μαῦρος ἐσώθη ἀλλ' ἡ αἰχμὴ τοῦ σιδήρου ἐπλήγωσε τὸν βραχίονα τοῦ Βέργα καὶ τὸ αἷμα δὲν ἐβράδυνε νὰ βάψῃ τὸ κατάστρωμα τῆς Ἐραβλίδος.

Ἂν οἱ λοιποὶ ἐπιβάται δὲν ἐπέμβαινον νὰ κρατήσωσι τὸν Βέργαν καὶ τοι πληγωμένον, ἤθελε στείλει τὸν ὑποπλοίαρχον εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅσον διὰ τὸν ἄθλιον Ποσειδῶνα, ὁ ταλαίπωρος οὗτος προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ λυτρωτοῦ καταβρέχων αὐτοὺς μὲ δάκρυα εὐγνωμοσύνης.

Μετὰ τὴν σκηνὴν ταύτην οἱ κάτοικοι τῆς Ἐραβλίδος ὑπομείναντες καὶ τοῦτο μὲ στωϊκὴν ἀπάθειαν, ἐξηκολούθησαν ὑποφέροντες τὰς ἀδύνας τῆς πείνης μέχρις οὗ ἔφθασαν εἰς Σουμάτραν.

Τέσσαρα ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Λουδοβίκος Βέργας ἔτυχε γευματίζων εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Ξενοδοχεῖον τοῦ Πατσουὰ ὅπου μεταξὺ τῶν συμποτῶν διεκρίνοντο δύω σοφοὶ καὶ εἷς φιλανθρωπικός, καὶ οἱ τρεῖς ἀπεσταλμένοι ἐκ διαφόρων Κυβερνήσεων. Ἐκεῖ λοιπὸν μεταξὺ δειπνούντων συνέβη νὰ προφέρῃ τις τόνομα τοῦ Βέργα· ὁ γεραίτερος τῶν σοφῶν ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτον ἐγκύπτων εἰς τὸ πινακίόν του, ἀκούσας τοῦτο ἀνέστησε τὴν κεφαλὴν καὶ ἠρώτησε μετ' ἐκπλήξεως.

— Τίς ὀνομάζεται ἐδῶ Βέργας;

— Ἐγώ! ἀπεκρίθη ὁ φίλος μου.

— Ἀ νόστιμον! ὑπέλαβεν ὁ σοφὸς γέρων, ἔχεις ἀδελφὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα μ' ἕνα θεὸν τῆς Μαδαγάσκαρ.

— Ὑπάρχει θεός τις ἐπικαλούμενος Βέργας; ἠρώτησε χαμογελῶν ὁ Λουδοβίκος.

— Βέργας, ναί, ἀπήντησεν ὁ σοφός, Βέργας.

— Ψευδής τις θεὸς βέβαια, ἀνταπήντησεν ὁ ἕτερος σοφός.

— Τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, παρετήρησεν ὁ φιλανθρωπικός. Καὶ ὅλοι δὲ οἱ συμπόται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄθεοι ὡς πάντες οἱ τὰς Ἰνδίας περιηγούμενοι, ἐρρίψαν τότε λοξὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ φίμου. Παρῆλθεν ὅμως καὶ τοῦτο, καὶ τὸ δεῖπνον ἐτελείωσεν ἐν εἰρήνῃ.

Τὴν ἐπαύριον, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, ὁ σοφὸς ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Βέργαν μίαν σημείωσιν λέγων· ἰδοὺ, φίλε μου, τί ἔγραψα εἰς Μαδαγάσκαρ περὶ τοῦ θεοῦ Βέργα εἰς ἐπιστολήν μου σταλεῖσαν πρὸς τὰς φιλολογικὰς ἑταιρίας Λονδίνου καὶ Παρισίων· δύνασαι δὲ ἂν θέλῃς νὰ κρατήσῃς τὸ πρωτότυπον τοῦτο πρὸς ἐνθύμησιν.

Ὁ Βέργας ηὐχαρίστησε τὸν σοφὸν, κ' ἤρχισεν ἀναγινώσκων τὰ ἑξῆς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μαδαγάσκαρ παρουσιάζουσι μίγμα Ἀφρικανῶν, Ἀράβων καὶ Μαδικάσσων· οἱ τελευταῖοι οὗτοι κατοικοῦσι πολὺ μέρος τοῦ Βασιλείου τῆς Ὄβας διοικούμενοι ὑπὸ μιᾶς ἡγεμονίδος. Οἱ Μαδικάσσοι διακρίνονται τῆς Αἰθιοπικῆς φυλῆς διὰ χαρακτήρων φυσικῶν τε ἅμα καὶ ἠθικῶν τὰ μάλιστα διαφερόντων. Εἶναι πρᾶεῖς, φιλάνθρωποι καὶ φιλόξενοι, ἂν καὶ λίαν φιλοπόλεμοι· τοῦτο δὲ διότι ὁ πόλεμος παρέχει εἰς αὐτοὺς ἀφθόνους δούλους. Πόσον κακῶς διϊσχυρίζονταί τινες ὅτι ἐν Μαδαγάσκαρ ἀπονέμουσι λατρείαν εἰς τὸν Διάβολον καὶ ὅτι ἐν Τεντίγγ ὑπάρχει δένδρον ἀφιερωμένον εἰς τὴν θεότητα ταύτην! Οἱ Μαδικάσσοι μόνον ἕνα ναὸν ἔχουσι, καὶ τοῦτον ἀφιερωμένον τῷ θεῷ *Βέργα* (Βὲρ-πηγὴ ἢ φρέαρ χαλδαϊστὶ καὶ γὰς ἢ γᾶζ-φῶς Μαδεκαϊστί)· εἰσὶ δὲ σφόδρα ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν θεότητα ταύτην καὶ θύουσιν αὐτῇ ἀλεκτρυόνα, ὡς τῷ Ἀσκληπιῷ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες· τόσον ἀληθεύει ὅτι αἱ δεισιδαιμονίαι καὶ αἱ γλῶσσαι δέδενται πρὸς πρὸς ἀλλήλας διὰ μυστηριώδους ἀλύσου, ἣν οὐδὲ πελάγη οὐδὲ ὄρη οὐδὲ οἱ αἰῶνες αὐτοὶ ἴσχυσαν νὰ θραύσωσιν. Ἡ τελευταία αὕτη φιλοσοφικὴ σκέψις εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ φίλου μου Λουδοβίκου Βέργα.

Ἀδυνατῶ νὰ σοὶ παραστήσω, εἶπεν ὁ σοφὸς, πόσον αἱ μετὰ πολλοῦ μόχθου ἀνακαλυφθεῖσαι παρ' ἡμῶν συγγένειαι αὗται, πόσον, λέγω, προάγουσι τὴν ἐπιστήμην! Τίς ποτὲ ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἡ λέξις Βὲρ, λέξις θεμελιώδης τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἔφθασεν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ εἰς Μαδαγάσκαρ! Κλί

νω, ἀδελφὲ, τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τοιούτων μυστηρίων!

Ἔκυψε τότε καὶ ὁ καλός μου φίλος Βέργας κ' ἐστώπησε· αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις τὸν εἶχον κάμει ἀκολούθως νὰ λησμονήσῃ καὶ τὴν σημείωσιν καὶ τὸν σοφόν.

Ἐννέα μῆνας μετὰ ταῦτα ὁ Λουδοβίκος ἔπλεε πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Ἀγ. Μαρίαν τῆς Μαδαγάσκαρ εἰς προμήθειαν ξύλων ἐβένου καὶ τρικυμία σφοδρὰ ἠνάγκασε τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ εὑρίσκετο νὰ προσορμισθῇ εἰς Σεμπαϊ, πρὸς τὰ παράλια δηλαδὴ τοῦ βασιλείου Ὄβας.

Τὸ πλήρωμα ἤρχισε νὰ ἐπισκευάζῃ τὸ ἐκ τῆς τρικυμίας βλαβὲν πλοῖον, ὁ δὲ Βέργας ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν ὑπηρέτην του ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πεδιάδα ὅπως κατασκοπεύσῃ αὐτήν. Εἰς τὴν νῆσον Μαδαγάσκαρ δὲν ὑπάρχει θηρίον ἄγριον· ὅθεν ὁ Εὐρωπαῖος περιηγεῖται ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ. Πυρετὸς μόνον ἐπικρατεῖ θανατηφόρος, καὶ ὁ προσβληθεὶς σπανίως ἐπιζῇ τὴν ἐπαύριον· ὁ πυρετὸς οὗτος βρύει ἀληθῶς ἐντὸς τῶν δασῶν, ἀλλ' οὐδ' ἴχνος λέοντος ἀπαντᾶται.

Ὁ φίλος μου ὡς Μασσαλιώτης ἐδόθη εἰς τὴν τρυφὴν τοῦ κυνηγίου, διότι εἰς τὴν εὐδαίμονα ταύτην νῆσον ἡ κίχλα, ἡ πέρδιξ, ὁ ὄρτυξ καὶ ὁ φασιανὸς ἀφθονοῦσιν ὡς τοὺς τέττιγας περὶ τὸν Αὔγουστον. Προχωρῶν ὁ κυνηγός μας παρετήρησεν εἰς τὰ ἄκρα δάσους τινὸς σωρὸν αὐτοχθόνων, οἵτινες ἔκειντο πρηνεῖς ἐνώπιον μεγάλης καλύβης· ὁ ὕμνος ὃν οὗτοι ἔψαλλον μὲ φωνὴν σεσυρμένην ἦτον ὄχι ὀλίγον περίεργος εἰς πᾶσαν αὐτοῦ στροφὴν ἐπανήρχετο τὸ ὄνομα τοῦ Βέργα, καὶ τόσον εὐκρινῶς, ὥστε δὲν ἔφευγε τὸν φίλον μου οὐδεμία ποτὲ συλλαβή!

Ἀ! ἄ! ἀνέκραξεν· ἰδοὺ λοιπὸν ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ Βέργα περὶ οὗ μ' ἐλάλει ἄλλοτε ὁ πολυμαθὴς ἐκεῖνος εἰς Πατουά. Καὶ ταῦτα λέγων ὁ καλὸς Βέργας ὠθούμενος ἀπὸ φυσικὴν περιέργειαν ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ τοῦ ναοῦ ἐλπίζων ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ εἴδωλον τοῦ θεοῦ Βέργα.

Εἰσῆλθε καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν· ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ ναοῦ συγκειμένων ἐξ ἐνδοκαλάμου ἐπιχρίστου ἀργίλλῳ καθαρῷ, οὐδεμία ἐφαίνετο εἰκών· ὑψοῦτο δὲ πρὸς τὸ βάθος μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ βάθρου τὸ ὁμοίωμα τοῦ θεοῦ· οὔ τινος ἡ φυσιογνωμία καὶ ἡ στάσις κατέπληξαν τὸν φίλον μου.

Ὁ θεὸς οὗτος, Κύριοί μου δὲν ἦτο βέβαια ἀριστούργημα γλυπτικῆς τέχνης· ἀλλ' ἦτον ὅμως ἐντελέστερος ἀπὸ τὰ ἀπειρόκαλα εἴδωλα πολλῶν φυλῶν τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὁ θεὸς Βέργας ἐπλησίαζε πλειότερον εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς τέχνης· καὶ πρῶτον μὲν ἦτον ἐνδεδυμένος ὡς Εὐρωπαῖος φορῶν ἐρυθρὸν περιλαίμιον, κυανοῦν χιτῶνα, πλατεῖαν περισκελίδα, καὶ ἐπιχιτώνιον ἐκ χονδροειδοῦς ὑφάσματος. Ἵστατο δὲ ὡς ἀνὴρ ἀποτρέπων θανατηφόρον κτύπημα, καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ἐφαίνοντο μεγάλαι κηλίδες αἵματος.

Ὁ φίλος μου Βέργας κατοπτεύων τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὁμωνύμου τούτου θεοῦ ἀνεκάλυψεν ὁμοιότητά τινα πρὸς τοὺς ἰδικούς του, καθότι ὡς αὐτὸν εἶχε καὶ ὁ θεὸς βαθὺ καὶ μέλαν γένειον· καὶ τότε κατὰ τὴν Ἰνδικὴν μόνος ὁ φίλος μου ἔφερε τὴν γενειάδα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Περιπλέον τὰ ἐνδύματα τοῦ θεοῦ ἦσαν ἀπαράλλακτα τὰ τοῦ φίλου μου, ὁποῖα ἐφόρει ἐπὶ τῆς Ἐραβλίδος· οὐδεμία ὅθεν ἀμφιβολία, τὸ εἴδωλον ἠγέρθη εἰς τιμὴν τοῦ φίλου μου Βέργα· καὶ πᾶς δισταγμὸς ἐξέλιπεν ὁπότε οὗτος παρετήρησεν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἐρυθρὸν περιλαίμιον, φέρον εἰς τὴν ἄκραν τὰ ἀρκτικὰ τοῦ ὀνόματός του στοιχεῖα Λ. Β: ὅπερ εἶχε χαρίσει εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον Ποσειδῶνα.

Τὴν στιγμὴν ταύτην συνοδίᾳ αὐτοχθόνων εἰσῆλθεν ἐν τῷ ναῷ· ἀνήφθη πυρὰ, καὶ ἐπ' αὐτῆς μετὰ μεγίστης θρησκευτικῆς κατανύξεως, ἐπετέθη ἀλεκτρυὼν παχύτατος ὅστις ἐκάη εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ἐνῷ ἡ δοξολογία καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἱερέων ἀντήχουν μεγαλοπρεπῶς· ὁ φίλος μου Λ. Βέργας δὲν ἴσχυσε νὰ τηρήσῃ σοβαρότητα ἐνώπιον τοιαύτης λειτουργίας, ἀλλ' ἔβαλε μέγαν γέλωτα μασσαλιωτικὸν διασείσαντα τοὺς τοίχους ὁλοκλήρου τοῦ ναοῦ. Μετὰ τὸν αὐθάδη καὶ ἀσεβῆ τοῦτον καγχασμὸν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ θεοῦ ἀποβαλόντες τὴν συνήθη αὐτῶν πραότητα, ἐρρίφθησαν μὲ λυσσώδεις κραυγὰς κατὰ τοῦ φίλου μου· διενοοῦντο δὲ νὰ τὸν θύσωσιν ὡς ἀλέκτορα πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς ὑβρισθείσης θεότητος, ὅτε ἦχος κυμβάλων ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς.

Ὁ Λ. Βέργας δὲν ἐγέλα πλέον εἰς τὸν ἔσχατον τοῦτον κίνδυνον· προσφεύγει εἰς συγχωρητέαν ὑπόκρισιν, καὶ ῥιφθεὶς γονυπετὴς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ βαθεῖαν ἐπεδείκνυε μεταμέλειαν.

Ὑποδεχθεὶς ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς, διηγήθη αὐτῷ ἐν τῷ ἅμα τὸν ἀνόσιον γέλωτα τοῦ Εὐρωπαίου· ὁ δὲ ἀρχηγὸς τόσον ἐταράχθη ὥστε δράξας μέγα ῥόπαλον ὥρμησε κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς.

Ὁ φίλος μου ἔντρομος ἐστράφη ἀκούσας τὰ βήματα τοῦ ἀρχηγοῦ πλησιάζοντος. Δύω φωναὶ ἐκπλήξεως ἠκούσθησαν τότε· τὸ ὅπλον ἔπεσεν ἀπὸ τὰς μαύρας χεῖρας αἵτινες πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἔσειον αὐτὸ ἀπειλητικῶς, καὶ ὁ ἀρχηγὸς εὑρέθη πρὸ ποδῶν τοῦ φίλου μου. Ὡραία καὶ κωμικωτάτη παντομίμα διέτρεξε τότε μεταξὺ τοῦ ἀρχιερέως καὶ χοροῦ· ὁ μὲν ἐσχηματονόμει ὡς νὰ ἔλεγε, τί τοῦτο! καὶ ὁ χορὸς ἐπανελάμβανε ἐξαίρετα τὴν παντομίμαν ὡς ἐν θεάτρῳ.

Ὁ Λ. Βέργας ἀνήγειρε τὸν ἀρχηγὸν κυλισθέντα κατὰ γῆς, καὶ δείξας τὸ ἄγαλμα ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ χειρονομίας. Ὁ ἀρχηγὸς ἀφεὶς βαθὺν στεναγμὸν ἀνέκραξε.

— Βέργας ἐτὸ δικός μου θεὸς δὲν εἶναι; ἐμένα ἐγλύτωσε!

— Κάλλιστα, καλέ μου Ποσειδῶν, ἀπήντησεν ὁ Λουδοβίκος σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ ἀρχιμαγείρου.

Ἐν τοσούτῳ ὡς ἡ ἐθιμοταξία ἀπῄτει καὶ ὁ Ποσειδῶν παρεκάλει, ὁ φίλος μου Βέργας πρὶν ἐξέλθῃ τοῦ ναοῦ, ἐπροσκύνησεν εὐλαβῶς ἐνώπιον τοῦ εἰδώλου του, ἐπεκαλέσθη καὶ ἐλάτρευσεν ἐπί τινας στιγμὰς τὸν ἴδιον ἑαυτόν του, καὶ ἐξῆλθον μετὰ τοῦ Ποσει-

δῶνος ὅστις τὸν εἶχε προσκαλέσει νὰ συγγευματίσωσιν εἰς τὸ παλάτιόν του.

Καθ' ὁδὸν ὁ Ποσειδῶν ἐδιηγήθη διὰ βραχέων τὴν ἱστορίαν του. Ὁ κραταιὸς Ῥαδάμ, κυριάρχης τῆς Μαδαγάσκαρ, εἶχε τέλος συνδέσει εἰρήνην μὲ τὸν ἀπηνῆ ἐχθρόν του Ῥενέ, τὸν λῃστὴν ἐκεῖνον ὅστις κατερήμωσε τὴν νῆσον. Ὁ Ῥενὲ εἶχεν εὐφυῆ σύζυγον ἥτις ἀνηγορεύθη βασιλὶς της Ὀδας, διαταγῇ τοῦ Ῥαδὰμ καὶ ἡ βασιλὶς αὕτη ἦτον ἀδελφὴ τοῦ Ποσειδῶνος ἀρχιμαγείρου τῆς Ἐραβλίδος. Ἐνθρονισθεῖσα αὕτη ἀπέσυρε τὸν ἀδελφόν της, καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὴν ἀπόλυτον διοίκησιν τῆς μικρᾶς ἐπαρχίας Σιμπαΐ. Καὶ ὁ Ποσειδῶν δὲ περιβληθεὶς τὴν ἀξίαν ταύτην ἀνήγειρε ναὸν εἰς τιμὴν τοῦ φίλου μου Βέργα.

Ἀφοῦ ὁ φίλος μου μὲ διηγήθη τὴν ἱστορίαν ταύτην ἐπρόσθεσε.

Πίστευσόν με ὅτι πολὺν καιρὸν ἐγέλασα μὲ τὸ περιστατικὸν τοῦτο, καὶ εἰς τὰ πολυάριθμα ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης ταξείδιά μου, διήγειρα πάντοτε τὴν εὐθυμίαν ὁτάκις τὸ διηγούμην ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὅταν κάποτε περιφέρωμαι ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐντρυφῶ ἀκουσίως εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην αὐτῶν τῶν ὑδάτων, εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ κόσμου, μὲ λατρεύουσιν ὡς θεὸν, εἰς νῆσον ὅπου φονεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι. Μὲ φαίνεται ἐνίοτε ὅτι τὰ κύματα μὲ φέρουσι τὴν ἠχὼ τοῦ τονισμένου εἰς τιμήν μου ἄσματος.

Ὦ Βέργας, ἀπομάκρυνον τὸν ὄφιν καὶ τὴν τίγριν·
καὶ δὸς ἡμῖν ἄφθονον ὀρύζιον!

Τότε ἀκροάζομαι καὶ προσεύχομαι καὶ ἐγὼ ὅπως αἱ εὐχαὶ τῶν ἀθώων αὐτῶν ἀνθρώπων πληρωθῶσι! Ὡς πρὸς τοὺς ὄφεις καὶ τὰς τίγρεις εἰμ' ἐντελῶς ἥσυχος· εἰς Μαδαγάσκαρ δὲν εὑρίσκονται τοιαῦτα· μόνον περὶ τῆς ὀρυζίου ἀφθονίας ἀνησυχῶ. Ὅ,τι μὲ κάμνει νὰ γελῶ κάποτε, εἶναι ὅτι κατὰ παράδοξον μέθην θεωρῶ ὡς σπουδαῖόν τι τὴν ἀποθέωσίν μου.

Ὦ ματαιότης! ἔσφιγξα κ' ἐγὼ τὴν χεῖρα τοῦ φίλου μου, καὶ τῷ ἔψαλα τὴν ἐπῳδὴν, ὦ Βέργα, ἀπέλαυνον τὸν ὄφιν, ἀλλ' εἰς ἦχον πολὺ διαφορετικόν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΛΩΤΟΣ.

Ἀστρολόγος τις Ἰταλὸς ὀνόματι Δαμασκηνὸς ἐδημοσίευσε ἐν ἔτει 1662 διατριβήν τινα ἐξάφυλλον τυπωθεῖσαν ἐν Ὀρλεάνῃ ὅπου διέκρινε τὰς διαφόρους τῶν ἀνθρώπων ἰδιοσυγκρασίας ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ γέλωτος. Κατὰ τὴν παράδοξον ταύτην πραγματείαν τὸ χί χί χί εἶναι ἴδιον τῶν μελαγχολικῶν· τὰ χά, χά, χά τῶν φλεγματικῶν, τὰ χέ, χέ, χέ τῶν χολερικῶν, καὶ τὰ χό, χό χό τῶν αἱματώδους κράσεως.

Ἄλλη τις μικρὰ διατριβὴ τυπωθεῖσα τῷ 1768 ἐν Παρισίοις ἐπιγράφεται, περὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν αἰτίων τοῦ γέλωτος καὶ τῆς τέχνης τοῦ διεγείρειν αὐτόν. Ὁ συγγραφεὺς διηγεῖται ὅτι προσεκλήθη μίαν ἡμέραν εἰς γεῦμα ὅπου μεταξὺ πολλῶν ἄλλων σπουδαίων ἀνδρῶν ἦσαν καλεσμένοι καὶ ὁ φιλόσοφος Μοντισκιὼς, ὁ Φοντενέλλος καὶ ὁ Δεστούχιος. Συνέβη δὲ εἰς τὴν συναναστροφὴν νὰ κινηθῇ σφοδρότατος γέλως ἐκ περιστατικοῦ τινὸς ἀσημάντου. τότε ἠγέρθη φιλονεικία περὶ τοῦ τίς ἡ αἰτία τοῦ γέλωτος, οἱ δὲ τρεῖς συγγραφεῖς τοὺς ὁποίους ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω ἤρχισαν μεταξὺ των συζήτησιν καθ' ὅλην τὴν τάξιν καὶ τοὺς κανόνας τῆς διαλεκτικῆς.

Καὶ πρῶτος ἀναλαβὼν τὸν λόγον ὁ Δεστούχιος ἀνήρεσε τὸν ὁρισμὸν τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι τὸ γελοῖον ἐστὶν αἶσχος ἄνευ λύπης, καὶ ἠγωνίσθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι πηγὴ τοῦ γελωτος εἶναι ἡ χαρὰ μετὰ λόγου.

Ἀκολούθως ὡμίλησεν ὁ Φοντενέλλος, καὶ πρῶτον μὲν ἐπολέμησε τὴν γνώμην τοῦ προλαλήσαντος· Ἄν, εἶπεν, ὁ γέλως ἦτον ἀναγκαία συνέπεια τῆς χαρᾶς, ἔπρεπε νὰ γεννᾶται μετ' αὐτῆς· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει πάντοτε. Ἡ ὑπερβολὴ τῆς χαρᾶς ἤθελε φέρει καὶ ὑπερβολικὸν γέλωτα, ὅπερ δὲν ὑπάρχει· ἡ χαρὰ ἤθελεν εἰσθαι ἡ μόνη αἰτία τοῦ γέλωτος, καὶ τοῦτο οὐδ' αὐτὸς ὁ Δεστούχιος δὲν τὸ παραδέχεται, Μετὰ τοὺς συλλογισμοὺς τούτους ὁ Φοντενέλλος παρατηρεῖ ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις καθ' ἃς ὁ γέλως δὲν ἔχει οὐδὲν κοινὸν μετὰ τοῦ λόγου, καὶ ὅτι γελῶμεν πολλάκις ἀλογίστως. ἀνέφερε δὲ καὶ τὴν συνήθειαν ἣν ἔχομεν νὰ γελῶμεν ἐνίοτε περὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα λογικῶς θεωρούμενα λύπης μᾶλλον ὑπάρχουσι πρόξενα, οἷον ἡ μέθη, ἡ δυσκωφία, αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος, αἱ ἀοχλίαι, τὰ πεσήματα, ἡ εὐήθεια κτλ. ἀφοῦ ἐπέκρινε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σύστημα τοῦ ἀντιπάλου του, προέτεινεν ἕτερον ἰδικόν του. ὁ γέλως κατ' αὐτὸν ὄχι μόνον δὲν εἶναι λελογισμένον τι, ἀλλὰ τοὐναντίον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μανία τις παροδική, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σφοδρά. Διισχυρίζεσαι, εἶπεν, ὅτι ὁ γέλως προέρχεται ἀπὸ χαράν· ἀλλ' ἀφίνω σε νὰ κρίνῃς μόνος ἂν ἔχῃ τὴν ἐλαχίστην μ' αὐτὴν ὁμοιότητα· καὶ ἐνταῦθα περιέγραψε τὴν εἰκόνα τοῦ γελῶντος ἀνθρώπου οὕτωπως· ἄν, εἶπε, θεωρήσῃ τις τὸ πρόσωπον τοῦ γελῶντος, τὸ μὲν μέτωπον φαίνεται διεσταλμένον, αἱ δὲ ὀφρεῖς καταπίπτουσι, τὰ βλέφαρα συστέλλονται κατὰ τὰς γωνίας τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὅλη ἡ περὶ αὐτὰ ἐπιδερμὶς πληροῦται ῥυτίδων. Ὁ ὀφθαλμὸς συνεσφιγμένος δακρυῤῥοεῖ καὶ πολλοί τινες ἔμειναν ἀδάκρυες εἰς μεγάλας συμφορὰς, κλαίουσι τότε. Ἡ ῥὶς συνάγεται καὶ ἀποκλίνει εἰς ὀξὺ· τὰ χείλη ἀποσύρονται καὶ μηκύνονται· ἀφίνοντα εἰς τοὐμφανὲς τοὺς ὀδόντας· οἱ μυῶνες τῶν παρειῶν διαστελλόμενα σχηματίζουσι λάκκους εἰς ἄλλα μὲν πρόσωπα χαριέντας, εἰς ἄλλα δὲ δυσειδεστάτους· τὸ στόμα μένει ἀνοικτὸν καὶ ἡ γλῶσσα κρέμαται ἀναπαλλομένη σροδρῶς. Ἡ φωνὴ καταντᾷ πλέον ἠχός τις διακεκομμένος, ὁτὲ μὲν ὀξὺς καὶ διάτορος, ὁτὲ δὲ ἀσθενὴς καὶ καταπεπτωκώς. Ἐκτὸς τούτου ὁ λάιμὸς πρίσκεται καὶ κονταίνει· αἱ φλέβες του ἔλαι ἐξοιδοῦνται, καὶ τὸ αἷμα φερόμενον βιαίως πρὸς τὰ λεπτότερα ἀγγεῖα τῆς ἐπιδερμίδος καθιστᾷ τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν ἔπειτα μελαινόμενον, σύμπτωμα τοῦ πλησιάζοντος πνιγμοῦ —Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶναι τίποτε συγκρινόμενα μὲ ὅσα συμβαίνουσιν εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα· τὸ στῆθος πινάσσεται τόσον σροδρῶς ὥστε μήτε ν' ἀναπνεύσῃ πλέον ἐμπορεῖ τις, μήτε λέξιν νὰ προφέρῃ αἰσθάνεται δὲ ὁ ἄνθρωπος πόνον τοιοῦτον εἰς τὰ πλευρὰ, ὡς νὰ ἀνοιγοέκλειον αἱ

παγίδες καὶ νὰ ἐσχίζοντο τὰ ἐντόσθιά του· καὶ τότε ὅλον τὸ σῶμα συγκάμπτεται, στροφοδινεῖται· αἱ χεῖρες φέρονται πρὸς τὰ πλευρὰ καὶ σφίγγουν αὐτὰ ἰσχυρῶς· ἐρρῶς περιχέει τὸ πρόσωπον, ἡ φωνὴ μεταβάλλεται εἰς λυγμοὺς, κ' ἀναπνοὴ ἐκλείπει. Ἡ ὑπέρμετρος αὕτη ταραχὴ ἐνεργεῖ ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ σώματος ὡς δηλητήριον, ἐξαισθρόνουσα τὰ ὀστᾶ, φέρουσα συγκοπὰς, καὶ προξενοῦσα τὸν θάνατον. Ἐνόσῳ τὸ μαρτύριον τοῦτο διαρκεῖ ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ βραχίονες δὲν πάσχουσιν ὀλιγωτέραν τοῦ στήθους καὶ τῶν πλευρῶν ταραχήν· πρῶτον μεν κινοῦνται βιαίως καὶ ἀτάκτως· ἔπειτα καταπίπτουν ἐκνευρισμένα· αἱ χεῖρες κόπτονται ὡς καὶ τὰ γόνατα, καὶ ὅλη ἡ μηχανὴ τοῦ σώματος καταντᾷ εἰς παραλυσίαν.—Σπανίως ὁ ἄνθρωπος γελᾷ, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Φοντενέλλος, ὁσάκις εὑρίσκεται μόνος· ἀλλὰ μόλις ἰδέα τις ἀπροσδόκητος ἢ ἄτοπος πλήξῃ τὰς φρένας του, εὐθὺς τὸ νεῦρον τῆς προσοχῆς χαλαροῦται, τὸ λογικὸν σαλεύει, γεννᾶται ὁ γέλως· αὕτη δὲ ἡ ἐξωτερικὴ τῶν ὀργάνων ἀταξία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐσωτερικῆς συγχύσεως καὶ τῆς κρυφίας ἀποπλανήσεως τοῦ λογικοῦ.

Ἀφοῦ ὁ Φοντενέλλος ἐξήντλησεν ὅλην τὴν ἀγχίνοιαν αὐτοῦ διὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν παραδοξολόγον γνώμην του, διαδεχθεὶς τὸν λόγον ὁ Μοντεσκιὼς ὡμίλησε διεξοδικῶς καὶ μὲ περισσοτέραν ἐμβριθειαν. Ἀναιρῶν καὶ οὗτος τοὺς πρὸ αὐτοῦ φιλοσοφήσαντας περὶ γέλωτος εἶπεν· ὁ γέλως δὲν εἶναι βεβαίως ἀποτέλεσμα τῆς χαρᾶς, ἀλλὰ πρᾶγμα ὅλως διάφορον· εἶναι ἡ ὀψιαίτερος αὐτῆς, ἡ παροδικώτερος, ἤ, ἐνίοτε προλαμβάνει αὐτὴν καὶ δὲν τὴν περιμένει. Δὲν εἶναι δὲ πάλιν οὐδ' ἡ παραφροσύνη, ἔστω καὶ στιγμιαία, σταθερὰ αἰτία τοῦ γέλωτος. Ὁ γέλως τοῦ φρονίμου ἀνθρώπου διατηρεῖ πάντοτε τὸν τύπον τοῦ νοὸς ὅστις τὸν διεκρίνει ὅλως διόλου ἀπὸ τὸν τοῦ παράφρονος γέλωτα. ἴσως ἡ γνώμη αὕτη θὰ ἐφαίνετο εὐλογωτέρα ἂν ἠρκούμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ γέλως ἐκπηγάζει ἀπὸ εἶδός τι μανίας ἰδιαίτερον εἰς αὐτόν· ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ ὁρίσωμεν ὁποία τις αὕτη ἡ μανία, ἀναλύοντες αὐτὴν καὶ διακρίνοντες πάσης ἄλλης παρανοίας. Καὶ τοῦτο ἔκαμεν ὁ Μοντεσκιώ· ἀνεῦρε δὲ ὅτι ἡ μανία αὕτη καὶ ἡ μυστηριώδης τοῦ γέλωτος ἀρχὴ εἶναι ἡ ἀλαζονεία καὶ τὸ αὐτάρεσκον· γελῶμεν διὰ τὰς γελοίας πράξεις τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ ταπεινοῦσι καὶ καταβιβάζουσι ἐκείνους ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡ δὲ σύγκρισις αὕτη εἶναι πολλάκις τόσον ταχεῖα καὶ ἀόριστος ὥστε διεκφεύγει τὴν ἀνάλυσιν, ἀλλ' ὅμως ἐνυπαρχει πάντοτε εἰς τὰ βάθη τῆς διανοίας ἡμῶν. Ἀστεῖοι λόγοι κινοῦσιν ἡμᾶς εἰς γέλωτα διότι τὸ σκῶμμα ἀποβλέπει ἄλλους παρ' ἡμᾶς ἢ διότι ἡ φιλαυτία ἡμῶν εὐχαριστεῖται εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ γελοίου ὡς ὑποθέτουσαν εὐφυΐαν τινά. Ἡ κωμῳδία παύει νὰ μᾶς κινῇ εἰς γέλωτα ἅμα παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ κωμῳδούμενον πρόσωπον εἴμεθα ἡμεῖς ἤ τις τῶν φίλων μας.

Ὁ Μοντεσκιὼς ἀπαριθμεῖ κατόπιν τὰ διάφορα τοῦ γέλωτος εἴδη· εἶναι δὲ ταῦτα, ὁ πλατὺς ἢ ἀσεμνος γέλως, —ὁ χαριεὶς γέλως ἢ τὸ μειδίαμα—ὁ ἡγεμονικὸς γέλως ὁ σημαινων ἐπιδοκιμασίαν ἢ προστασίαν—ὁ μωρὸς γέλως διάφορος τοῦ ἀφελοῦς γέλωτος—ὁ φιλοφρονητικὸς ἢ ἐκ συνθήκης καὶ κατ' ἐθιμοταξίαν γέλως —ὁ βεβιασμένος γέλως—ὁ εἰλικρινὴς—ὁ ὑποκριτικὸς —ὁ μηχανικὸς, ὁ προξενούμενος ἀπὸ γαργαλισμὸν ἢ πληγας τοῦ διαφράγματος ἢ ἐκ διαφόρων ποτῶν.—ὁ πικρὸς γέλως ὁ προερχόμενος ἀπὸ πεῖσμα, ἐκδικητιν, καὶ μεμιγμένος πάντοτε μέ τινα ἡδονὴν, χωρὶς νὰ λείπῃ καὶ ἡ ἀλαζονία. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ γέλωτος καλεῖται καὶ σαρδώνειος ἢ σαρδάνειος γέλως.—Τελευταῖον δὲ ὁ ἄσβεστος γέλως τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος, καὶ ὅστις διεγείρει εἰς τὰ πλευρὰ, τὸν λαιμὸν καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμα σπασμοὺς τοὺς ὁποίους δὲν ἰσχύομεν νὰ καταστείλωμεν πλέον.

ΟΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΕΙΣ ΑΓΓΛΙΑΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

Ὅτε Ῥιχάρδος ὁ ἐπικληθεὶς Λεοντόκαρδος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας ἐξέδωκε διὰ τοῦ κήρυκος αὐστηρὸν πρόγραμμα, οὐδεὶς τῶν εὑρισκομένων εἰς Λονδῖνον Ἰουδαίων νὰ μὴ παρευρεθῇ εἰς τὴν τελετὴν τῆς στέψεώς του, ἥτις ἔμελλε νὰ γινῇ τὴν 3 Σεπτεμβ 1157· ἴσως δὲ τοῦτο ἀπὸ φόβον μαγείας τινὸς καὶ βασκανίας. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τῶν Ἀσιανῶν νὰ προσάγωσι δῶρα εἰς τοὺς νέους βασιλεῖς, τινὲς τῶν Ἰουδαίων, ἀγνοοῦντες φαίνεται, τὸ κήρυγμα, προσῆλθον εἰς τὸν βασιλέα κ' ἐζήτησαν τὴν ἀδειαν νὰ καταθέσωσιν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τὰ δῶρά των, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ τοῖς ἐπιτρέψῃ νὰ μένωσι καὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ ὡς καὶ ἐπὶ τῶν προκατόχων του βασιλέων. Διεκρίνοντο δὲ οἱ ἱκέται ἀπὸ τὸν ἰδιαίτερον ἱματισμὸν καὶ τὸν κίτρινον πῖλον, ὃν μόνον τοῖς ἐσυγχωρεῖτο νὰ φέρωσι. Καὶ τὰ μὲν δῶρα ἔγιναν δεκτά. Ἀλλ' εἷς χριστιανὸς ἐῤῥάπισεν ἕνα αὐτῶν, ὅλοι δὲ τότε οἱ αὐλικοὶ ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔσυραν αὐτοὺς ἔξω τῶν ἀνακτόρων, ἐκεῖ δὲ ἐπήνεγκαν εἰς αὐτοὺς πᾶσαν ὕβριν καὶ ἀτίμωσιν.

Τῶν αὐλικῶν τὸ παράδειγμα μετεδόθη πάραυτα εἰς τὸν λαόν· ὁ ὄχλος τοῦ Λονδίνου καὶ πολλοὶ τῶν ξένων τῶν ἐλθόντων πρὸς θέαν τῆς τελετῆς, ὑπολαβόντες ὅτι ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν ὄλεθρον τῶν Ἰουδαίων ὥρμησαν μανιωδῶς κατὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ γερόντων. Τινὲς οἰκογένειαι ἤλπισαν νὰ σωθῶσι περιφραττόμεναι μὲ μοχλοὺς καὶ σταυρώματα εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, ἀλλ' ὁ ὄχλος ἐνέβαλε πῦρ εἰς τὰς οἰκίας, καὶ κατέκαυσεν αὐτοὺς ζῶντας.

Αἱ κυριώτεραι τῆς Ἀγγλίας πόλεις ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τῆς πρωτευούσης, καὶ τὸ αἷμα τῶν Ἑβραίων ἔῤῥευσε ποταμηδὸν πανταχοῦ τοῦ βασιλείου. Εἰς τὸ Εὔσρακον τινὲς τῶν προγεγραμμένων ἀφοῦ εἶδον σφαγέντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν διότι δὲν ἐδέχθησαν νὰ βαπτισθῶσι, κατέλαβον τὸ φρούριον καὶ ἐκεῖθεν ἀντέστησαν μὲν ἀπηλπισμένα, ἀλλὰ ταχέως ἔμελλον νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Εἰς τῶν Ῥαββίνων τότε συναγαγὼν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς εἶπεν. « Ἄνδρες Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς διατάττει ἡμᾶς ν' ἀποθανωμεν ὑπὲρ τοῦ νόμου αὐτοῦ ὡς τὸ πάλαι οἱ πατέρες ἡμῶν. Γνωρίζετε ὅτι ἂν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν μᾶς συλλάβωσι, θέλουν μας παραδώσει εἰς βασάνους καὶ σκληρὸν θάνατον. Ἔλθετε λοιπὸν ν' ἀποδώσωμεν ἑκουσίως τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰς τὸν Θεὸν παρ' οὗ τὴν ἐλάβομεν. » Πάντες ἐπευφήμησαν εἰς τοὺς λόγους· ἀνάψαντες τότε πῦρ ἔῤῥιψαν εἰς αὐτὸ τὰ πλούσια ἱμάτια, τοὺς ἀδάμαντας καὶ τοὺς ἄλλους αὐτῶν θησαυρούς.

Ἰωακεὶμ δὲ ὁ πλουσιώτερος ἐξ αὐτῶν ἀπέσραξε πρῶ-

τος τὴν γυναῖκά του, καὶ οἱ λοιποὶ τὸν ἐμιμήθησαν. Ἀφοῦ δὲ ὅλαι αἱ γυναῖκες ἐθυσιάσθησαν οὕτω, πρῶτος πάλιν ὁ Ἰωακεὶμ ἐθανάτωσεν ἑαυτὸν καὶ κατόπιν τούτου οἱ λοιποί, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἀποδειλιασάντων· οὗτοι δὲ συλληφθέντες τὴν ἐπαύριον παρεδόθησαν εἰς φρικτοτάτας βασάνους.

Ὅσαι χρεωστικαὶ ὁμολογίαι χριστιανῶν εὑρίσκοντο εἰς χεῖρας τῶν Ἰουδαίων ἀνεζητήθησαν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸ πῦρ, ὅθεν φαίνεται ὅτι ὁ διωγμὸς δὲν ἐκινήθη ἐξ ἁπλοῦ μόνον φανατισμοῦ, ἢ κἂν ὅτι οἱ διῶκται κατώρθωσαν νὰ συμβιβάσωσι τὸ συμφέρον τῆς θρησκείας μὲ τὸ ἴδιον ἑαυτῶν.

Ῥιχάρδος ὁ Λεοντόχαρδος ἐζήτησεν ἀλλ' εἰς μάτην νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐνόχους· αἱ ἀνακρίσεις ἔμειναν ἀτελεσφόρητοι ἐξ αἰτίας τοῦ κοινοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρονήσεως πρὸς τοὺς παθόντας. Τρεῖς μόνον χριστιανοὶ κατεδικάσθησαν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ὄχι διὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐζημίωσαν τινὰς Ἄγγλους.

ΤΟ ΜΕΙΔΙΑΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ.

Μεταξὺ Κησέρας καὶ Ἀριμίνου τῆς Ἰταλίας ὑψοῦται ὡραία καὶ πλουσία πεδιὰς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παράδεισος ἐπίγειος, διαβρεχόμενος ἀπὸ τὰ διαυγῆ ρεύματα τοῦ Ῥουβίκωνος, ὅτις ἐκβάλλει εἰς τὸν βενετικὸν κόλπον. Ἐκεῖ αἱ νεάνιδες τῆς Ῥωμανίας, γυμνοὺς τοὺς βραχίονας ἔχουσαι δὲν γνωρίζουσι μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Καίσαρος, ἢ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἀλλ' ἅμα τὸ ταπεινὸν ὄνομα τοῦ Φραγκίσκου πλήξῃ τὰ ὦτά των, δάκρυα τότε ῥέουσιν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των ἢ μειδιάματα ἔρχονται εἰς τὰ ῥοδόχροα χείλη των.

I.

Ἡ Μαρίνα ἦτον ἀσθενεστέρα καὶ ὠχροτέρα τῶν μελαγχροινῶν νυμφῶν τοῦ Ἁγ. Ἀγγέλου· περισσότερον ὅμως ὑπερήφανος ἂν καὶ πρᾶος καὶ χαρίεσσα.

Τὸ φρούριον τῶν Πιζανίων εἶχε καταστραφῆ, εἶχε καῆ καὶ διαρπασθῆ κατὰ τοὺς μεγάλους πολέμους τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος, ὁτὲ μὲν ἀπὸ τοὺς ἱππότας, ὁτὲ δὲ ἀπὸ τοὺς λῃστάς, ἄλλο τε μὲν ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα, ἄλλοτε δὲ ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος. Ἔμενεν ὅθεν μονῆρες καὶ μελαγχολικὸν, μεταξὺ τῶν μελιῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν αἰγείρων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνόδου κοιλάδος εὐγείου ἀλλ' ἀκαλλιεργήτου.

Ἡ Μαρίνα εἶχε γεννηθῆ εἰς τὰ ἔνδοξα ταῦτα ἐρείπια· πέριξ τῆς κοιτίδος της, τὸ πᾶν ἔλεγε τὰ παρελθόντα μεγαλεῖα. Τὸ ἔδαφος τοῦ πενιχροῦ θαλάμου ὅπου ἔνηθεν ἡ τροφὸς αὐτῆς, ἦτον ἐκ μαρμάρου· οἱ δὲ ἐρραγισμένοι τοῖχοι εἶχον εἰκονογραφίας αὐθεντικάς. Ἀναρίθμητα κτήματα ἔφερον ἐκεῖ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός της καὶ ὁ Ῥουβίκων ἔρρεε λεύγας πολλὰς μεταξὺ δύο ὀχθῶν τὰς ὁποίας ἐξουσίαζον ποτὲ οἱ προγονοί της. Ἀλλ' αἱ ὄχθαι αὗται ἦσαν ἤδη ἔρημοι, τὰ γήπεδα χέρσα, οἱ ἀγροὶ χωρὶς γεωργούς! Ὁ σιδηροῦς ποῦς τῶν στρατιωτῶν καταστρέφει τοὺς βλαστοὺς τῆς γῆς καὶ ψεύδονται οἱ λέγοντες ὅτι ἀγροὶ ἐγονιμοποιήθησαν ἀπὸ τὰς μάχας!

Γέροντες ἦδη ὁ Πιζάνις καὶ ἡ σύζυγός του, εἶχον ὅλην αὐτῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλπίδα ἐπὶ τοῦ μόνου τέκνου των, τῆς Μαρίνας· τὸ μέγα ὄνομα ἐξέλιπε καὶ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἔσβυνε βαθμηδὸν εἰς ἐνδεῆ καὶ ἀπογνωστικὴν κατάστασιν, διότι ἀπὸ τὴν πορφύραν καὶ τὰ μάρμαρα ἐβυθίσθη εἰς τὴν κόνιν. Ἡ δὲ Μαρίνα, ὁ τελευταῖος οὗτος ἀπόγονος τῆς οἰκογενείας τῶν Πιζανίων —ὡς ὁ ἔσχατος ἐκεῖνος βλαστὸς, ὅστις ἐξανθεῖ εἰς τὴν ῥίζαν στελέχους τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ ἐμαράνθη,—περιελάμβανεν ἐν ἑαυτῇ τὴν εὐγένειαν τοῦ γένους της καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς παρούσης καταστάσεώς της. Νέα ἁπλοϊκὴ καὶ ἄκακος ἔζη εἰς κόσμον μὴ ὑπάρχοντα τρόπον τινὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ Παναγία, κοιμιζουσα τὸν ἅγιον υἱόν της, οἱ ἄγγελοι μὲ κύκλον φωτὸς κεκοσμημένοι καὶ μισανοίγοντες τὰς πτέρυγάς των εἰς τὰς ἀμαυρωμένας τοιχογραφίας· οἱ ἅγιοι αὐστηροὶ καὶ ὠχροὶ ἀπὸ τὴν σκληραγωγίαν, συνέχοντες τὰς ἰσχνὰς χεῖρας των καὶ κρύπτοντες τοὺς φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰς κοίλας κόγχας των· ταῦτα ἦσαν πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζεν ἡ κόρη, πᾶν ὅ,τι ἠγάπα, πᾶν ὅ,τι τέλος ἐφοβεῖτο.

Ὑπῆρχεν εἰκοναστάσιόν τι ἔνθα διετηροῦντο ἔτι λείψανά τινα τῆς ἀρχαίας μεγαλοπρεπείας του. Ἡ κόμησα Πῖα Πιζανίου, προμήτωρ τοῦ πατρὸς τῆς Μαρίνης, τὸ εἶχε κατασκευάσει πολυδαπάνως διὰ νὰ πληρώσῃ τάξιμόν τι μυστηριῶδες. Τὸ ἔδαφος ἦτον ἐστρωμμένον μὲ μωσαϊκὸν ἐκ λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ ἀμυγδαλίτου λίθου· ἐπὶ τῶν τριῶν τοῦ εὐκτηρίου ὑγρῶν σανιδωμάτων αἱ εἰκόνες εἶχον χάσει τὰ χρώματά των· ἀλλ' εἰς τὸ τέταρτον μέρος, τὸ ὁποῖον ἦτον ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου, ἐφαίνετο ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἔργον ἄγνωστον μεγάλου τεχνίτου, τῆς ὁποίας τὸ θεσπέσιον πρόσωπον ἠκτινοβόλει καὶ ἐμειδία. Τοιοῦτον ἡ Μαρίνα ἐξελέξατο τὸ καταφύγιόν [της. Ὁλοκλήρους ὥρας διῆγεν ἐκεῖ σκεπτομένη, προσευχομένη καὶ μειδιῶσα κάποτε ὡς ἡ εἰκών.—Ἀλλὰ διατί;— Τίς οἶδε τὰς ὀνειροπολήσεις μιᾶς νεάνιδος;

II.

Περὶ τὸ ἔτος 1530 νέος τις εἰκοσαετὴς τὴν ἡλικίαν ἐκ Φλωρεντίας, ἔχων φυσιογνωμίαν ἱππότου, ἀλλ' οὐδ' ἐν σκοῦδον φέρων εἰς τὸν κόλπον μετῴκησεν εἰς τὴν κώμην τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου· μὴ ἔχων δὲ ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ, ἀπευθύνθη πρὸς τὸν γέροντα Πιζάνιον, ὅστις φιλοφρόνως πάνυ τῷ εἶπε:

— Ἂν μένῃ μέρος κενὸν εἰς τὸν οἶκον μου, ἐλθὲ νὰ συγκατοικήσῃς μετ' ἐμοῦ, νὰ συντρώγῃς καὶ νὰ ᾖσαι τέκνον μου.

Δὲν ἐλάμβανε μὲν πλέον τὸν τίτλον τοῦ κόμητος ὁ γέρων Πιζάνιος διὰ τὴν μεγάλην πενίαν του· ἀλλὰ τὸ ἱπποτικὸν αἷμα ἐφαίνετο πάντοτε· Διέταξε λοιπὸν τὸν Φραγκίσκον (οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ νέηλυς) νὰ θέσῃ τὴν κλίνην του εἰς αἴθουσάν τινα, ὅπου πάλαι εἶχον κοιμηθῆ ἡγεμόνες τὸν παρήγγειλε νὰ κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν ἐλευθέρως καὶ νὰ τρώγῃ ὡς ἀνδρεῖον παλληκάρι. Βλέπων τὰς τοιαύτας περιποιήσεις, ὁ νέος ἠγάπα τὸν Πιζάνιον καὶ τὴν σύζυγόν του ὡς ἰδίους του γονεῖς, ἠγάπα τὴν Μαρίναν πλέον τῆς ἰδίας του ψυχῆς. Καὶ πάραυτα ἤρχιζεν νὰ διαδίδηται εἰς τὸ χωρίον ὅτι ἔμελλον νὰ συζευχθῶσι, δι' ὅπερ ἅπαντες ἠγάπων τοὺς Πιζανίους, ἡ δὲ Μαρίνα ἦτον ὡραιοτάτη καὶ τρυφερά.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου δὲν εὑρίσκετο νέος ἁρμοδιώτερος ὡς σύζυγος τῆς Μαρίνης, ὡς ὁ Κ. Φραγκίσκος· ἂν καὶ δὲν εἶχεν λεπτὸν, ἤρεσκεν ὅμως τοῖς πᾶσι διὰ τὸ χαρίεν πρόσωπόν του· Ὅταν δὲ τὴν πρωΐαν ἐξήρχετο περικεκαλυμμένος μὲ τὸν μανδύαν του καὶ ῥίπτων ἐπὶ τοῦ χωρίου μέγα καὶ διαπεραστικὸν βλέμμα, ἦτον ἀδύνατον, ὅστις τὸν ἀπήντα νὰ μὴ τῷ ἔλεγεν :— Ὁ Θεὸς εἴη μετὰ σοῦ. Τὰ ὄμματά του εἶχον, οὕτως εἰπεῖν, τὸ προτέρημα τοῦ ὁρᾶν μακρότερον καὶ καλλίτερον τῶν ἄλλων.

Ἐνίοτε ἱστάμενος εἰς τὸ κάταντες τῆς κοιλάδος, ἐθεώρει τὸν δύοντα ἥλιον ῥίπτοντα τὰς τελευταίας ἀκτῖνας του ἐπὶ τοῦ πύργου· τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ φλογίζον τότε τὰ ἐρείπια, τοῖς παρεῖχε μαγευτικὴν ζωήν. Τὸ μάρμαρον ἐθερμαίνετο καὶ τὰ σιωπηλὰ ἐκεῖνα λείψανα, ἀνελάμβανον εἶδος ὑπερφυοῦς μεγαλοπρεπείας. Οὐδὲ ἦτο τὸ φρούριον τῶν Πιζανίων ὡραιότερον ὅτε τὰ ἀκέραια τείχη του ἔφθανον ὑπερηφάνως μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Φραγκίσκος ἱστατο ἀκίνητος συγκεχυμένας τινας προφέρων λέξεις, ἐνῷ τὸ βλέμμα του ἠστραπτεν ὑπὸ τὰς μακρὰς βλεφαρίδας του. Καὶ ὅταν ἐπανερχόμενος εἰς τὸν οἶκον παρεκάθητο εἰς τὸ δεῖπνον, νέα ἔκστασις διεδέχετο τὴν προτέραν, ἐθεώρει τὴν Μαρίναν αἰσθανόμενος ὅ,τι πρότερον ἠσθάνθη ἐνώπιον τῶν ἐρειπίων. Ἄλλοτε πάλιν ἐγονυπέτει ἔμπροσθεν τῆς ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ Παναγίας χωρὶς νὰ προσεύχηται ἀλλὰ μόνον παρατηρῶν τὴν εἰκόνα καὶ ἡ καρδία του ἔπαλλε σφοδρῶς ὑπὸ τὸ χονδρὸν ἐριουργὲς τοῦ ἐνδύματός του.

III

Ἐν τούτοις ἡ Μαρίνα καὶ ὁ Φραγκίσκος ἠγαπῶντο χωρίς ποτε ν' ἀναφέρωσι περὶ τούτου, ἐνίοτε ἦσαν ὁμοῦ καὶ ὅταν ὁ Φραγκίσκος δὲν ὑπέπιπτεν εἰς τὰς περιπαθεῖς σκέψεις του, ἦτο φαιδρός· διελογίζετο μετὰ ζωηρότητος καὶ ὁ διαγραφικὸς λόγος του. ἐλάμπρυνεν ἔτι μᾶλλον τοὺς λογισμοὺς του· ἀλλ' ἡ μελαγχολία ηὔξανεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἔτηκε τὴν Μαρίναν. Σπανίως ἐλάλει· ὁ δὲ Πιζάνιος καὶ ἡ γυνή του ἐδόξαζον τὸν Θεὸν διότι εἶδον πεπληρωμένας τὰς εὐχάς των ἐπὶ τῆς μικρᾶς των Μαρίνης, ἣν ἐθεώρουν ὡς τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ οἴκου των.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Φραγκίσκος ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ περιπάτου εἶπε.

— Τὸ ἑσπέρας ἀναχωρῶ διὰ τὴν Φλωρεντίαν.

Οἱ δύο γέροντες ἀκούσαντες ταῦτα περιεχύθησαν ἀπὸ ψυχρὸν ἱδρῶτα· ἀντήλλαξαν βλέμματά τινα κρυφίως· μετέπειτα παρετήρησαν τὴν Μαρίναν, ἥτις ὠχρὰ καὶ πρὸς τὴν γῆν νεύουσα. ἐδείκνυε τὴν λύπην. ἣν ἠσθάνετο διὰ τοῦτο καὶ δύο δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων της.

Ὁ Πιζάνιος καὶ ἡ σύζυγός του ἐθεωροῦντο εἰσέτι τέλος ἡ μήτηρ διακόψασα τὴν ἐπὶ μικρὸν διαρκέσασαν σιωπήν:

— Θὰ ἐπανέλθητε ; τὸν ἠρώτησε.

Ὁ Φραγκίσκος ἐδίστασεν, ἔπειτα ἀπεκρίθη:

— Ἴσως . . . —

IV

Φθινόπωρον ἦτο,

Ὁ ἥλιος ἔδυεν ὑπὸ τὰ λαμπρὰ νέφη· ὁ δὲ ὁρίζων ἐκαλύπτετο ἀπὸ χρυσὸν καὶ πορφύραν καὶ αὔρα πλήρης ἀρωμάτων ἐπέχεε τὴν εὐωδίαν αὐτῶν εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Ἡ Μαρίνα γονυπετὴς ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας, ἐπροσπάθει νὰ δεηθῇ, ἀλλὰ τὰ χείλη της μίαν μόνην λέξιν ἐπρόφερον τότε—ἴσως.

Κρότος βημάτων ἠκούσθη ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου ἐδάφους τοῦ πλησιοχώρου προδόμου.

Ἦτον ἐκεῖνος, ὃν ἐπερίμενε !

Ἀκτὶς ἐπίχρυσος, εἰσέρχομένη εἰς τὸ εἰκονοστάσιον, ἔπεσε πλαγίως ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Παναγίας καὶ τὸ ἐνέπλησε ζωῆς. Τὸ μειδίαμα τῆς Θεομήτορος ἀντανακλάσθη μέχρι τῆς καρδίας τῆς νεάνιδος. Ἦτον τοῦτο ὑπόσχεσις θεία . . .

— Ἔρχομαι νὰ σὲ ἀποχαιρετήσω, Μαρίνα, εἶπεν ὁ Φραγκίσκος μὲ φωνὴν τεθλιμμένην.

Ἡ Μαρίνα δὲν τῷ ἀπεκρίθη ἀλλὰ τῷ ἐξέτεινε τὴν μικρὰν καὶ λευκὴν χεῖρα της, ἐν ᾗ διεφαίνοντο αἱ κυαναῖ φλέβες της.

Ἐπλησίασαν ἀμφότεροι· ἦσαν ἄφωνοι μὲν τῷ στόματι, ἀλλὰ συνενοοῦντο διὰ τῆς ψυχῆς. Ἡ αὔρα, πεποτισμένη ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τῶν σχοίνων, ἔφερεν εἰσερχομένη ἐκεῖ τὸν θόρυβον τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ κάτω ὑπὸ τὰς αἰγείρους, φωνή τις ἠκούετο ἐρωτικῶς ἄδουσα.

Ὁ χρυσὸς καὶ ἡ πορφύρα ἐσβύνετο εἰς τὸν ὁρίζοντα ὡς ἂν κάλυμμα ἔπεσεν ἐπὶ τῆς θαυμασίας ἐκείνης πυρκαϊᾶς.

Ὁ Φραγκίσκος ἐσφιγγεν εἰς τὸ στῆθος του τὴν Μαρίναν, ἥτις ἠτένιζεν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς μέλανας ὀφθαλμούς της.

Ἡ νὺξ ἐπῆλθε, τὸ πᾶν ἐσιώπα καὶ αἱ ὧραι παρήρχοντο· Εἰς δὲ τὸν πρόδομον, ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς μητρός της κραζούσης:

— Μαρίνα, Μαρίνα.

Ἀμφότεροι ἐφρικίασαν, ἐγερθέντες ὡς ἀπὸ λήθαργον βαθύτατον. Τότε ἡ Μαρίνα ἠσθάνθη τὰ περιπαθῆ χείλη τοῦ Φραγκίσκου ἐπὶ τῶν παρειῶν της. Ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς της, πλὴν δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐκεῖ . . .

Τὸ φῶς τῆς σελήνης, λευκὸν καὶ ψυχρὸν εἰσήρχετο διὰ τῶν παραθυρίων εἰς τὸ εὐκτήριον· ἀκτὶς δὲ πλαγία ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Παρθένου, ἥτις ἦτο ψυχρὰ, αὐστηρὰ, καὶ δὲν ἐμειδία πλέον . , .

Τότε ἡ Μαρίνα ἐξέβαλε κραυγήν τινα . . . Ἡ μήτηρ της τὴν εὗρε κεκλιμμένην ἐπὶ τοῦ μαρμάρου καὶ ὁ Φραγκίσκος διέτρεχε τὴν πρὸς τὴν Φλωρεντίαν ὁδόν.

V

Πύργος τις ἵστατο ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Πιζανίου, εἰς οὗ τὴν κορυφὴν ὑπῆρχεν ἀνώγεον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καθωρῶντο πέριξ τὰ ῥεύματα τοῦ Ῥουβίκωνος περιελισσόμενα εἰς τὴν πεδιάδα ἡ Κησήρη καὶ Σαρζίνα καὶ ἡ ὁδὸς τῆς Φλωρεντίας ἄγουσα εἰς τὰ Ἀπέννινα.

Δὲν ἦτο παράφρων ἡ πτωχὴ κόρη, ἥτις λευκὴ ὡς μάρμαρον ἐξ ἀλαβάστρου διῆγεν ὅλας τὰς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ἀνωγείου, θεωροῦσα τὸν ὑπὸ τῶν ὀρέων περικεκλεισμένον ὁριζοντα. Ὄχι, δὲν ἦτο παράφρων, ἀλλ' ἐτήκετο καὶ ἀπέθνησκε σιωπηλῶς, προσβληθεῖσα ἀπὸ πάθος ἄγνωστον. ἐνίοτε ἀπὸ τ' ἄχροα χείλη της μία καὶ μόνη ἐξέρευγε λέξις:—Ἴσως.

Οἱ δὲ γέροντες! Ὦ! Ἡ λύπη εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην εἶνε αξιοθρήνητος· διότι δὲν ἔχει ὡς ἀντιφάρμακον τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος ἐθεώρουν τὴν Μαρίναν κλαίοντες.

Ὁ Πιζάνιος ἔκλινε τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του πρὸς τὴν γῆν· μάτην ἡ γυνή του ἐπροσπάθει νὰ τὸν παραμυθήσῃ. Τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο πράγμα, τὸ ὁποῖον τόσον φαντασιωδῶς ἐκφράζει ἡ οἰκογενιακὴ διάλεκτος τὸ στήριγμα τοῦ γήρατος ἔλειπεν ἀπὸ ἀμφοτέρους. Ἡ Μαρίνα ἡ ἀγαπητὴ θυγάτηρ των, αὐτὸς ὁ μικρὸς ἄγγελος, τοῦ ὁποίου τὸ μειδίαμα ἦτον ἄλλοτε ὡς τὸ φῶς τῆς οἰκίας, ἡ Μαρίνα ἐκάθητο μεταξὺ αὐτῶν κατηφὴς καὶ ἄφωνος· Ἡ Μαρίνα ἀπέθνησκεν. Πολλάκις ἡ μήτηρ της τὴν ἐνηγκαλίζετο λέγουσα αὐτῇ:

— Τὸν ἀγαπᾷς τέκνον μου θὰ ὑπάγω νὰ τὸν ζητήσω· ἂν δὲ δὲν τὸν ἀγαπᾷς, τί ἔχεις, κόρη μου; ἢ μήπως πάσχεις;

Ἡ Μαρίνα ἔθετε τὴν ὠχρὰν χεῖρα της ἐπὶ τῆς καρδίας της, ἔφευγε, διήρχετο τὸν διάδρομον, ἤνοιγε τὴν θύραν τοῦ εὐκτηρίου καὶ ἔρριπτε βλέμμα δειλὸν ἐπὶ τῆς Παναγίας, ἣν τόσον ἐλάτρευε.

Φεῦ! φεῦ! ἡ Παρθένος δὲν ἐμειδία πλέον καὶ ἡ Μαρίνα ἔλεγε:—Εἶμαι καταδικασμένη. Ἡ δὲ ζωή της ἐμαραίνετο καθ' ἡμέραν.

VI

Εἰς τὸν Αγ. Ἄγγελον, ἔλεγον:

— Μετ' οὐ πολὺ τρεῖς τάφοι θέλουσιν ἀνοιξει εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς ἐκκλησίας·

VII

Ἐν τούτοις ἡ κατάσνασις τῆς Μαρίνης καθίστατο ὁσημέραι χειροτέρα μέχρις οὗ ἐννόησε τὸν θάνατον ἐγγίζοντα. Μὴ δυναμένη δὲ ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀσθενείας της ν' ἀναβαίνῃ ἐπὶ τοῦ ἀνωγείου ὅπως βλέπῃ τὴν πρὸς τὰ Ἀπένινα ἄγουσαν ὁδὸν, δι' ἧς ὁ Φραγκίσκος ἀνεχώρησε, παρεκάλεσε νὰ τῇ ἐγείρωσι τὴν κλίνην της ἐπὶ τοῦ εὐκτηρίου.

— Ὁ θάνατός μου θὰ κινήσῃ εἰς ἔλεος τὴν Παναγίαν, διενοεῖτο, καὶ θὰ τὴν βλέπω μειδιῶσαν εἰς τὸν οὐρανόν.

Τῆς ἀνήγειραν κλίνην πενιχρὰν καὶ λευκὴν ἐπὶ τοῦ μωσαϊκοῦ· τότε ἡ Μαρίνα πρὶν κοιμηθῇ,

— Μῆτερ μου, εἶπε, δὲν θὰ ἐξυπνήσω.

Ὁ Πιζάνιος καὶ ἡ σύζυγός του δὲν εἶχον πλέον δάκρυα.

— Μῆτερ, ἐπανέλαβεν ἡ Μαρίνα, ἧς οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκλείοντο, ἂν ἔλθῃ, νὰ τῷ εἴπῃς, ὅτι δέομαι δι' αὐτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ . . . .

Καὶ δὲν ἐλάλησε πλέον . . . . Αἱ νέαι ἦλθον νὰ ῥίψωσιν ἄνθη ἐπὶ τοῦ κραββάτου τῆς Μαρίνης· οἱ δὲ γέροντες—ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ της—συνεννοοῦντο.

— Γύναι, εἶπεν ὁ Πιζανίος, ἂς φεισθῶμεν ἓν δάκρυον. Ἂς περιμείνωμεν νὰ ἀποθάνῃ, ἂς ἀποθάνῃ . . . .

VIII.

Ἂν ἠδύνατο ἡ Μαρίνα τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ ἀναβῇ τὸ ἀνώγεον, ἤθελεν ἰδεῖ ἔφιππόν τινα ὅστις καταβαίνει τὸ ὄρος καλπάζων.

Ὁ ἵππος ἐσήκωνε στροβίλους κονιορτοῦ εἰς τὸν ἀέρα· ἐπὶ δὲ τούτου ἐκάθητο νέος χαρίεις, ῥωμαλέος καὶ φέρων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὴν ἔπαρσιν καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν, καὶ εἶχεν. ὡς ὁ Σωτήριος Ῥέζας, ἓν ξίφος εἰς τὴν μέσην καὶ θήκην χρωμάτων εἰς τὴν ἀστράβην τοῦ ἐφιππίου του. Οἱ δὲ πτερνιστῆρες του ἔνυττον τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ κάταντες τῆς κοιλάδος ἔνθα ὑψοῦτο ὁ πύργος τῶν Πιζανίων, ἡ δύσις ἐλάμπρυνε τὸ χάος μὲ χρυσὸν καὶ πορφύραν. Ὁ δὲ νέος ἱππεὺς ἐμειδία, ἀναμιμνησκόμενος διαφόρους περιστάσεις.

— Ἀ! Κ. Φραγκίσκε, Κ. Φραγκίσκε, τῷ ἔλεγον μετὰ δακρύων αἱ καταβαίνουσαι τὴν κοιλάδα νέαι, ἐφθάσατε πολὺ ἀργά! . . .

— Πολὺ ἀργά! ἐπαναλάμβανεν ὁ ἔφιππος ὠχριῶν.

— Ὅταν ὁ ἥλιος δύσῃ, Κ. Φραγκίσκε, ἡ Μαρίνα θὰ ἀποθάνῃ.

Αἱ νέαι ἀπεσύρθησαν, καὶ ὁ Φραγκίσκος ἐκέντησε διὰ τῶν πτερνιστήρων τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του, ὅστις πηδῶν ἔγεινεν ἄφαντος.

IX.

Οὐδεὶς εἰς τοὺς προδρόμους. Εἰς δὲ τὸ εὐκτήριον κεῖται ὁ δυστυχὴς ἄγγελος ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ οὐδεὶς ἄλλος! . . . Οἱ γέροντες ἐδέοντο γονυκλιτεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὁ Φραγκίσκος ἔθεσε τὴν χεῖρά του εἰς τὴν καρδίαν τῆς Μαρίνης, ἥτις ἔπαλλεν εἰσέτι. Εἰς τὴν πρόσψαυσιν ταύτην τὰ χείλη της ἡμιανεώχθησαν καὶ,

— Ὑπεραγία Θεοτόκε, ἐψιθύρισε σοῦ ἐπῆρε τὸ μειδίαμά σου . . . .

Ὁ Φραγκίσκος παρετήρησε τὸ πρόσωπόν τῆς Παναγίας· καὶ ἐξέβαλε ἀπὸ τὴν εἰς τὸ ἐφίππιον κρεμαμένην θήκην ἓν πυξίδιον καὶ χρωστῆρας. Ἀνέλυσε τὴν βαφὴν καὶ ἤγγιξε, πάλλων τὴν καρδίαν, τὰ χείλη τῆς Παναγίας ἥτις ἐμειδίασε.—Τότε ἐξύπνησε τὴν Μαρίναν μὲ ἓν φίλημα· καὶ οἱ ἐσβεσμένοι ὀφθαλμοὶ τῆς νέας ἐστράφησαν πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Ἀειπαρθένου εἰς τὴν ὁποίαν ἀκτὶς φωτὸς ἐπιχρύσου ἔδιδεν ἔκτακτον ζωήν.

Ἡ Μαρίνα ἀνεκάθησε καὶ ὀλίγον αἷμα ἦλθεν εἰς τὰς παρειάς της,

— Ὦ! ἐψιθύρισε... ἁγία Μαρία, μειδιᾷς ὡς ἄλλοτε . . μὲ ἐσυγχώρησας . . . Ἂν οὕτως ἔχῃ δύναμαι νὰ ζήσω ἔτι εὐτυχῶς . . .

— Πάτερ μου, μῆτερ μου, εἶπε τρέχων πρὸς τοὺς γέροντας ὁ Φραγκίσκος, ἡ Μαρίνα μας ἐσώθη, θέλετε νὰ μοὶ τὴν δώσητε ὡς σύζυγον;

Καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ Φραγκίσκος Σαλβίντιος, ὅστις ἔκαμε τὸ σωζόμενον ἔτι καὶ νῦν εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ῥαβέννης, εἰκόνιον τῆς Μαρίνης, αὐτὸς ὁ περίφημος ζωγράφος τῆς Φλωρεντινῆς σχολῆς, ἔγεινε σύζυγος αὐτῆς.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ὑπὸ Ε. Σ.)

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΩΝ ΛΑΠΩΝΩΝ.

Διάφοραι περιγραφαὶ περιηγήσεων ἐν αἷς γίνεται λόγος καὶ περὶ Λαπωνίας, ἐσφαλμένως ἀναφέρουσι τὰ περὶ αὐτῆς, διότι ἀφοῦ ἐπισκεφθῇ τις τὴν χώραν ταύτην τὰ πάντα διαφέρουσι. Βεβαίως οἱ Λάπωνες δὲν εἶναι οὔτε ὡραῖοι οὔτε κομψοί· ἀλλ ἐμεγαλωσαν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν ἀσχημίαν των, τὰ σωματικὰ ἐλαττώματά των, τὴν ἀκαθαρσίαν των. Εἴδομεν πολλοὺς αὐτῶν ἔχοντας ἀνάστημα ὑψηλὸν, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος εἶναι ἀναστήματος μετρίου. Γενικῶς αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὴν χεῖρα μικρὰν καὶ ὡραίαν, τὸ ἀνάστημα καλοκαρωμένον καὶ τὴν μορφὴν γλυκεῖαν. Οἱ κάτοικοι ἄλλων μερῶν ὅσοι ἔχουσι μὲ τὰς περιπλανωμένας ταύτας οἰκογενείας συχνὰς σχέσεις, ἐπαινοῦσι τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς των, τὴν τιμιότητά των καὶ τὸν ὑπομονητικὸν καὶ ταπεινὸν χαρακτῆρά των, ἐπομένως ὅσα περὶ τῶν ἠθῶν των ἀναφέρει ὁ Ῥεγνάρδος, εἰν' ἐντελῶς ψευδῆ.

Εἰς τὴν ἀξιοπαρατήρητον καὶ τοσοῦτον περίεργον ἀλλ' ὀλίγον γνωστὴν ταύτην φυλὴν, ὑπάρχουσι δύω κλάσεις διακεκριμμέναι, καταγόμεναι ἀπὸ τὴν αὐτὴν ῥίζαν καὶ ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν· οἱ Νομάδες Λάπωνες καὶ οἱ βεβαίας ἔχοντες οἰκήσεις.

Συνήθως ὁ καθιστικὸς Λάπων εἶναι πτωχὸς ἰδιοκτήτης ταράνδων. ὁ ὁποῖος ἀφανισθεὶς ἐκ τοῦ λιμοῦ ἢ τῆς ἐπιδημίας, καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν νομαδικὸν ποιμενικὸν βίον του, ἐγκαταλιμπάνει τὰς χιονοσκεπάστους ἀπεράντους πεδιάδας, ἐφ' ὧν ἔβοσκε τὸ ποιμνιόν του, καὶ πλησιάζει τοὺς βιομηχάνους καὶ γεωργικοὺς λαούς. Ἐὰν ἡ ἐπελθοῦσα καταστροφὴ δὲν τῷ ἀφῆκε οὐδένα ζωῆς πόρον, ἐμβαίνει ὡς ὑπηρέτης εἴς τινα χωρικοῦ οἰκίαν, ἢ κάμνει τὸν ἐπαίτην. Τὸν χειμῶνα ἀπαντᾷ τις πολλάκις, εἰς τὰς πόλεις τῆς Σουηδίας, πτωχὰς τοιαύτας ἀφανισθείσας Λαπώνων οἰκογενείας, συγκειμένας ἐκ γερόντων, γυναικῶν

καὶ παιδίων ἐνδεδυμένων ξεσχισμένα δέρματα, καὶ αἵτινες ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν περιέργειαν ἥντινα ἡ παρουσία των διεγείρει διὰ νὰ λάβωσι τὸν ὀβολόν.

Ἐὰν ἀπεναντίας ὁ Λάπων ἔχῃ εἰσέτι ὀλίγα τινὰ παλαιὰ νομίσματα ἅτινα εἰς καιροὺς εὐτυχεστέρους ἐξοικονόμησε, διατηρήσας αὐτὰ μετ' ἐπιμελείας, παρασκευάζει ἅπαντα τὰ πενιχρὰ λείψανα τῆς περιουσίας του, καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὴν παραλίαν ὅπου ἐγκαθίσταται. Ἐκλέγει θέσιν ἔχουσαν πλησίον ὕδωρ καλὸν καὶ ξύλα, οἰκοδομεῖ καλύβην τὸ ἥμισυ ξυλίνην καὶ τὸ ἥμισυ ἐκ πλώνων δένδρων, ἀγοράζει δίκτυα καὶ ἀποκαθίσταται ἁλιεύς. Διὰ τοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου ὅσον ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ, ἀγοραζει πρόβατα τινὰ καὶ ἂν δυνηθῇ καὶ μίαν δάμαλιν. Ἡ σύζυγός του μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ ἔχουσιν ἱστὸν ὑφαντικὸν (ἐργαλεῖον) δι' οὗ ὑφαίνουσι τὸ ἔριον, αὐτὸς δὲ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος καταγίνεται εἰς τὴν ἁλιείαν. Συγχρόνως ἐγγράφεται μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας· σημειοῦται ἐπὶ τῶν συνήθων καταστάσεων τῆς διοικήσεως· καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἀνήκει πλέον εἰς χωρίον, εἰς ἐνορίαν. Ἄλλως τε διατηρεῖ πάντοτε τὴν γλῶσσάν του, τὰ ἤθη του, ὡς καὶ αὐτὴν τὴν Λαπωνικὴν ἐνδυμασίαν· ζῇ ἐν τῷ μέσῳ ἀνθρώπων ἐχόντων ἄλλην καταγωγὴν, χωρὶς μολαταῦτα νὰ κρύψῃ τὴν ἰδικήν του. Οἱ Νορβεγοὶ καὶ οἱ Σουηδοὶ ἔχουσι πρὸς αὐτὸν αἴσθημα περιφρονήσεως. Αὐτὸς δὲν ἀγνοεῖ τοῦτο, καὶ ὅμως δὲν ἀναζητεῖ νὰ καταβάλλῃ τὴν τοιαύτην οὕτως εἰπεῖν πρόληψιν ἥτις θέτει αὐτὸν εἰς διαρκῆ κατωτέραν κατάστασιν. Ἔχει χωριστὰ τὴν καλύβην του, χωριστὰς τὰς ἕξεις του· οὐδεμία ἐκ τῶν ἐγχωρίων οἰκογενειῶν συνδέεται μετ' αὐτοῦ διὰ συγγενικοῦ δεσμοῦ. Οἱ φίλοι του, οἱ συγγενεῖς του εὑρίσκονται μεταξὺ τῶν λοιπῶν Λαπώνων· ὅταν δὲ οὗτοι λείπωσι αὐτὸς μονάζει.

Ὁ περιπλανώμενος Λάπων, περὶ οὗ εἴπομεν ἤδη καὶ τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦσι γενικῶς Λάπωνα τῶν ὀρέων (Fieldfinner) μόνην περιουσίαν εἶχε τὴν ἐκ ταράνδων ἀγέλην. Ὁ συνήθης βίος του εἶναι πᾶν ὅ,τι δύναται τις νὰ φανταθῇ ἐγκρατέστερον καὶ πτωχότερον. Σκηνὴ συγκειμένη ἀπὸ ῥάκη καὶ στηριζομένη ἐπὶ τεσσάρων πασσαλίσκων· τοιαύτη εἶν' ἡ χειμερινὴ καὶ ἐαρινὴ κατοικία του ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ ἑστία ἧς ὁ καπνὸς ἐξέρχεται ἀπὸ ὀπὴν γενομένην ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς. Πέντε ἢ ἓξ δέρματα ταράνδων ἁπλωμένα γύρωθεν τῆς πυρᾶς χρησιμεύουσιν ὡς κλίνη δι' ὅλην τὴν οἰκογένειαν, καὶ ὁ καλύπτων αὐτὴν καπνὸς χρησιμεύει ὡς παραπέτασμα. Εἰς λέβης καὶ τινες ξύλιναι ὑδρίαι ἀπαρτίζουσιν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἀποσκευήν. Πᾶς Λάπων φέρει ἐπ' αὐτοῦ ἐντὸς θυλακίου τὸ ὁποῖον δὲν ἐγκαταλείπει ποτὲ, κεράτινον κοχλιάριον καὶ τὴν μάχαιράν του. Πολλάκις ἀντὶ τοῦ ξυλίνου ὑδρίας μεταχειρίζεται τὴν κύστην τῶν ταράνδων, ἐνθα φυλάσσει τὸ μὲ ὕδωρ μεμιγμένον γάλα τὸ ὁποῖον τῷ χρησιμεύει ὡς ποτόν.

Ἡ νομαδικὴ αὕτη φυλὴ κατεῖχεν ἄλλοτε μέγα μέρος τῆς Σουηδίας, καὶ μάλιστα, ὥς τινες σοφοὶ ζητοῦσι νὰ ἀποδείξωσι, διεχύθησαν καθ' ὅλην τὴν Ἄρκτον. Ἀλλὰ σήμερον ἠλαττώθη πολὺ· διότι ἐὰν ἀπαριθμήσωμεν τοὺς μείναντας εἰς τὴν Ῥωσσικὴν, τὴν Νορβεγιακὴν καὶ Σουηδικὴν Λαπωνίαν, μόλις θέλομεν εὑρεῖ 12,000 ψυχάς. Ἡ πεγία, αἱ ἐπιδημικαὶ νόσοι ἐπέφερον τὴν τοιαύτην ἐλάττωσιν. Ὑπολογιζοντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς βαθμιαίας ταύτης μειώσεως, δυνάμεθα νὰ προίδωμεν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν θέλουσι πλέον ὑπάρχει νομάδες Λάπωνες, καὶ καθ' ἣν ἅπασα ἡ

ἀλλόκοτος αὕτη φυλὴ θέλει εἶσθαι ὡς ἐκείνας τὰς ἐξαλειφθείσας ἀρχαίας φυλὰς τῶν ἀνθρώπων ὧν ἡ ἱστορία μ�ς διετήρησε τὸν ἐνθύμησιν, τῶν ὁποίων ὅμως δὲν ἀπαντῶμεν οὔτε κἂν ἴχνος.

Οἱ Λάπωνες τῆς Νορβηγίας πρὸ μιᾶς περίπου ἑκατονταετηρίδος ἐνηγκαλισθησαν τὸν Χριστιανισμὸν, οἱ δὲ τῆς Σουηδίας πρὸ δύω. Δὲν εὑρίσκομεν πλέον παρ' αὐτοῖς ἴχνος τῆς ἀρχαίας εἰδωλολατρικῆς θρησκείας. Δὲν ὑπάρχουσι πλέον τὰ μαγικὰ τύμπανα, δι' ὧν οἱ μάγοι ἐξώρκιζον τὰ πνεύματα, οὔτε λίθινα εἴδωλα εἰς ἃ ὁ Λάπων γονυκλιτῶς κατέθετε τὸ ἀνάθημα λευκοῦ καὶ ἄνευ κηλίδος τινος νέου ταράνδου. Ἡ παράδοσις τοῦ εὐαγγελίου ἐξήλειψεν ἁπάσας ταύτας τὰς ἀπάτας ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν. Ἕκαστον χειμῶνα οἱ ἱεραπόστολοι διδάσκουσι τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τὰ παιδία τῶν Λαπώνων. Ἤδη εἰσερχόμενός τις εἰς μίαν τῶν πηλίνων τούτων ὑγρῶν καλύβων ἢ τὴν κεκαπνισμένην σκηνὴν, βλέπει εἰς τὴν θέσιν ἐφ' ἧς ἄλλοτε ἐφαίνετο τὸ χονδρὸν σύμβολον τῆς εἰδωλολατρείας, βιβλίους θρησκευτικάς.

Α.

ΑΝΝΑ Η ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ (1).

Ἡ Ἄννα ἡ Αὐστριακὴ ἦτο πρωτότοκος θυγάτηρ Φιλίππου τοῦ Β'. βασιλέως τῆς Ἱσπανίας· τὴν δὲ 13 Δεκεμβρίου 1615 ὑπανδρεύθη Λουδοβίκον τὸν ΙΓ'. βασιλέα τῆς Γαλλίας· Ὁ γάμος οὗτος, ὅστις ἀνέτρεψε πᾶσαν τὴν πολιτικὴν Ἑρρίκου τοῦ Δ'., δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ πολὺ τὴν μεταξὺ τῶν δύω βασιλείων εἰρήνην· τὴν δὲ Ἄνναν κατέστησε δυστυχῆ. Λουδοβίκος ὁ ΙΓ'. οὐδόλως ἦτο διατεθειμένος νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰ θέλγητρα καὶ τὴν ὡραιότητα, ἐνῶ, ἄλλως, ὑπετάσσετο εὐκόλως εἰς τὴν πειθώ· διότι ὢν φύσει ἀδυνάτου χαρακτῆρος, καί τοι οὐκ ἄμοιρος ὀρθῆς κρίσεως, ἐνεπιστεύετο πλειότερον εἰς τοὺς εὐνοουμένους αὐτοῦ, ἢ εἰς τὴν σύζυγον. Ὁ Ῥισχελιὲ ἀναβὰς τὴν ὑπουργικὴν ἕδραν, κατεγίνετο μετὰ μεγίστης ἐπιμονῆς νὰ καταβάλλῃ πάντα τὸν δυνάμενον νὰ βλάψῃ αὐτόν; καὶ φοβούμενος τὴν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν του συνδρομὴν τῆς βασιλίσσης, οὐδὲν παρημέλησεν ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἀνίκανον πρὸς πᾶσαν ἀντίπραξιν. Ἡ Ἄννα τῆς Αὐστρίας ἦτο ἀγαθὴ, γενναία καὶ εὐπροσηγόρου χαρακτῆρος, ἀλλ' ὑπερήφανος, διὸ καὶ ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ὠφελε νὰ ὑποκρύψῃ οὔτε τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως δυσαρέσκειάν της, ὡς μὴ ἔχοντος οὐδεμίαν πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην, οὔτε τὴν ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας της ἀφοσίωσιν, καθ' ὃν καιρὸν τὰ δύω ταῦτα Κράτη ἦσαν διῃρημένα ἕνεκα τοῦ μεταξὺ των ὑπάρχοντος πολέμου. Ὁ Ῥισχελιὲ ὠφεληθεὶς ἀπό τινας λόγους διαφυγόντας τὴν δυσαρεστημένην σύζυγον, ἐνέσπειρεν εἰς τὸν φύσει φιλυποπτον Λουδοβίκον τον ΙΓ'. τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ Βασίλισσα μετέσχε τῆς συνωμοσίας τοῦ Σαλαί. Καθ' ὅλας ὅμως τὰς πιθανότητας ἡ συνωμοσία αὕτη δὲν ἀπέβλεπεν εἰμὴ τὸν ὑπουργόν· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκφοβίσωσι τον Βασιλέα τὸν ἔπεισαν ὅτι προὐτίθεντο νὰ ῥίψωσιν αὐτὸν τὸν θρόνον, νὰ τὸν κηρύξωσιν ἀνίκανον καὶ νὰ συζεύξωσι τὴν σύζυγον αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Γάστωνος τῆς Αὐρηλίας. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κατηγορίαν ἡ Ἄννα ἀπεκρίθη ὅτι « ὀλίγον ἤθελεν ὠφεληθῆ ἐκ τῆς » τοιαύτης μεταλλαγῆς, ὥστε δὲν ἔπραττε τοιοῦτον » μέγα ἔγκλημα, ἕνεκα οὐτιδανοῦ συμφέροντος. » Ἀπάντησις ὀρθοτάτη· διότι ὁ Γάστων εἶχεν ὀλιγωτέραν τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ'. σταθερότητα χαρακτῆρος στερούμενος ἐπὶ τούτοις καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ. Ὁ Ῥισχελιὲ δὲ καίτοι γινώσκων ὅτι δὲν ἠδύνατο οὐδεμίαν κατὰ τῆς βασιλίσσης νὰ προσάγῃ ἀπόδειξιν, ἐγίνωσκεν οὐχ ἧττον τὸν ὁποῖον ἡ τοιαύτη ὑπόνοια ἠδύνατο νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Βασιλέως. Ἀκολούθως ἐκατηγόρησε τὴν Ἄνναν ὡς ἀνταποκρινομένην μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Γαλλίας, ἀναγκάσας αὐτὴν ν' ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τοῦ καγγελαρίου περὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς μὲ τὰς ξένας Δυνάμεις. Αἱ δὲ καταθέσεις αὐτῆς ἀπέδειξαν ὅτι εἶχε μὲν ὅλην τὴν ἀπεριοκεψίαν γυναικὸς προσβληθείσης τὴν φιλοτιμίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τηςδὲν ἐξήχθη ἡ ἐλαχίστη ἔνδειξις, ὅτι ἐπεβουλεύετο τὰ συμφέροντα τῆς Γαλλίας, ὅπου δὲν εἶχεν ἐπιῤῥοὴν ὡς ταπεινουμένη καὶ παραμελουμένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Εὐτυχής τις σύμπτωσις ἠνάγκασε τοὺς ἐχθρούς της νὰ σεβασθῶσιν αὐτήν. Μείνασα ἔγκυος, τὴν ὃ Σεπτεμβρίου 1638 ἐγέννησε Λουδοβίκον τὸν ΙΔ'. , ὁ δὲ σύζυγος αὐαὐτῆς Λουδοβίκος ΙΓ'. ἀποθνήσας ὀλίγον κατόπιν τοῦ Καρδιναλίου Ῥισχελιὲ, ἠθέλησεν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξουσίαν τῆς βασιλίσσης· ἀλλὰ μόλις ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ τὸ Συνέδριον (Parlement) ἠκύρωσε τὴν διαθήκην, ἡ δὲ Ἄννα περιεβλήθη μὲ τὸ κληροδότημα τῆς Ἀντιβασιλείας τοῦ Κράτους καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν τέκνων της.

Οὐδὲν τοσοῦτον διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ὅσον ἡ δυστυχία καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ στρέψῃ πρὸς ἑαυτὸν ἅπαντας τοὺς διαλογισμούς του· ὅθεν ἡ βασίλισσα ἂν καὶ εἶχε μυρίας αἰτίας τοῦ ν' ἀποστρέφεται τὴν μνήμην τοῦ Ῥι-

(1) Ἄννα ἡ Αὐστριακὴ τῆς ὁποίας καταχωροῦμεν τὴν εἰκόνα καὶ τὴν βιογραφίαν εἶναι ἡ εἰς τὸ μυθιστόρημα Οἱ τρεῖς σωματοφύλακες ἀναφερομένη βασίλισσα τῆς Γαλλίας καὶ σύζυγος Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ'.

σχελιέ, ἐθεώρησε μολαταῦτα καθῆκον ἑαυτῆς νὰ διατηρήσῃ τὰ ὑπ' αὐτοῦ θεσμοθετηθέντα, διότι αὐτὴ τοῦτο μόνον ἐνθυμεῖτο ὅτι ὁ Ῥισχελιὲ ἐκράτυνε τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν· διὸ καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ ἐθεώρει εἰκόνα τινὰ τοῦ Καρδιναλίου εἶπεν· « Ἐὰν τώρα ἔζη ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἤθελεν εἶσθαι παρά ποτε ἰσχυρός· » διότι ἡ βασίλισσα ἀνελογίζετο μᾶλλον τὰς ἐκδουλεύσεις, ὅσας ἠδύνατό τις νὰ πράξῃ ὑπὲρ τοῦ Κράτους, παρὰ τὰς πρὸς αὐτὴν γενομένας· καὶ φοβουμένη μὴ προδοθῇ ὑπὸ τῶν μεγιστάνων, ὅσοι εἶχον συμφέρον νὰ καταστρέψωσι τὴν πολιτικὴν τοῦ Ῥισχελιὲ, ἀνέθεσεν ἅπασαν αὐτῆς τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Μαζαρῖνον. ὅστις, ὡς ξένος, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἀληθῆ ὑποστήριξιν εἰμὴ παρ' αὐτῆς καὶ μόνον. Ἡ τοιαύτη δὲ διαγωγὴ τῆς Ἄννας μητρὸς Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'., δικαίως συνεκρίθη μὲ τὴν τῆς Βλάγκας τῆς Καστιλλίας, μητρὸς τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου ὡς πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ της. Ἦτον ἀδύνατον ἡ ἐπὶ τῆς ὑπουργείας τοῦ Ῥιχελιέως σχηματισθεῖσα ἀντιπολίτευσις νὰ μὴ ἐπιδείξῃ τὴν δυσαρέσκειάν της. Οὐδέποτε οἱ Γάλλοι ὑπέκυψαν ἑκουσίως. Ἀντιβασιλεὺς ἐξ Ἰσπανίας καὶ Ἰταλὸς πρωθυπουργὸς, ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην τῶν Γάλλων τοὺς δυστυχεῖς καιροὺς τῆς Αἰκατερίνης καὶ τῆς Μαρίας τῶν Μεδίκων· καὶ τοῦτο ἤρκει νὰ διερεθίσῃ τὴν ἀντιπολίτευσιν. Οἰκονομικοί τινες συνδυασμοί, ἐνεργηθέντες ὑπό τινων Ἰταλῶν, ἤρκεσαν νὰ προκαλέσωσι τὴν ἐπίδειξιν τῶν δυσαρεστημένων, ὅθεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρχισαν αἱ ταραχαὶ καὶ οἱ πόλεμοι τῆς Σφενδόνης· ἐποχῆς ἀξιομνημονεύτου, καθ' ἣν ὅλα τὰ κόμματα συνηνώθησαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ λάβωσι μὲν μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πατρίδος των, οὐδὲν ὅμως συνέλαβε τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ φέρῃ νεωτερισμόν τινα. Οἱ πρίγκηπες καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες προσεπάθουν νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν παλαιὰν μοναρχίαν, ἡ βασίλισσα ὅμως ἐπέμενε νὰ διατηρήσῃ αὐτὴν ὅπως τὴν κατέστησε ὁ Ῥισχελιέ. Ἀφ' ἑτέρου τὸ Συνέδριον δόσαν αὐτῇ τὸν ἀντιβασιλείαν ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κανονίσῃ τὴν διαγωγὴν τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου. Ὁ λαὸς, εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν κολακευόμενος, ἐθεώρει φίλους τοὺς φωνασκοῦντας κατὰ τῶν φόρων, πληρόνων εὐχαρίστως, διὰ νὰ καταβάλῃ τὸν Μαζαρῖνον, πλειότερα ἀφ' ὅσα ὁ ὑπουργὸς οὗτος τῷ ἐπέβαλε ποτέ. Ἐν τούτοις εἴτε ὁ Μαζαρῖνος ἐθριάμβευε, εἴτε ὁ μέγας Κονδὲ ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Καρδινάλιος τοῦ Ῥέτη, ἡ ἐπανοδος τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας κατέστη ἀναπόφευκτος, διότι οὐδεὶς τῶν ἀρχηγῶν τούτων διελογίσθη ποτὲ νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔργον τοῦ Ῥισχελιέ. Πρέπει νὰ πεισθῶμεν περὶ τούτου, ὅπως ἐννοήσωμεν ἁπάσας τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων κομμάτων γενομένας μεταβολὰς, καὶ διατί οἱ μᾶλλον κατὰ τῆς αὐλῆς ἐρεθισμένοι ἐπανήρχοντο πρὸς αὐτὴν, ἅμα αὕτη ἐκολάκευε τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν φιλοδοξίας. Ἡ Ἄννα τῆς Αὐστρίας προσεφέρθη μὲ θάρρος καὶ ἐπιμονὴν, δι' ὧν οὐ μόνον ἐλαμπρύνθη, ἀλλὰ καὶ προσείλκυσεν εἰς ἑαυτὴν μέχρι τοῦ θανάτου της, τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ.'

Ἡ βαθυτάτη λύπη ἣν βασιλεὺς οὗτος κατὰ τὸν θάνατόν της ἠσθάνθη, τὰ δάκρυα ὅσα ἔχυσε εἰς ἐπιστολὰς, ὅσας κατὰ τὴν λυπηρὰν ἐκείνην στιγμὴν ἔγραψε, ἀρκοῦσι νὰ δικαιώσωσι τὴν βασίλισσαν κατὰ τῶν προσαφθεισῶν αὐτῇ κατηγοριῶν, ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ.' κατὰ τῶν ὑβριστικῶν περὶ τῆς διαγωγῆς της ῥημῶν, ἐν καιρῷ τῶν πολιτικῶν περισπασμῶν Καὶ πραγματικῶς εἴδομεν τὴν Ἰσπανίαν ἑνουμένην μετὰ τῶν ταραχοποιῶν ἀνταποκρινομένων μὲ τὸ Συνέδριον τῶν Παρισίων, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐπιβαρύνωσι τὴν κατηγορηθεῖσαν ταύτην βασίλισσαν ὡς προτιμήσασαν τὰ συμφέροντα τῆς Ἰσπανίας, ἀπὸ τὴν δόξαν τῆς Γαλλίας.

Ἀλλ' ἡ βασιλὶς αὕτη κατώρθωσε νὰ κατασβέσῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἄνευ οὐδεμιᾶς παραχωρήσεως, καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν της τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐνισχυθεῖσαν ἐξουσίαν. Αὕτη ᾠκοδόμησε τὴν λαμπρὰν Ἐκκλησίαν τῆς Βαλ-δε-Γρὰς ἥτις ἐπιδεικνύει ἀρκούντως τὴν διὰ τὰς τέχνας φιλοκαλίαν της· ἀγαπωμένη καὶ σεβομένη ὑπὸ τῶν τέκνων της, τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καταγινομένη εἰς ἔργα θεάρεστα ἀπέθανε ἀπὸ καρκῖνον τὴν 20 Ἰαννουαρίου 1666· ἐν ἡλικίᾳ ἑβδομήκοντα τεσσάρων ἐτῶν· Πάντες γινώσκουσι τί ἀπεκρίθη εἰς τὸν καρδινάλιον Μαζαρῖνον θελήσαντα νὰ ἐμβαθύνῃ τί αὕτη ἐφρόνει περὶ τοῦ ἔρωτος Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. ὅστις νέος ἔτι ὤν, ἠράσθη μιᾶς τῶν ἀνεψιῶν τοῦ ὑπουργοῦ τούτου, προσποιουμένου ὅτι ἐφοβεῖτο γάμον τοιοῦτον « Ἐὰν ὁ Βασιλεὺς ἠδύνατο νὰ » πράξῃ τὸ τοιοῦτον ἀτόπημα, ἤθελον ὁμοῦ μὲ τὸν » δευτερότοκον υἱόν μου τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς ὁλοκλή- » ρου τοῦ ἔθνους, κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ καθ' ὑμῶν. » Ἡ βασίλισσα αὕτη τοσοῦτον ὑπηρήφανος διὰ τὴν θέσιν της, ἀκλόνητος εἰς τὴν δυστυχίαν καρτερὰ εἰς τὰ πρὸ τοῦ θανάτου της ἄλγη, ἐπεριποιεῖτο τόσον πολὺ τὸν ἑαυτόν της, ὥστε ὁ καρδινάλιος Μαζαρῖνος τῇ ἔλεγε· « Κυρία ἐὰν ὑπάγετε εἰς τὴν κόλασιν » θέλ' εἶσθαι αἰτία τὸ ὅτι κατακλίνεσθε ἐπὶ συνδόνων » ἐκ πανίου Ὁλλανδικοῦ. Ἠγάπα ὑπὲρ τὸ δέον τ' ἄνθη, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν θέαν τῶν ῥόδων. οὔτε κἂν τὴν ἐπὶ χάρτου εἰκόνα αὐτῶν. Ἐν καιρῷ τῶν ταραχῶν τῆς Σφενδόνης, προσεβλήθη ὁ ἰδιωτικὸς αὐτῆς βίος, πλὴν εἶναι εὔκολος νὰ ἐννοηθῇ ὁ λόγος κατὰ τὰς ἐμφυλίους διχονοίας· ἡ συκοφαντία καὶ ἡ ὠμότης εἶναι τότε παρεπόμενα ἀφευκτα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΙ ΡΟΓΗΡΟΣ.

Δύω ναῦται, ὁ μὲν Ἰσπανὸς, ὁ δ' ἕτερος Γάλλος ἦσαν αἰδηροδέσμιοι ἐν Ἀλγερίᾳ· ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο Ἀντώνιος, Ῥογῆρος ἦτον τὸ ὄνομα τοῦ συναιχμαλώτου του. Κατὰ τύχην εἰς τὴν αὐτὴν διωρισμένοι ἐργασίαν εἶχον συνδέσει πρὸς ἀλλήλους φιλίαν στενήν, ἐν ᾗ εὕρισκον παραμυθίαν τῶν δυστυχιῶν, ἀνακούφισιν τοῦ ἐπαχθοῦς βάρους τῶν ἀλύσεων, καὶ ἀναψυχήν τινα τῶν σκληροτέρων πόνων.

Ὁ Ἀντώνιος λοιπὸν καὶ ὁ Ῥογῆρος ἀπήλαυον πάσας τὰς ἡδονὰς τῆς φιλίας, αἰσθήματος κατὰ δυστυχίαν ὀλίγον ἐγνωσμένου παρὰ τῶν ἀνθρώπων· διεκοινοῦν ἀλλήλοις τὰς ὀδύνας καὶ λύπας των· συνδιελέγοντο περὶ τῆς οἰκογενείας των, τῆς πατρίδος των, καὶ τῆς χαρᾶς, ἣν ἔμελλον νὰ αἰσθανθῶσιν, ἐὰν ποτὲ ἐλευθεροῦντο· συνέκλαιον τέλος ἐναγκαλιζόμενοι, καὶ ἡ ἀνακούφισις αὕτη, δι' ἣν ἀείποτε θερμὰς πρὸς τὸν Ὕψιστον ἀνέπεμπον εὐχαριστίας, ἤρκει αὐτοῖς, ὅπως ὑποσέρωσι τὴν δουλείαν καὶ τοὺς κόπους εἰς τοὺς ὁποίους ἦσαν καταδεδικασμένοι

Συνειργάζοντο εἰς τὴν κατασκευὴν ὀρεινῆς τινος ὁδοῦ· ὁ Ἰσπανὸς ἵσταται, καταβιβάζει τοὺς ἀπηυδημένους

βραχίονάς του, καὶ προσβλέψας ἀτενῶς τὴν θάλασσαν· φίλε μου, εἶπεν, ἐκ βαθέων στεναζων, πᾶσαι αἱ εὐχαί μου, αὐτὴ ἡ ψυχή μου τείνουσι πρὸς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ πελάγους τούτου! Διατί νὰ μὴ δύναμαι νὰ τὸ διαπλεύσω μετὰ σοῦ; Νομίζω πάντοτε, ὅτι βλέπω τὴν σύζυγόν μου, τὰ τέκνα μου ὀρέγοντα ἀπὸ τῆς παραλίας τῶν Γαδείρων πρὸς ἐμὲ τὰς χεῖράς των, ἢ θρηνοῦντα τὸν θάνατόν μου!

Ὁσάκις ἐπανήρχετο εἰς τὸ ὄρος ἐβυθίζετο εἰς τὴν ἐπώδυνον ταύτην ἰδέαν, καὶ τὸ μελαγχολικόν του βλέμμα ἐπροσηλοῦτο εἰς τὸ ἄπειρον ἐκεῖνο διάστημα, ὅπερ τὸν διεχώριζε τῆς φίλης αὐτοῦ πατρίδος· νέοι δὲ τῷ ἐξέφευγον στεναγμοὶ ἀείποτε βαθύτεροι, ἀείποτε ἀλγεινότεροι.

Ὁ Ἀντώνιος ἐναγκαλίζεται μίαν τῶν ἡμερῶν μετὰ παραφορᾶς τὸν Γάλλον.

— Φίλε μου! . . . φίλε μου! βλέπω ἐν πλοῖον! Ἰδοὺ, κύτταξε· ν' ἀπατῶμαι! . . . Δὲν τὸ βλέπεις; Δὲν θὰ ἀράξῃ ὅμως ἐνταῦθα· διότι ἀποφεύγουσιν, ὡς γνωρίζεις, τὰ βαρβαρικὰ παράλια . . . ἀλλὰ . . . αὔριον, ἐὰν θέλῃς, Ῥογῆρε . . . τὰ δεινά μας παύουσιν! ἐλευθερούμεθα!

— Ἐλευθερούμεθα!

— Ναί, αὔριον, τὸ πλοῖον ἐκεῖνο θέλει πλεύσει δύω περίπου λεύγας μακρὰν τῆς ἀκτῆς, καὶ τότε ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου τούτου ῥιπτόμεθα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ, ἢ φθάνομεν τὸ πλοῖον, ἢ ἀπολλύμεθα. Ὁ τόλμων τὸ δὲν εἶναι προτιμότερος τῆς στυγερᾶς δουλείας;

Ἐὰν νὰ σωθῇς δύνασαι, τῷ εἶπεν ὁ Ῥογῆρος, θέλω ὑποφέρει μετὰ πλείονος καρτερίας τὴν τάλαιναν τύχην μου. Δὲν ἀγνοεῖς, Ἀντώνιε, πόσον μοὶ εἶσαι προσφιλής! ἡ φιλία αὕτη, ἥτις μὲ συνδέει μετὰ σοῦ, ἔσο βέβαιος δὲν θέλει παύσει παρὰ μὲ τὴν ζωήν μου· μίαν δὲ μόνην χάριν σὲ ζητῶ· φίλε μου· ὕπαγε νὰ εὕρῃς τὸν πατέρα μου . . . ἂς μάθῃ . . .

— Νὰ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα σου ἀγαπητέ μοι Ῥογῆρε; Ἀ! τί προτίθεσαι νὰ κάμῃς; Εἶναι δυνατὸν, νομίζεις, νὰ εὐτυχήσω, ἢ μίαν μόνην στιγμὴν νὰ ἐπιζήσω ἐγκαταλιμπάνων σε ὑπὸ τὴν πολυώδυνον δουλείαν βαρυθυμοῦντα; . . .

— Ἀλλ' Ἀντώνιε, δὲν ἠξεύρω παντάπασι νὰ κολυμβῶ, ἐνῷ ἐσὺ γνωρίζεις.

— Ἠξεύρω νὰ σὲ ἀγαπῶ, ὑπέλαβεν ὁ Ἰσπανὸς σφίγγων περιπαθῶς τὸν Ῥογῆρον εἰς τὸ στῆθός του· ζῶ δι' ἐσέ· θέλομεν σωθῆ ἀμφότεροι. Ἄγε, ἡ φιλία θέλει μοὶ δώσει δυνάμεις, μὴ ἀμφίβαλλε· θὰ κρατῆσαι ἀπὸ τὸν ζωστῆρά μου τοῦτον.

— Ἀνωφελῶς σκέπτεσαι τοῦτο, Ἀντώνιε· διότι δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ γίνω πρόξενος τῆς ἀπωλείας τοῦ φίλου μου· μόνη ἡ ἰδέα . . . Ἄφες με· ὁ ζωστὴρ οὗτος δυνατὸν νὰ μοὶ ἐκφύγῃ καὶ θὰ σὲ παρασύρω . . .

— Καλλίτερα Ῥογῆρε, συναποθνήσκομεν. Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ ἀποδειλιῶμεν; Σοὶ τὸ προεῖπον· ἡ φιλία θέλει μ' ἐνισχύσει καὶ χάριν τῆς πρὸς σὲ διακαοῦς ἀγάπης μου θέλει θαυματουργήσει. Παύσου ἐναντιούμενος εἰς τὸ σχέδιόν μου . . . Τὸ ἀπεφάσισα . . . . Παρατηρῶ, ὅτι οἱ φρουροῦντες ἡμᾶς τερατόμορφοι γρατιῶταιμᾶς κατασκοπεύουσιν· ὑπάρχουσι καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν συνδεσμωτῶν μας ἄνθρωποι τόσον σκληροί, τόσον ἄνανδροι, ὥστε νὰ μᾶς προδώσωσιν. Ὑγίαινε· ἀκούω τὸν κώδωνα ἀναλαλοῦντα ἡμᾶς· ἀνάγκη νὰ χωρισθῶμεν. Ὑγίαινε, φίλτατέ μοι Ῥογῆρε, εἰς αὔριον.

Ἀφοῦ ἑκάτερος αὐτῶν ἐνεκλείσθη εἰς τὴν ἰδίαν εἰρκτήν του, ὁ μὲν Ἀντώνιος ὅλος παραδεδομένος εἰς τὸν σκοπόν του, ἐστοχάζετο, ὅτι διαπλεύσας ἤδη τὴν Μεσόγειον εὑρίσκετο ἐλεύθερος μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν του· εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του· ὁ δὲ Ῥογῆρος ἀπεναντίας ἐφαντάζετο τὸν φίλον του θῦμα τῆς εὐτολμίας του, παρασυρθέντα ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, καὶ βορὰν τέλος ἰχθύων γενόμενον ὅτε ἴσως κηδόμενος αὐτοῦ μόνον ἐδύνατο νὰ σωθῇ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς κόλπους οἰκογενείας ὀδυρομένης διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν του. Ὄχι, ἔλεγεν, καθ' ἑαυτὸν ὁ ἐνάρετος Γάλλος, δὲν θὰ ἐνδώσω ποτὲ εἰς τὰς δεήσεις τοῦ Ἀντωνίου, δὲν θέλω τῷ προξενήσει τὸν θάνατον, ὡς ἀμοιβὴν τῆς τοσοῦτον γενναίας καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας του· ἂς ἐλευθερωθῇ αὐτός. Θὰ μάθῃ τοὐλάχιστον ὁ δύστηνος πατήρ μου, ὅτι εἰσέτι ζῶ, καὶ διατελῶ ἀγαπῶν αὐτὸν φιλοστοργώτατα.

Φεῦ! ἔπρεπε νὰ εἶμαι τὸ στήριγμα τοῦ γήρατός του, ἡ μόνη παρηγορία! τῷ ἦμην πολὺ ἀναγκαῖος· ἴσως ἤδη ψυχορραγεῖ ἐν ἐνδείᾳ ἐπιποθῶν νὰ ἴδῃ, νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν υἱόν του! . . . Ἔστω ὁ Ἀντώνιος εὐδαίμων! θέλω οὕτω τελευτήσει ἤττον ὀδυνηρῶς βίον πικρίας κατάμεστον.

Τῇ ἐπαύριον δὲν ὑπῆγαν κατὰ τὴν συνήθη ὥραν νὰ ἀπάξωσι τῆς φυλακῆς τοὺς δούλους. Ὅθεν ὁ Ἀντώνιος κατετήκετο ὑπὸ ἀνυπομονησίας. ἐνῷ ὁ Ῥογῆρος ἠγνόει ἐὰν ἔπρεπε νὰ χαίρῃ ἢ νὰ λυπῆται διὰ τὴν συγκυρίαν ταύτην.

Τέλος τοὺς ὁδηγοῦσι μὲν εἰς τὸ ἔργον των, πλὴν δὲν ἐδύναντο νὰ συνομιλήσωσιν· διότι ὁ κύριός των τοὺς εἶχε παρακολουθήσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὁ Ἀντώνιος ἠρνεῖτο νὰ θεωρῇ τὸν Ῥογῆρον, στενάζων καὶ δεικνύων εἰς αὐτὸν ἐνίοτε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν θέαν τῆς ὁποίας ἠδυνάτει νὰ κατάσχῃ αἰσθήματα ἕτοιμα πάντοτε νὰ ἐκδηλωθῶσιν.

Ἡ ἑσπέρα φθάνει, καὶ εὑρίσκονται μόνοι. Ἂς δράξωμεν τὴν στιγμὴν, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰσπανὸς προχωρῶν πρὸς τὸν συνδεσμώτην του. Ἔρχου!

— Ὄχι, φίλε, δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ διακυβεύσῃς δι' ἐμὲ τὴν ζωήν σου! . . . Ὑγίαινε . . . Ὑγίαινε . . . Ἀντώνιε, σ' ἐναγκαλίζομαι διὰ τελευταίαν φοράν. Σώθητι, σὲ καθικετεύω· φείδου τοῦ χρόνου· καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε τὴν τρυφερὰν ἡμῶν φιλίαν· σὲ παρακαλῶ μόνον νὰ μοὶ κάμῃς τὴν χάριν, ὡς μοὶ ὑπεσχέθης. νὰ ὑπάγῃς πρὸς τὸν πατέρα μου· θὰ ἦναι πολύγηρως ἤδη, λίαν ἀξιοδάκρυτος! ὕπαγε νὰ τὸν παραμυθήσῃς· ἐὰν δὲ δέεται συνδρομῆς τινος . . . φίλε μου . . .

Ταῦτα λαλήσας ὁ Ῥογῆρος ῥίπτεται εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀντωνίου χύνων δάκρυα ποταμηδόν· ἡ καρδία του εἶχε κατασπαραχθῆ. Κλαίεις, Ῥογῆρε! εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν ἔχομεν χρείαν θάρρους καὶ οὐχὶ δακρύων. Μὴ ἀνθίστασαι πλέον. Ἐὰν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀκόμη διστάζῃς, ἀπωλέσθημεν! δὲν θέλομεν ἐπιτύχει ἴσως ἄλλοτε παρομοίαν εὐκαιρίαν. Ἔκλεξον, ἢ ἄφες με νὰ σὲ ὁδηγήσω, ἢ συντρίβω τὴν κεφαλήν μου ἐπὶ τῶν βράχων τούτων.

Ὁ Γάλλος φαίνεται ἐναντιούμενος εἰσέτι, ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος θεωρεῖ αὐτὸν περιπαθῶς τὸν ἐναγκαλίζεται προβαίνει πρὸς τὴν κορυφὴν ἑνὸς βράχου, καὶ ῥίπτεται μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν καταβυθίζονται, πλὴν μετ' οὐ πολὺ ἐπαναδύουσιν αὖθις ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ὁ Ἀντώνιος κολυμβᾷ ὀλαις δυνάμεσι κρατῶν τὸν Ῥογῆρον, ὅστις φαίνεται ἀντιπαλαίων εἰς τὰς συμπαθείας τοῦ φί-

λου, τὸν ὁποῖον φοβεῖται μήπως συμπαρασύρῃ εἰς τὸν ὄλεθρόν του.

Οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἄνθρωποι ἐκπλήττονται ἀπὸ θέαμα, ὅπερ νὰ διακρίνωσιν ἐναργῶς δὲν ἐδύναντο· ἐφαντάζοντο ὅτι ἐνθαλάττιόν τι τέρας ἐπλησίαζεν τὸ πλοῖόν των, ὅτε ἕτερον ἀντικείμενον στρέφει τὴν περιέργειάν των· βλέπουσι λέμβον κατεσπευσμένως ἀποπλεύσασαν τῆς παραλίας, καὶ καταβιώκουσαν ἐν τάχει, ὅ,τι εἶχον ἐκλάβει ὡς τερατόμορφον ἰχθύν· ἦσαν δὲ οἱ φρουροῦντες τοὺς δούλους στρατιῶται, οἵτινες ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ συλλάβωσι τὸν Ἀντώνιον καὶ Ῥογῆρον, ἐξ ὧν οὗτος ἰδὼν αὐτοὺς ἐρχομένους, ἀτενίζει περιπαθῶς τὸν φίλον του ἀρχόμενον ἤδη νὰ ἐξασθενῇ, καὶ πειρᾶται νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου. Μᾶς διώκουσι, τῷ εἶπε, σώθητι, καὶ ἄφες ἐμὲ ν' ἀποθάνω· ἐπιβαδύνω τὴν δραπέτευσίν σου! Ταῦτα λέγων κατεδύετο εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ Ἱσπανὸς ἐνδυναμωθεὶς ἐκ νέου, ὁρμᾷ πρὸς τὸν Γάλλον τὸν ὁποῖον ἀναλαμβάνει καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέπνεε· καὶ ἀμφότεροι ἐγένοντο ἄφαντοι.

Ἡ λέμβος ἀμφιβάλλουσα πόθεν ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν της, ἵστατο κατοπτεύουσα, ὅτε ἀκάτιον σταλὲν ἐκ τοῦ πλοίου ἐπορεύετο νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ διατρέχοντος. Τὰ κύματα ἤρξαντο ἤδη ἐξαγριούμενα. Βλέπουσι τέλος πάντων δύο ἄνδρας ἐξ ὧν ὁ εἷς κρατῶν τὸν ἕτερον, ἔσπευδε νηχόμενος πρὸς τὸ ἀκάτιον, οὗ τινες, οἱ ναῦται αὐθωρεὶ ἐπετάχυναν τὴν κωπηλασίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ὁ Ἀντώνιος ἀποκαμὼν πλέον παρὰ μικρὸν ἐδέησε ν' ἀφήσῃ τὸν Ῥογῆρον, ὅτε ἀκούσας φωνὰς ἐκ τοῦ ἀκατίου, σφίγγει τὸν φίλον του, συγκεντρόνει αὐθις τὰς δυνάμεις του, καὶ δράττει μὲ χεῖρα τρέμουσαν καὶ ἐκλελυμένην τὸ ἓν χεῖλος τοῦ ἀκατίου, ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς νὰ στηριχθῇ, ἤθελεν καταδύσει μετὰ τοῦ Ἱρογῆρου, ἂν οἱ κωπηλάται δὲν ἀνελάμβανον ἀμφοτέρους.

Ἀτονία τοσαύτη κατεκυρίευσεν τὸν Ἀντώνιον, ὥστε μόλις ἔλαβε τὸν καιρὸν ν' ἀναρωνήσῃ. Συνδράμετε τὸν φίλον μου! ἀποθνήσκω! Καὶ ἡ φρικώδης τοῦ θανάτου χροιὰ ἐπεχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν του. Ὁ Ῥογῆρος, ὅστις ἦτο λειποθυμημένος, ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς, ἐγείρει τὴν κεφαλὴν, καὶ βλέπων πλησίον του τὸν Ἀντώνιον ἐκτάδην κείμενον, καὶ οὐδὲν σημεῖον ζωῆς δεικνύοντα· πίπτει ἐπὶ τοῦ σώματός του, τὸ περιπτύσσεται, τὸ καταβρέχει μὲ τὰ δάκρυά του, καὶ ἐλεφυρόμενος ἀνακράζει·

— Φίλε μου! εὐεργέτα μου! ἐγὼ εἰμὶ ὁ φονεύς σου! Ἀγαπητέ μοι Ἀντώνιε, δὲν μὲ ἀκούεις πλέον! Οὕτως λοιπὸν ἀντήμειψα σὲ τὸν σωτῆρα τῆς ζωῆς μου; Ἀχ! σπεύσατε νὰ μοῦ ἀφαιρέσητε αὐτὴν τὴν ἀθλίαν ζωήν! δὲν δύναμαι νὰ τὴν ὑποφέρω πλέον! ἀπώλετο ὁ φίλος μου.

Ὁ Ῥογῆρος πειρᾶται ν' αὐτοχειριασθῇ, ἀλλὰ τῷ ἀφαιροῦσι τὸ ξίφος ἀπὸ τὰς χεῖρας· γνωστοποιεῖ ἐν μέσῳ λυγμῶν εἰς τοὺς ναύτας τὰ καθέκαστα τοῦ γεγονότος· καὶ ἐνδελεχῶς ἔπιπτε ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Ἀντωνίου. Νὰ μὴ μ' ἐμποδίσῃ τις ν' ἀποθάνω! Ναί (ἔλεγε καταφιλῶν τὸ κάτωχρον ἐκεῖνο σῶμα, καὶ καταβρέχων αὐτὸ μὲ δάκρυα) . . . Φίλε μου, θὰ σὲ ἀκολουθήσω . . . ἔλεες εἰς ἐμέ! Δι' ὄνομα τοῦ Ὑψίστου ἄφετέ με ν' ἀποθάνω!

Ὁ πανάγαθος Θεὸς συγκινούμενος ἀναντιρρήτως ἀπὸ τὰ δάκρυα τῶν δυστυχῶν, ὁπόταν ταῦτα εἰλικρινῆ ὦσιν, ἐκφαίνει τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα. Ὁ Ἀντώνιος τέλος πάντων στεναγμὲν ἀφεὶς, πληροῖ χαρᾶς τὸν Ῥογῆρον, ὅστις ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἀναβοᾷ.

— Δὲν ἀπέθανεν! Δὲν ἀπέθανεν! Πάραυτα δὲ πάντες οἱ ναῦται προθύμως ἐπιδαψιλεύουσι φιλοστόργους περιθάλψεις εἰς τὸν γεννατόψυχον Ἱσπανὸν, ὅστις ἀνοίγει τοὺς βεβαρυμμένους ὀφθαλμούς του, καὶ τὰ πρῶτα βλέμματά του ζητοῦσι νὰ προσηλωθῶσιν εἰς τὸν Γάλλον, τὸν ὁποῖον ἅμα ἰδὼν ἀνεφώνησε. Κατώρθωσα νὰ σώσω τὸν μυριακριβόν μου Ῥογῆρον!

Ἀφοῦ τὸ ἀκάτιον ἐπανῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον, οἱ δύω οὗτοι ἄνδρες ἐμπνέουσι πολὺ σέβας εἰς ἅπαν τὸ πλήρωμα, τηλικαύτην ἐπιβροὴν ἔχει ἡ ἀρετὴ εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην καρδίαν! κινοῦσι τὴν εἰλικρινῆ προσπάθειαν πάντων τῶν ἐν τῷ πλοίῳ οἵτινες διαμφισβητοῦσι τὴν ἡδονὴν νὰ τοὺς περιποιηθῶσιν.

Καὶ ὁ μὲν Ῥογῆρος φθάσας εἰς τὴν Γαλλίαν, τρέχει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατρός του, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπαναφέρει τὴν εὐημερίαν, καὶ γίνεται πορθμεὺς ἐν Βερσαλλίᾳ. Ὁ δ' Ἱσπανὸς εἰς ὃν εἶχον προσφέρει θέσιν δι' αὐτὸν ἐπωφελεστάτην, ἐπρόκρινε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν παντάλαιναν οἰκογένειάν του· ἀλλ' ἡ ἀπουσία αὕτη δὲν ἠλάττωσε παντάπασι τὴν ἀκραιφνῆ αὐτῶν φιλίαν, ἐν ᾗ διετέλεσαν πιστοὶ ἀλληλογραφοῦντες μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ Ῥογήρου, ὅστις καὶ ψυχορράγων ὡμίλει περὶ τοῦ φιλτάτου του Ἀντωνίου

Α. Ζ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Ο ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΣ ΚΩΚ.

—o—

« Ὁ Ἰάκωβος Κὼκ, εἶναι ἀναντιρρήτως εἷς ἐλα τοῦ κόσμου τὰ μέρη περιδοξος, καὶ παρουσιάζεται πάντοτε ὡς πρωτότυπον εἰς τὴν ἅμιλλαν τῶν θαλασσοπόρων, οἵτινες εἰς τὰ ἴχνη αὐτοῦ βαδίζοντες, δὲν ἔλαβον μέχρι τοῦδε ἀντικείμενον ἄλλο, εἰμὴ τὸ νὰ τελειοποιήσωσι τὰ γεωγραφικὰς ἐργασίας του.

» Τὴν σήμερον αἱ περὶ τοῦ κόσμου περιηγήσεις δὲν παρουσιάζουσι πλέον πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους, καὶ μ' ὅλα ταῦτα μία μόνον τοιαύτη ἀρκεῖ τὴν ῥήμην ἑνὸς ἀνθρώπου νὰ καταστήσῃ ὁ Κὼκ ἔκαμε τρεῖς τοιαύτας περιγήσεις εἰς τὸ διάστημα ἕνδεκα ἐτῶν καὶ ἐδυνήθη νὰ διαλύσῃ οὗτος μόνος, τὰ τρία δυσκολώτερα καὶ μεγαλήτερα ἀντικείμενα, ἅτινα ἐπησχόλουν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοὺς γεωγράφους.

» Ἐπεχείρησε τὴν πρώτην περιήγησίν του κατὰ τὸ 1768 ἔτος, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ παρατηρήσῃ εἰς μίαν τῶν νήσων τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ τὴν διάβασιν τῆς Ἀφροδίτης ἐπὶ τοῦ δίσκου τοῦ ἡλίου.

Ὁ Δαλρύμπλης ζωγράφος ἐπιδέξιος, ἀρκετὰ ἤδη γνωστὸς τότε διὰ τὰς εἰς τὰς Ἰνδίας ἐργασίας του, εἶχε συνθέσει τῆς ἐκδημίας αὐτῆς τὸ σχέδιον, καὶ ἡ βασιλικὴ ἑταιρία τοῦ Λονδίνου εἶχε συντάξει τὰς ἐπὶ τούτῳ ὁδηγίας· ἡ μεγαλητέρα περιέργεια ἐκινεῖτο πανταχόθεν, καὶ αἱ ἑστεμμέναι κεφαλαί, συνεμερίζοντο τὴν γενικὴν πρὸς τοῦτο προθυμίαν· ἀλλ' εἰς τὸ βασιλικὸν Ἀγγλικὸν ναυτικὸν, δὲν ἐγνώριζόν τινα ἔχοντα τὸν ἀνήκοντα βαθμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδύναντο τοιαύτην ἀποστολὴν νὰ ἐμπιστευθῶσι.

Ὑπῆρχε τότε εἰς στάσιν ὑποδεῆ Ἰάκωβός τις Κὼκ, υἱὸς ὑπηρέτου ἐπαύλεως, ἔχων ἡλικίαν 40 ἐτῶν· ὁ ναύ-

της οὗτος, γεννηθεὶς τὴν 27 Ὀκτωμβρίου 1728, εἰς τὸ Μαρτὸν τῆς Κοντέας Ὑόρκης ἐτέθη ἐκ τῆς ἡλικίας 13 ἐτῶν ὑπὸ μάθησιν παρά τινι μικρεμπόρῳ τῆς Νεοκαστλης· τῆς θαλάσσης ἡ γειτνίασις ἀνέπτυξεν ἐν αὐτῷ δυνατόν τι πάθος πρὸς τὴν θαλασσοπορίαν, καὶ εἰσῆλθεν ὡς ναύτης εἰς ἓν ἀνθρακοφόρον πλοῖον· εἰς τὸ 27 ἔτος τῆς ἡλικίας του μετέβη ἐπίσης ὡς ναύτης εἰς ἓν τῶν ἐθνικῶν πλοίων, καὶ διαβὰς ἀλληλοδιαδόχως ἀφ' ἕλας τὰς μικροτέρας καὶ τὰς πλέον ἐπιπόνους ναυτικὰς ὑπηρεσίας, ἠδυνήθη ν' ἀποκτήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ τὴν ταπεινοτάτην αὐτὴν τῆς ζωῆς του περίεδον τὰς ὑψηλοτέρας ἀστρονομικὰς γνώσεις καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ σημαντικὰς ὑδρογραφικὰς ἐργασίας· ταῦτα πάντα συνέτεινον, εἰς τὸ νὰ ἐκλεχθῇ πρὸς τιμὴν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ διοικήσῃ τὴν περιεργοτέραν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπιστημονικὴν ἐκδημίαν.

Δύο περίδεξοι ἄνδρες ἠθέλησαν νὰ συμμερισθῶσι τὴν δόξαν του καὶ τοὺς κινδύνους του· ὁ Σὶρ Ἰωσὴφ Βὰγκ, καὶ ὁ Σὶρ Σολάνδερ.

Ὁ Ἰωσὴφ Βανὴ ἦτον τότε εἰς διάστημα ἡμίσεως αἰῶνος εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τῶν δραστηριωτέρων ἀνδρῶν, οἵτινες προήγαγον τὰς ἐπιστήμας οὗτος ἐσύστησε τὴν Ἀφρικανικὴν ἑταιρίαν, ἐχορήγησεν ὁδηγίας εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῶν περιγητῶν Ἀγγλων, ἔκαμε πρῶτος γνωστὸν διὰ μιᾶς περιγραφῆς τὸ ἄντρον τῆς Στάφας κλπ. Ἱππότης τοῦ τάγματος τῶν λουτρῶν, καὶ πρόεδρος τῆς Β. ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου, ὁ Ἰωσὴφ Βὰγκ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1820, ἐν ἡλικίᾳ 80 ἐτῶν· ὁ σοφὸς οὗτος, ὅστις εἶχεν ἤδη κάμει μετὰ τὴν ἐκ τοῦ πανδιδακτηρίου ἔξοδόν του, περιήγησίν τινα κατὰ τὰ παράλια τοῦ Λαβραδὸρ καὶ τῆς νέας γῆς, κατελήφθη ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ἐπιχειρισθῇ ὁ Κὼκ περιήγησιν καὶ ἠθέλησε νὰ τὸν συνοδεύσῃ· σημαντικῆς καταστάσεως κύριος, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἕνα γραμματέα, δύο ἰχνογράφους, καὶ τέσσαρας ὑποδεεστέρους βοηθοὺς, καθὼς καὶ τὰ ἐντελέστερα ἐργαλεῖα· ἐπρομηθεύθη δὲ προσέτι, καὶ ἀπὸ μέγαν ἀριθμὸν κεχρυσωμένων πραγμάτων διὰ νὰ κάμῃ δι' αὐτῶν ἀνταλλαγὰς μετὰ τῶν ἀγρίων, ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον πάντων εἶναι ὅτι κατώρθωσεν ὥστε καὶ ὁ περίδοξος φυσιολόγος Σολάνδερ ν' ἀποτελέσῃ μέρος τῆς ἐκστρατείας ταύτης.

Ὁ Σολάνδερ ἦτο Σουηδὸς μαθητὴς τοῦ Λιννάιου· εἶχεν ἤδει κάμει κατὰ τύχην τὴν θαλάσσιον περιήγησιν, εὑρισκόμενος εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶχε μεταβῆ ἐντὸς πλοίου τινὸς πρὸς ἐπίσκεψιν ἑνὸς φίλου του· τὸ πλοῖον τοῦτο ἔλαβε αἴφνης διαταγὴν ν' ἁπλώσῃ ἀμέσως τὰ ἱστία του, καὶ ν' ἀποπλεύσῃ διὰ τὰς Καναρίους νήσους πρὸς ἀνεύρεσιν πλοίων τινῶν ἐχόντων φορτίον πλούσιον, τὰ ὁποῖα καὶ ἔπρεπε νὰ συλλάβῃ· ἡ διαταγὴ ἦτο ῥητὴ καὶ κατεπείγουσα, ὁ πλοίαρχος δὲν εἶχε καιρὸν νὰ ἐπαναγάγῃ τὸν Σολάνδερ εἰς τὸν λιμένα, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ τὸν φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν θαλασσοπλοΐαν του. Ὁ φυσιολόγος ὑπετάγη τότε εἰς τὴν τύχην, ἔστερξε τὴν αἰχμαλωσίαν του πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἐσχημάτισε διαφόρους φυσικῆς ἱστορίας συλλογάς. Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀποκατέστη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἔλαβε μίαν θέσιν εἰς τὸ μουσεῖον· τότε ὁ Ἰωσὴφ Βὰγκ τῷ ἐπρότεινε τὴν πέριξ τοῦ κόσμου περιήγησιν, ἐξασφαλήσας εἰς αὐτὸν τὴν ἐν τῷ μουσείῳ ὑπηρεσίαν του, καθὼς καὶ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας του σύνταξιν τινὰ διὰ βίου ἐκ δέκα χιλιάδων φράγκων κατ' ἔτος.

« Μὲ τοιούτους ἐπιδέξιους συνεργάτας, μὲ μέσα τοσούτων δυνατά, μὲ τοιαῦτα προτερήματα, μὲ τοιαύτην δραστηριότητα, ὁ Κὼκ δὲν ἐδύνατο νὰ μὴ δικαιώσῃ τοῦ σοφοῦ κόσμου τὰς ἐλπίδας. Ἡ διάβασις τῆς Ἀφροδίτης παρετηρήθη εὐτυχῶς εἰς τὴν νῆσον Ὀταχίτην· ἀνεκαλύφθη προσέτι κατὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν, ὅτι ἡ νέα Ζελάνδα ἦτον εἰς δύο διῃρημένη διά τινος διώρυγος, φέροντος ἔκτοτε τὸ ὄνομα Ἰσθμὸς τοῦ Κὼκ.

» Μετὰ τὸν ἐπιστροφήν του, ἐκ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐκστρατείας λαβούσης ἀρχὴν τὴν 17 Μαΐου 1768, καὶ περαιωθείσης τὴν 21 Ἰουνίου 1771, ἔλαβε τὸν βαθμὸν τοῦ διοικητοῦ εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ναυτικὸν, καὶ προσδιωρίσθη μετ' ὀλίγον εἰς τὸ νὰ πληρώσῃ νέαν ἀποστολὴν· ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ ἐκ νέου τὸν γῦρον τῆς γηΐνου σφαίρας μεταβαίνων εἰς τὸ ὑψηλότερον μεσημβρινὸν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ.

Πρὸ δύο σχεδὸν αἰώνων, τὴν ὑπαρξιν ἀγνώστων μεσημβρινῶν γαιῶν, πολλοὶ σοφοὶ ἐστήριζον διὰ φιλοσοφικῶν ἐπιχειρημάτων μᾶλλον, παρὰ διὰ θετικῶν ἀποδείξεων, καὶ ἀνέπτυσσον τὰς ἀπείρους συνεπείας, αἵτινες ἤθελον προκύψει ἐκ τῆς ἀποκαλύψεώς των. Ὁ Κὼκ ἐπλήρωσε τὴν κινδυνώδη ἀποστολήν του μὲ φρόνησιν καὶ θάρρος, προχωρήσας πέραν τοῦ 71 βαθμοῦ τοῦ πλάτους, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς κἀνὲν τῶν μερῶν, ὅσα ἐπεσκέφθη τὴν ἐπιθυμητὴν στερεάν· ἡ σταθερὰ μ' ὅλα ταῦτα γνώμη του ἦτο πάντοτε ὅτι ὑπῆρχε μία γῆ πλησίον τοῦ πόλου· εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν ἀνεκάλυψε πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Νέας Καληδονίας, μεταξὺ τῆς Νέας-Γυνέας καὶ τῆς Νέας Ζελάνδας, καθὼς καὶ τὸν σωρὸν τῶν νήσων εἰς τὰς ὁποίας ἔδωσε τὸ ὄνομα « Γαῖαι τοῦ Σανδβίχ. » Εἰς τὴν ἐπιστροφήν του ὁ Κὼκ ὑπεδέχθη μ' ἐνθουσιασμὸν· ὑψώθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πλοιάρχου, ἔλαβε θέσιν τινα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ νοσοκομείου Γρεενβίχ καὶ ἐξελέχθη μέλος τῆς βασιλικῆς ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου· τέλος πάντων ἐκοσμήθη μὲ τὸ χρυσοῦν νομισματόσημον τὸ καθιερωθὲν ἀπὸ τὸν Σὶρ Γοδεφροα Κοσπλάῦ εἰς τὸ ὠφελιμώτερον περὶ τῶν νέων δοκιμῶν σύγγραμμα. Ἐκρίθη ὅτι τὸ ἀπομνημόνευμά του περὶ τῆς χρήσεως τῶν μεθόδων, διὰ τῶν ὁποίων κατώρθωσε κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν τῆς περιηγήσεώς του νὰ διατηρήσῃ τοῦ πληρώματός του τὴν ὑγείαν, ἦτον ἄξιον νὰ στεφθῇ.

» Οὕτως ὁ Κὼκ ἀπελάμβανεν ἡσύχως ἀνάπαυσιν καὶ ῥήμην, ὁπόταν τὸ δημόσιον πνεῦμα ἀπελπισθὲν τοῦ νὰ εὕρῃ τὴν μεσημβρινὴν γῆν, ἐπέστρεψε πρὸς τὴν Ἄρκτον, καὶ ἐπεθύμησεν ἐνθέρμως νὰ μάθῃ ἂν ὑπῆρχε τῷ ὄντι διάβασις τὶς πρὸς τὸν πόλον, δι' ἧς οἱ Εὐρωπαῖοι θαλασσοπόροι ἤθελον δύνασθαι ν' ἀποφύγωσι τὴν γῦρον τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος. ἀλλὰ πῶς νὰ τολμήσουν νὰ προτείνωσι τῆς νέας ταύτης ἐκστρατείας τὴν διοίκησιν εἰς τὸν πλοίαρχον Κὼκ, μετὰ τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους εἶχε δοκιμάσει; Μ' ὅλα ταῦτα ἐζήτησαν τὰς συμβουλάς του περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, καὶ εἰς ἓν γεῦμα δοθὲν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λόρδου Σανδβίχ, ἀρχηγοῦ τῆς ναυαρχίας, ὅστις εἶχεν ἤδη προσκαλέσει τὴν πρὸς τὰς μεσημβρινὰς γαίας περιήγησιν, ἐξετάνθησαν ἀρκετὰ ἐπὶ τῆς ὠφελείας, τὴν ὁποίαν τοιαύτη ἀνακάλυψις ἤθελε χορηγήσει εἰς τὴν θαλασσοπορίαν· ὁ πλοίαρχος ἠσθάνθη ἑαυτὸν, ὡς ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν παρατηρήσεων, τοσοῦτον ἔνθερμον, ὥστε ἠγέρθη ἀμέσως μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπὸ τὴν ἕδραν του, φωνάζων ὅτι ἐπεφορτίζετο ὁ ἴδιος τοῦ σχεδίου τούτου τὴν ἐκτέλεσιν, ἐκπληρῶν οὕτως τῶν

φίλων του ὅλων τὰς ἀποκρύφους εὐχάς· ἀλλὰ πρὸς ζήτησιν τοῦ θανάτου ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ.

» Ἀπεφασίσθη, ἀντὶ νὰ δοκιμάσῃ νὰ διαβῇ ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πρὸς τὸν εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν, νὰ λάβῃ ὅλως διόλου τὸν ἐναντίον δρόμον. ἑπομένως ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ Πλυμοὺθ τὴν 12 Ἰουλίου 1776 μετέβη εἰς τὸν μεγάλον ὠκεανὸν, διαβὰς ἐκ τῶν νήσων τὰς ὁποίας εἶχεν ἤδη ἐπισκεφθῆ καὶ ἤρχισε τὰς ἐργασίας του ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Ἀρκτῶας Ἀμερικῆς. ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθη τὸ μέρος αὐτὸ τῆς σφαίρας ἐπέστρεψε διὰ νὰ λάβῃ ζωοτροφίας εἰς τὰς νήσους Σανδβίχ τότε δὲ ἀνεκάλυψε τὴν νῆσον Ὀσιβαὶ, ὅπου ἐφονεύθη μὲ τὸν ἀθλιέστερον τρόπον εἰς σύγκρουσιν τινα μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ πληρώματός του, τὴν 14 Φευρουαρίου 1779.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ.

Ἐξ ὅλων τῶν κομητάτων τῆς Ἀγγλίας τὸ τοῦ Δερβυσὶρ εἶναι τὸ ἀξιολογώτατον διά τε τὰς ποικιλοτάτας σκηνὰς καὶ τὰς παραδοξωτάτας ἀντιθέσεις, τὰ ὁποίας παρίστησι ἡ χώρα του. Μεσημβρινῶς ὑπάρχουσιν ἀγροὶ καρποφόροι καὶ πεδιάδες χαρίεσσαι, ἀρκτικῶς δὲ ὅλοι οἱ χαρακτῆρες φύσεως μελαγχολικῆς, ἀγρίας καὶ καταπληκτικῆς συνηνώθησαν διὰ νὰ προξενήσωσι θάμβος εἰς τὸν περιγητήν. Τὸ ἔδαφος ὑψοῦται βαθμηδὸν καὶ καλύπτεται ἀπὸ λόφους κυματοειδεῖς, ὧν αἱ περιελίξεις μόλις εἶναι ὁραταί· οἱ δὲ λόφοι μετασχηματίζονται εἰς ὄρη μεγεθυνόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα εἰς καταπληκτικὴν ἄλυσιν, ἥτις περιέχει ὅλην τὴν χώραν καὶ διατείνει μακρὰν μέχρι τῶν ὀρέων τῆς Σκωτίας· αἱ κορυφαὶ αὗται ἑνούμεναι εἰς μέρος τι σχηματίζουσιν ὀροπέδιον ὀνομαζόμενον· αἱ Δειράδες. Ἐκεῖ εἰς διάστημα πολλὰ ὀλίγον ἐκτεταμένον ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰς 700 κορυφὰς καὶ ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα σπήλαια στενὰ ἢ φάραγκας. Ἓν τῶν περιφημοτέρων σπηλαίων εἶναι τὸ τοῦ Διαβόλου, πέριξ τοῦ ὁποίου βράχοι γιγαντιαῖοι λευκόφαιοι μᾶλλον ἢ μέλανες, ἐγείρονται καθέτως εἰς ὕψος τριακοσίων περίπου ποδῶν. Ῥύαξ τις ἐξέρχεται τοῦ σπηλαίου καὶ χάνεται ἀφρίζων διὰ τῶν σχισμῶν τῶν βράχων καὶ τῶν τιτανωδῶν στρωμάτων τῆς γῆς.

Ὁ θόλος ὁ σχηματίζων τὸ στόμιον, περιγράφει καμπύλην ἑκατὸν εἴκοσι ποδῶν. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν μόλις ὁ ὀφθαλμὸς διαπερᾷ τὸ σκότος τοῦ τρομεροῦ τούτου χωρίου· ἀλλὰ μετέπειτα διακρίνει πενιχρὰς καλύβας, οἰκουμένας ὑπὸ πενήτων, ἐξασκούντων τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὁδηγοῦ καὶ τὸ τοῦ σχοινοπλόκου. Μακρὰ καὶ λεπτὰ ξύλα ἀνορθούμενα παρὰ τὸ στόμιον ὡς ἀγγόναι, τοῖς χρησιμεύουσι πρὸς πλοκὴν τῶν σχοινίων. Ἑξήκοντα βήματα μετὰ τὸ στόμιον ὁ θόλος ἐγγίζει σχεδὸν τὴν γῆν· τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐκλείπει καὶ δὲν δύναταί τις νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω ἄνευ πυρσοῦ κλίνων τὴν κεφαλὴν ἐπί τινα χρόνον· μετέπειτα λίμνη πεντήκοντα ποδῶν εὖρος ἔχουσα, περιπλέεται δι' ἀκατίου ἐστρωμένου μὲ ἄχυρα· πλὴν πολλὴ προσοχὴ ἀπαιτεῖται· διότι ὁ θόλος καταβαίνει περὶ τὸ μέσον εἰς 18 ἢ 20 δακτύλους ἀπὸ τοῦ ὕδατος. Μετὰ ταῦτα φθάνεις εἰς αἴθουσαν εὐρυχωροτάτην· ἀλλ' οἱ πυρσοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ διαπεράσωσι τὸ βαθὺ σκότος, καὶ τὸ ὕψος καὶ βάθος τοῦ μέρους τούτου τοῦ ὑπογείου, δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ· μετά τινας βαθμίδας φθάνει τις εἰς δευτέραν λίμνην μεγαλητέραν τῆς πρώτης, καὶ ταύτην διαπερᾷ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν ὁδηγῶν. Εἰς τινα μέρη τὸ ὕδωρ σταζει ὡς λεπτὴ βροχὴ ἢ ὁμίχλη. Ὀλίγον περαιτέρω φθάνει εἰς ὑπόγειον σκοτεινότερον ἔτι τὸ ὁποῖον ὀνομαζουσι βωμόν. Ἡ κατακυριεύουσα τὸν τόπον τοῦτον καὶ πιέζουσα τὴν καρδίαν σιωπὴ, διακόπτεται αἴφνης ὑπὸ φωνῶν καὶ ἀντιλάλων προερχομένων ἀπὸ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σπηλαίου· χορὸς γυναικῶν καὶ παιδίων ὠχρῶν καὶ ἡμιγύμνων κεῖνται εἰς κοίλωμα βράχων πέριξ τοῦ βωμοῦ. Οἱ ὁδηγοὶ σείοντες τοὺς πυρσοὺς δεικνύουσιν ὅτι εἶναι αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα των κατοικοῦντα εἰς τὰ ζοφερὰ ταῦτα βάραθρα. Ὅταν τις ἐξέλθῃ τῶν ὑπογείων τούτων καὶ ἐπαναΐδῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, νομίζει ὅτι ἀπηλλάγη ἀπὸ βάρος ὑπέρμετρον ὡς νὰ ἔφερε πρότερον ὁλόκληρον τὸν βράχον ἐπάνω του.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Πειθόμενοι εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν ἀνταποκριτῶν μας, καὶ πολλῶν συνδρομητῶν, ἀπεφασίσαμεν νὰ μεταβάλωμεν τὸ σχῆμα τοῦ Παραρτήματος.

Τὸ νέον μυθιστόρημα θέλει τυπωθῇ εἰς ὄγδοον μέγα, καὶ ἕκαστον φύλλον θέλει περιέχει τὴν αὐτὴν ὕλην, διηρημένην εἰς δέκα ἓξ διστήλους σελίδας.

Μὲ τὸ προσεχὲς φυλλάδιον θέλουν λάβει οἱ Κ. Κ. συνδρομηταὶ τῆς Εὐτέρπης τὸ τέλος τοῦ Μυθιστορήματος οἱ τρεῖς Σωματοφύλακες, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ νέου μυθιστορήματος τὸ Περιδέραιον τῆς Βασιλίσσης, τὸ ὁποῖον θέλομεν ἐξακολουθήσει δημοσιεύοντες εἰς τὸ παράρτημα τῆς Εὐτέρπης. Τὸ Περιδέραιον τῆς Βασιλίσσης εἶναι τὸ νεώτερον καὶ ὡραιότερον μυθιστόρημα τῶν ὅσων ὁ γλαφυρὸς κάλαμος τοῦ Ἀλεξ. Δουμᾶς ἐδημοσίευσεν.

Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ μυθιστορήματος, Ἰατροῦ ἀπομνημονεύματα, πρότινος καιροῦ ἐκδοθέντος παρὰ τοῦ εὐφραδοῦς συντάκτου τῆς Ἐφημερίδος τῆς Σμύρνης.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς
ΕΥΤΕΡΠΗΣ.